

Νίκος Μπελαβίλας

Καθηγητής

Διευθυντής Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΙ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

1.1. ΣΠΟΥΔΕΣ

1.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1.3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

2. ΣΠΟΥΔΕΣ / ΤΙΤΛΟΙ

2.1. ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

2.2. ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

2.3. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

2.4. ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

3.1. ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

3.2. ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

3.3. ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟ ΕΜΠ

3.4. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Ή ΙΔΡΥΜΑΤΑ

4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

5. ΒΡΑΒΕΙΑ/ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ

6. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

6.1. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

6.2. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

6.3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

7. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

7.1. ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

7.2. ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΟΚΙΜΙΩΝ

7.3. ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

7.4. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

7.5. ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

7.6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

7.7. ΑΡΘΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΤΥΠΑ Μ.Μ.Ε.

8. ΛΟΙΠΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

8.1. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

8.2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

8.3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ

1. ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Όνοματεπώνυμο	:	Νίκος Μπελαβίλας
Όνομα πατέρα	:	Γιώργος
Τόπος και ημερομηνία γέννησης	:	Πειραιάς, 14 Νοεμβρίου 1959
Οικογενειακή κατάσταση	:	Έγγαμος, δύο παιδιά
Επάγγελμα-Ειδικότητα	:	Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός-Πολεοδόμος

1.1. ΣΠΟΥΔΕΣ

1978-1985	Σπουδές στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου
1985	Διπλωματούχος αρχιτέκτων μηχανικός
1988-1993	Μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου
1993	Διδάκτωρ του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

1.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1991-1993	Επικουρική διδασκαλία στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π. (έμμισθος μεταπτυχιακός υπότροφος).
1993-1995	Διδασκαλία σε προγράμματα κατάρτισης του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π. και του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.
1999-	Διδασκαλία σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π, του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και συγγραφέας στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
2001-2003	Διδασκαλία στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (εντολή διδασκαλίας ΠΔ 407).
2003-	Διδασκαλία τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π. (Εξελέγη Λέκτορας το 2003, και εξελίχθηκε φθάνοντας στη βαθμίδα του Καθηγητή το 2019, στον Τομέα II Πολεοδομίας και Χωροταξίας).

1.3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1985-1988	Συνεργάτης του "Εργαστηρίου 66"
1988-1993	Μεταπτυχιακός ερευνητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π.
1995-1997	Συντονιστής του Γραφείου για το Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου Ε.Μ.Π.
1997-	Ερευνητής του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π.
1998-2000	Διευθυντής του Κέντρου Τεχνικού Πολιτισμού-Βιομηχανικού Μουσείου Ερμούπολης.

- 2003- Μέλος του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ., Ε.Μ.Π.
- 2014- Διευθυντής του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ., Ε.Μ.Π.
- 2018-2019 Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της "Ανάπλαση Αθήνας Α.Ε".

2. ΣΠΟΥΔΕΣ / ΤΙΤΛΟΙ

2.1. ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

1979 **Απόφοιτος Β' Λυκείου Αρρένων Πειραιά**

2.2. ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

1978-1985 **Φοίτηση στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π.**

Διάλεξη με θέμα: "Δραπετσώνα 1922-1982, εξήντα χρόνια εξέλιξης μίας προσφυγικής συνοικίας".

Διπλωματική εργασία με θέμα "Ανάπλαση του χώρου του Αρχαίου Θεάτρου στον Πειραιά".

Κατά τη διάρκεια των σπουδών συμμετείχα στη συντακτική επιτροπή του περιοδικού "Εφήμερη Πόλη". Επίσης συμμετείχα στο 5ο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο Φοιτητών Αρχιτεκτονικής, EASA, "Interpretation and Action in the City", Αθήνα, Αύγουστος 1985, ως μέλος της οργανωτικής επιτροπής.

1985 **Διπλωματούχος αρχιτέκτων μηχανικών Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου**

2.3. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

1987-1993 **Μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο**

Η διδακτορική διατριβή με τίτλο "Λιμάνια και Οικισμοί στο Αιγαίο της Πειρατείας, μετασχηματισμοί στον χώρο του ναυτικού και οικιστικού δικτύου των νησιών κατά την περίοδο της πειρατικής ναυτιλίας 1420 -1815" εκπονήθηκε με επιβλέποντα καθηγητή τον Γ. Λιάπη και επιτροπή τους Δ.Ν. Καρύδη, επικ. καθηγητή Τμ. Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π. και Β. Σφυρόερα, καθηγητή Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών. Η κρίση της διδακτορικής διατριβής έγινε τον Μάρτιο 1993.

1993 **Διδάκτωρ του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου**

2.4. ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

1987-90 **Μεταπτυχιακή υποτροφία Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών.**

Η υποτροφία αφορούσε την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στο Ε.Μ.Π. Πρωτεύσας μεταξύ 12 υποψηφίων.

1994 **Μεταδιδακτορική υποτροφία British School at Athens.**

Η υποτροφία αφορούσε την εκπόνηση μεταδιδακτορικής έρευνας στη British School of Archaeology με αντικείμενο "Evolution of the network of lights and lighthouses in the Aegean Sea, 18th -19th century". Επιλεγείς μεταξύ 8 υποψηφίων με υποβολή φακέλου και συνέντευξη σε επιτροπή (British School at Athens, British School of Archaeology, Ακαδημία Αθηνών).

3. **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ**

3.1. **Επικουρική Διδασκαλία**

Ως μεταπτυχιακός υπότροφος και μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Τμ. Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π. έλαβα μέρος στη διδασκαλία και πραγματοποίησα διαλέξεις στα πλαίσια του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών, στον Τομέα ΙΙΙ κατά την περίοδο 1991-1997.

3.2. **Αυτοδύναμη Διδασκαλία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**

Από τον Σεπτέμβριο 2001 μου ανετέθη η διδασκαλία του μαθήματος "**Πολεοδομία Ι-Αστικός Σχεδιασμός**" και από τον Φεβρουάριο 2002 η διδασκαλία του μαθήματος "**Πολεοδομία ΙΙ-Αστικός Σχεδιασμός**", στο 5ο και 6ο εξάμηνο σπουδών της Σχολής Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η ανάθεση έγινε με συμβάσεις ΠΔ 407 σε βαθμίδα επίκουρου καθηγητή.

Τα δύο μαθήματα οργανώθηκαν για πρώτη φορά στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Βόλου. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, είχα την ευθύνη της οργάνωσης του νέου μαθήματος από κοινού με την επίκουρο καθηγήτρια Βάσω Τροβά. Από τον Σεπτέμβριο 2002 είχα την αποκλειστική ευθύνη του μαθήματος.

Το θεωρητικό σκέλος του μαθήματος περιλάμβανε μία σειρά διαλέξεων με γενικό τίτλο "Από την τεχνολογική στη δικτυακή πόλη". Οι διαλέξεις γίνονταν από τους διδάσκοντες και από προσκεκλημένους επιστήμονες.

Το πρακτικό σκέλος του μαθήματος περιλάμβανε μία σειρά ομαδικών ή ατομικών ασκήσεων. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, στο χειμερινό εξάμηνο σπουδών δόθηκε η άσκηση "Αναγνώριση-ανάλυση αστικού περιβάλλοντος", με πεδίο εφαρμογής την περιοχή Παλιά-Σιδηροδρομικός Σταθμός-Λιμάνι Βόλου. Στο εαρινό εξάμηνο δόθηκε η άσκηση "Επέμβαση σε αστικό περιβάλλον", με πεδίο εφαρμογής τη Νέα Αγκιάλο Μαγνησίας. Στο χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2002-2003 η άσκηση "Αναγνώριση-ανάλυση αστικού περιβάλλοντος" έχει πεδίο εφαρμογής την κεντρική περιοχή των "προσφυγικών" της Νέας Ιωνίας Βόλου.

Η λογική και τα υλικά του μαθήματος δημοσιεύθηκαν στο άρθρο Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, "Η διδασκαλία του σχεδιασμού της πόλης", περιοδικό *Εν Βόλω*, Δήμος Βόλου, 6/2002, σελ. 86-91. Παρουσιάστηκαν επίσης στον δικτυακό τόπο του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στη σχετική ιστοσελίδα του προγράμματος σπουδών της Σχολής Αρχιτεκτόνων www.arch.uth.gr

3.3. **Αυτοδύναμη Διδασκαλία στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο**

Από το 2003 διδάσκω στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π. στη βαθμίδα του Λέκτορα, από το 2010 στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή και από το 2014 στη βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών και ειδικότερα στα προπτυχιακά μαθήματα:

- **Πολεοδομία Ι: Αναλυτική Προσέγγιση του Αστικού Χώρου (νυν Πολεοδομία και Χωρικός Σχεδιασμός 1)** (5ο εξάμηνο σπουδών)
- **Πολεοδομία ΙΙ: Πολεοδομικές Επεμβάσεις στον Αστικό Χώρο (νυν Πολεοδομία και Χωρικός Σχεδιασμός 2)** (6ο εξάμηνο σπουδών)

Στα μαθήματα Πολεοδομία Ι και Πολεοδομία ΙΙ συμμετέχω ως υπεύθυνος φροντιστηρίου και ως συντονιστής του μαθήματος σε εναλλαγή με άλλα μέλη του Τομέα ΙΙ.

Με το μάθημα αυτό επιχειρήσαμε να προσεγγίσουμε «θερμές» ζώνες του Λεκανοπεδίου της Αθήνας οι οποίες υπέστησαν τις μεγάλες αλλαγές της περιόδου των Ολυμπιακών Αγώνων και των μεγάλων συγκοινωνιακών έργων. Πειραματιστήκαμε επιλέγοντας εκτός των συγκεκριμένων περιοχών-συνοικιών που κατά παράδοση δίδονται ως πεδία άσκησης του μαθήματος, γραμμικές ζώνες μεγάλων αξόνων και αναπτυσσόμενα δίπολα ή δίκτυα.

Με αυτή τη λογική οι περιοχές στις οποίες εξελίχθηκαν οι ασκήσεις των τελευταίων χρόνων ήσαν οι ακραίοι Σταθμοί Μετρό και οι περιοχές επιρροές ως δίπολα (πχ. Αιγάλεω-Ελαιώνας, Σεπόλια-Άγιος Αντώνιος), γραμμικοί άξονες μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη της Αθήνας (πχ. Συγγρού, Πειραιώς) αλλά και περιοχές-συνοικίες ή δήμοι που υφίστανται αλλαγές αυτή την περίοδο (π.χ. Δραπετσώνα). Στο μάθημα επιχειρήσαμε με επιτυχία να εισάγουμε για πρώτη φορά σύγχρονα σχεδιαστικά εργαλεία (ψηφιακές παρουσιάσεις, διαδικτυακή επικοινωνία) παράλληλα με πρωτότυπες συλλογικές ασκήσεις πεδίου (κυκλοφοριακές μετρήσεις χρονοαποστάσεων με διαφορετικά μέσα, συλλογική καταγραφή σε επίπεδο 3 ή 4 φροντιστηρίων και σύνθεση πολεοδομικών χαρτών μεγάλης κλίμακας με παράλληλη ανάρτηση στο διαδίκτυο). Τα πιο πάνω οργανώθηκαν στο επίπεδο του ενός φροντιστηρίου σε συνεργασία με τα άλλα φροντιστήρια των μελών ΔΕΠ του Τομέα II (Γ. Θεοδωρά, Ρ. Κλαμπατσέα, Ρ. Λυκογιάννη, Μ. Μάρκου, Κ. Σερράος, Ε. Χανιώτου).

- **Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός 9: Αστικός Σχεδιασμός (9ο εξάμηνο σπουδών)**

Στο μάθημα του Αστικού Σχεδιασμού συμμετείχα, ως υπεύθυνος πολεοδόμος φροντιστηρίου από κοινού με συναδέλφους του Τομέα I και III (Γ. Κίζης, Γ. Χαϊδόπουλος, Γ. Τερζόγλου). Το διατομεακό συνθετικό μάθημα του 9ου εξαμήνου έχει εξελιχθεί σε ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα μαθήματα του προγράμματος σπουδών. Τα θέματα εκείνων των ετών, με τα οποία ζητείται η σχεδίαση αστικού σχεδιασμού και επεμβάσεων μεγάλης κλίμακας μέσα στον ιστό της πόλης, είχαν ως πεδίο άσκησης τις περιοχές ΑΗΣ ΔΕΗ Αγίου Γεωργίου στο Κερατσίνι, Οικισμού Σεισμοπλήκτων και Σταθμού ΗΣΑΠ στον Περισσό, Οικοπέδων ΧΡΩΠΕΙ και Σταδίου Καραϊσκάκη στο Πειραιά, Οικοπέδων «Ίρις» και «Κρόνος» κ.α. Δόθηκε έμφαση, πέραν του σχεδιασμού των μεγάλων συγκροτημάτων κατοικίας, εμπορίου και υπηρεσιών (10 έως 40.000 τ.μ.) στον συνδυασμό τους με μεγάλους χώρους πρασίνου και ελεύθερους χώρους. Αυτό αποτέλεσε μία επιλογή που προέκυψε μέσα από τη συνδιαμόρφωση των θεμάτων με τους συνδιδάσκοντες του μαθήματος καθώς παρακολουθούσαμε τις αλλαγές στην Αθήνα και τις ανάγκες για πράσινους χώρους που προέκυψαν κατά την τελευταία δεκαετία. Στο μάθημα συνέβαλλα και με τη συγγραφή σημειώσεων όπως και με την εκτενή πολεοδομική ανάλυση των περιοχών των ασκήσεων η οποία περιλαμβάνεται στις εκφωνήσεις και σημειώσεις.

- **Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός 8^Α: Αρχιτεκτονική υπαιθρίων δημοσίων χώρων σε αστικό και φυσικό τοπίο (8ο εξάμηνο σπουδών)**

Στο μάθημα συμμετείχα, ως υπεύθυνος εκ μέρους του Τομέα II σε φροντιστήριο από κοινού με τον συνάδελφο του Τομέα III (Κ. Μωραΐτης). Το μάθημα είναι συνθετικό στην κλίμακα του αστικού σχεδιασμού και έχει ως αντικείμενο τη διαμόρφωση ενός μεγάλου δημόσιου-υπαίθριου χώρου. Ως πεδίο άσκησης του μαθήματος το 2012 επελέγη η πλατεία Κλαυθμώνος στην Αθήνα, η διαμόρφωση της και η ομαλή σύνδεση της αφενός με τη νεοκλασική τριλογία της οδού Πανεπιστημίου, μέσω του πεζοδρόμου Κοραή και αφετέρου τη σύνδεση της με το ιστορικό εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας.

- **Ιστορία-Θεωρία 6: Η Σύγχρονη Εποχή (6ο εξάμηνο σπουδών)**

Στο μάθημα Ιστορία-Θεωρία 6 συμμετέχω, με διαλέξεις και επίβλεψη εργασιών. Οι διαλέξεις εντάσσονται σε ευρύτερους κύκλους-θέματα που παρουσιάζονται από κοινού με τους συνδιδάσκοντες. Έχω συμβάλει με θέματα όπως η αστικοποίηση του πλανήτη κατά το 2ο μισό του 20ου αιώνα (Το αστικό μας μέλλον), οι αστικές τάσεις (Πόλεις του τέλους του 20ου αιώνα, Mega-Projects, θαλάσσια μέτωπα) η επιστροφή της ιστορίας και η έννοια των ιστορικών πόλεων ή των ιστορικών κέντρων (World Heritage List, Παραδοσιακοί Οικισμοί και Κέντρα στην Ελλάδα), ο Μάης του '68 και τα κινήματα στέγης, το διεθνές πρόσωπο της ελληνικής πολεοδομίας (Κ. Δοξιάδης και Γ. Κανδύλης) κ.α.

Από κοινού με τον υπεύθυνο του μαθήματος Π. Τουρνικιώτη και τους συναδέλφους Α. Βοζάνη, Θ. Παγώνη και Θ. Μουτσόπουλο οργανώσαμε, το 2007, πρωτότυπα μαθήματα εκτός της Σχολής με θέμα το «Ελληνικό Καλοκαίρι» (δημιουργία των υποδομών τουρισμού και κατασκευή της αρχαιολογικής εικόνας της Αθήνας) και περιηγήσεις από την Αγορά της Αθήνας μέχρι τον Ναό του Σουνίου. Εντάξαμε επίσης το μάθημα στο 27^ο ΕΑΣΑ του 2007, το

οποίο οργανώθηκε στην Ελευσίνα συμμετέχοντας με το σύνολο των φοιτητών σε εργαστήρια εκεί και περιηγούμενοι τη Δυτική Αθήνα και το Θριάσιο. Συμμετείχα επίσης στη συγγραφή των σημειώσεων. Το μάθημα έχει οργανωθεί και σε επίπεδο διαδικτύου, διαθέτει δε δικό του blog.

- **Περιβάλλον και Ανάπτυξη** (8ο εξάμηνο σπουδών)

Πρόκειται για διατμηματικό μάθημα στο οποίο συμμετέχω με μία διάλεξη σε συνεργασία με τη Σχολή Μηχ. Μεταλλείων-Μεταλλουργών και τη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών. Η διάλεξη έχει τη μορφή debate με δύο ομιλητές (Δ. Δαμίγος, Ν. Μπελαβίλας) και έναν σχολιαστή (Κ. Χατζημπίρος).

- **Διαλέξεις προγράμματος Erasmus**

Συμμετέχω στον κύκλο εισαγωγικών διαλέξεων προς τους φοιτητές Erasmus "Approaching Greek Architecture" με συντονίστρια την Ε. Εφεισίου. Έχω πραγματοποιήσει διαλέξεις για τις ελληνικές πόλεις, τους οικισμούς και τα δίκτυα του Αιγαίου κ.α.

- **Διπλωματικές εργασίες προπτυχιακού προγράμματος σπουδών**

Έχω την ευθύνη κατά μέσο όρο την ευθύνη 1-2 διπλωματικών εργασιών και 1-2 διαλέξεων ανά εξάμηνο σπουδών. Αρκετές από αυτές εκπονούνται συνεργασία με συνεπιβλέποντες συναδέλφους άλλων τομέων. Υπήρξα επίσης σύμβουλος σε μεγάλο αριθμό διπλωματικών εργασιών. Τρεις εξ αυτών, με αντικείμενο πολεοδομίας, έχουν εκπονηθεί από φοιτητές της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών υπό την επίβλεψη ή συνεπιβλεψή μου.

Συμμετέχω κυκλικά σύμφωνα με την κατανομή του Τομέα ΙΙ στις 4μελείς επιτροπές κρίσης διπλωματικών και στις 3μελείς επιτροπές κρίσης των διαλέξεων.

- **Διπλωματικές εργασίες μεταπτυχιακών προγράμματος σπουδών**

Έχω την ευθύνη επίβλεψης 2-3 μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών ανά πρόγραμμα σπουδών στα δύο προγράμματα ("Πολεοδομία-Χωροταξία" και "Προστασία Μνημείων") στα οποία συμμετέχω, ενώ συμμετέχω τακτικά στις 3μελείς επιτροπές αξιολόγησης.

- **Διδακτορικές διατριβές**

Έχω την ευθύνη για 12 υπό εκπόνηση διδακτορικές διατριβές.

Μετά τον διορισμό μου στη θέση του Αναπληρωτή Καθηγητή ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι διατριβές:

- Δημήτρης Πέττας "*Η Μεταβολή του Κοινωνικού και Πολιτικού Ρόλου του Δημόσιου Χώρου στη Κεντρική Αθήνα*" (μέλη της 3μελούς επιτροπής είναι οι Κ. Μωραϊτης και Δ. Γεωργουλής από το ΕΜΠ).
- Γιώργος Καρατζάς "*Ιστορία και Χώρος. Ο ιστορικός αστικός χώρος ως μέσο προβολής ιδεολογημάτων, αντιλήψεων και κοινωνικών κατασκευών*" (μέλη της 3μελούς επιτροπής είναι οι Π. Τουρνικιώτης και Σ. Αυγερινού-Κολώνια από το ΕΜΠ).

Βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης οι κάτωθι διατριβές:

- Μιχάλης Σιούλας «*Το δίκτυο της βιομηχανικής κληρονομιάς της Κύπρου-Η περίπτωση των ορυχείων*»
- Δώρα Χατζή-Ροδοπούλου «*Ctrl Shift. European Industrial Heritage reuse in review. Διαχείριση μεταλλαγών. Επανάχρηση Ευρωπαϊκής βιομηχανικής κληρονομιάς. Ανασκόπηση και προοπτικές.*»
- Μαρία Μπαλοδήμου «*Τα πέτρινα γεφύρια του Ζαγορίου*»
- Κατερίνα Χριστοφοράκη «*Μεταβολές και σταθμοί στη δομή των ελληνικών πόλεων. 15ος-19ος αιώνας.*»

Συμμετέχω επίσης ως μέλος της τριμελούς επιτροπής σε 12 υπό εκπόνηση διατριβές. Υπήρξα μέλος της επιτροπής κρίσης σε 15 διδακτορικές διατριβές, οι 10 εκ των οποίων ολοκληρώθηκαν στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και οι άλλες στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, και στο Univ.Sorbonne X.

Πολλοί εκ των ΥΔ τους οποίους επιβλέπω είναι υπότροφοι του ΙΚΥ ή άλλων ιδρυμάτων.

- **Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών**

Από το 1998 συμμετέχω στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π. ως διδάσκων σε μαθήματα και επιβλέπων διπλωματικών εργασιών. Διδάσκω στα μαθήματα:

- “Αρχιτεκτονική-Σχεδιασμός του Χώρου”, κατεύθυνση “Πολοδομία και Χωροταξία” με αντικείμενο “Γεωγραφικές δυναμικές και σύγχρονοι μετασχηματισμοί του ελληνικού χώρου”, από κοινού με τις Σ. Αυγερινού-Κολώνια και Ρ. Κλαμπατσέα
- “Αρχιτεκτονική-Σχεδιασμός του Χώρου”, κατεύθυνση “Πολοδομία και Χωροταξία” με αντικείμενο “Προσεγγίσεις του Σχεδιασμού στην Ελλάδα και Ευρωπαϊκή εμπειρία”, από κοινού με τους Γ. Θεοδωρά, Δ. Μέλισσα και Κ. Σερράο
- "Προστασία Μνημείων", κατεύθυνση "Συντήρηση και αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων και συνόλων" με αντικείμενο "Αναπλάσεις και επαναχρήσεις βιομηχανικών κτιρίων" και "Βιομηχανική Κληρονομιά" από κοινού με τον Δ. Ζήβα (από το 2003 έως το 2006), με την Ε. Μαϊστρου (από το 2006) και με την Ε. Εφεισίου (από το 2013).

Ακαδημαϊκό και διοικητικό έργο στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Συμμετέχω στη Γενική Συνέλευση Μελών ΔΕΠ της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. και στην Επιτροπή Σπουδών. Συμμετέχω επίσης στην Επιστημονική Επιτροπή του ΕΜΠ για το Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου και το Μουσείο Μεταλλείας-Μεταλλουργίας Λαυρίου όπως και στο ΔΣ της ΕΔΑΙΠ-ΕΜΠ (ΤΠΠΛ).

Συμμετείχα στη Συγκλητική Επιτροπή Ενεργειακής και Περιβαλλοντικής Διαχείρισης όπως και στην Επιτροπή Εργασίας Ανακύκλωσης και Πρασίνου, στην Επιτροπή Χώρων του Συγκροτήματος Πατησίων και στην Επιτροπή Ιστοσελίδων της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ.

Το 2007 συμμετείχα μαζί με άλλους συναδέλφους στην οργανωτική επιτροπή στήριξης του EASA 2007 με θέμα city_index_elefsina. Το συνέδριο οργανώθηκε από τους φοιτητές της Σχολής με τη συμπαράσταση του Ιδρύματος, του ΤΕΕ, του ΥΠΕΧΩΔΕ, της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Από την άνοιξη του 2007 με εντολή του ΔΣ της Σχολής ανέλαβα μαζί άλλους συναδέλφους και υποψήφιους διδάκτορες την πρωτοβουλία συγκρότησης του διαδικτυακού Forum της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. Το Forum ενημέρωνε και λειτουργούσε με 1.000 περίπου μέλη (ΔΕΠ, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, διοικητικούς υπαλλήλους), έχει ιδιαίτερα υψηλή επισκεψιμότητα και αποτελούσε εκείνη την περίοδο τον κύριο κόμβο διαδικτυακής επικοινωνίας και ενημέρωσης της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Από τον Σεπτέμβριο του 2013 με εντολή της Κοσμήτορος, συγκροτήσαμε με εργαζόμενους και συναδέλφους τα social media της Σχολής. Η επισκεψιμότητά τους κυμαίνεται από 5.000 επισκέπτες έως 20-30.000 επισκέπτες σε σημαντικά γεγονότα, εκδηλώσεις κ.α. Σε ιδιαίτερα σημαντικές στιγμές έχει φθάσει στους 70.000 επισκέπτες.

3.4. Διδασκαλία σε άλλα προγράμματα ή ιδρύματα

Συμμετείχα στο Πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης Ε.Μ.Π. στο Σεμινάριο με θέμα “Αστικές Αναπλάσεις - Τοπική Ανάπτυξη – Συμμετοχικός Σχεδιασμός” του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχ., σε συνεργασία με το Τ.Ε.Ε. (1993).

Διδάχθηκε ενότητα μαθημάτων σε νέους αρχιτέκτονες, τοπογράφους και πολιτικούς μηχανικούς με θέματα το πρόβλημα στέγης στις μητροπόλεις, την εξειδίκευση στην Ελλάδα, την ιστορία και εξέλιξη υποβαθμισμένων περιοχών και περιοχών εργατικών κατοικιών με έμφαση στις περιπτώσεις του Περάματος, Δραπετσώνας και Θήβας. Τα υλικά του μαθήματος δημοσιεύθηκαν στο βιβλίο *“Συμμετοχικός Σχεδιασμός, Θεωρητικές Διερευνήσεις, Ιστορία των Ιδεών και των Πρακτικών, Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις”* Α. Βρυχέα (επιστημονικός υπεύθυνος), Κλ. Λωράν (επιμέλεια), εκδόσεις Τ.Ε.Ε./ Ε.Μ.Π. Αθήνα 1993. Στο βιβλίο συμμετείχα από κοινού με τη Β. Τροβά στη συγγραφή των κεφαλαίων *“Πέραμα 1972-1992”* και *«Αρχείο κατοικίας»*.

Συμμετείχα επίσης:

Στο **Πιλοτικό Επιμορφωτικό Σεμινάριο “Ιστορία του τοπίου και τοπικές ιστορίες”**, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., Υπ. Εθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων (Ερμούπολη 1995). Το πρόγραμμα αποτέλεσε την πρώτη πειραματική δράση για τη δημιουργία του προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Στα πλαίσια του προγράμματος εκδόθηκε το βιβλίο *“Ιστορία του Τοπίου και Τοπικές Ιστορίες”*, (επιμέλεια Λ. Μενδώνη), Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 1998. Το βιβλίο απετέλεσε το βασικό βοήθημα για την επέκταση της επιμόρφωσης των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης.

Στο **μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (1998-2000)** και ειδικά στη συγγραφή από κοινού με τους Γ. Πολύζο και Κ. Κομνίτσα του μαθήματος **“Προβλήματα αποκατάστασης στη μικρή κλίμακα του αστικού χώρου – Επανάχρηση χώρων και αποκατάσταση από προγενέστερες ειδικές χρήσεις και λειτουργίες”** στη θεματική ενότητα **“Περιβαλλοντικός σχεδιασμός πόλεων και κτιρίων”**.

Στο **Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα “EC / US Cooperation in Higher Education, study and evaluation of cultural landscapes”**. Στο πρόγραμμα “European Community / United States Cooperation in Higher Education, Study and evaluation of cultural landscapes”, συμμετείχαν το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το Université de France-Comté, το Université de Paris IV, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Ohio State University, το Florida State University, το St Cloud University. Τον συντονισμό της ελληνικής συμμετοχής είχε το Ιόνιο Πανεπιστήμιο με επιστ. υπεύθυνο τον αναπλ. καθηγητή Π. Δουκέλλη.

Στο **Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Ιστορίας Ιονίου Πανεπιστημίου “Ιστορία της πόλης και της κτιριοδομίας μετά τον 16ο αιώνα”** (1998-2000) με υπεύθυνο του προγράμματος τον καθηγητή Δ. Τσουγκαράκη, με τη διδασκαλία του μαθήματος: **“Διατηρητέοι οικισμοί και σύνολα στο Αιγαίο-Αναγνώριση της ιστορικής ταυτότητας, ζητήματα τεκμηρίωσης και προστασίας, ανάδειξη και επανένταξη”**.

Στο **Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων “Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική κοινωνία: Ιστορία – Λαϊκός πολιτισμός”**-Κατεύθυνση **“Ιστορία”** (2007-2009) στα μαθήματα με υπεύθυνη τη λέκτορα Λ. Παπαστεφανάκη, δύο διαλέξεις για τη βιομηχανική πόλη (19ος-20ος αιώνες).

Στο **Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχ. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, “Προστασία, συντήρηση και αποκατάσταση μνημείων πολιτισμού”** μία διάλεξη στο σεμινάριο **“Βιομηχανική Κληρονομιά”** (2007) με υπεύθυνο τον καθηγητή Μ. Νομικό.

Στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Φοιτητών Αρχιτεκτονικής **EASA 2007** με θέμα **“city_index_elefsina”** στον κύκλο διαλέξεων **“Elefsina, 3_layered city”**

Στο Σεμινάριο **“Tirana Workshop II-Interventions in former-state residential complexes”** που οργανώθηκε στο Polis University- International School of Architecture and Urban Development Policies στα Τίρανα (2010) με μικτές ομάδες φοιτητών-διδασκόντων από τα Τίρανα και την Αθήνα και υπεύθυνο τον καθηγητή Besnik Aliaj και συμμετοχή από το ΕΜΠ των διδασκόντων Φ. Βαταβάλη, Π. Κουτρολίκου, Λ. Τριάντη κ.α.

Στο **Εργαστήριο για τη Βιομηχανική κληρονομιά** με τη συνεργασία του Ελληνικού Τμήματος TICCIH και του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (2012) με θέμα **“Βιομηχανική**

κληρονομιά: πολλαπλότητα και πολυσιχιδία" διάλεξη με θέμα: "Καταγραφή και αποτύπωση. Το πρώτο βήμα στις τεχνικές διάσωσης της βιομηχανικής κληρονομιάς".

Στην **αναγόρευση του Guy Burgel σε επίτιμο διδάκτορα** της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ (2012), σε συζήτηση με θέμα "Αθήνα σε κρίση", με τους Μ. Αγγελίδη, Α. Αναστασιάδη, Θ. Μαλούτα και Γ. Τσιώμη. Συνεισηγητής, μαζί με τους Σ. Αυγερινού-Κολώνια και Μ. Αγγελίδη, εκ μέρους του Τομέα Πολεοδομίας, στη ΓΣ της Σχολής για την αναγόρευση του Guy Burgel.

Στα πλαίσια των ανταλλαγών Erasmus με διαλέξεις και εργαστήρια στο **University of Ljubljana - Faculty of Architecture (2013)** σε συνεργασία με τη λέκτορα Sonja Ifko και αντικείμενο τη βιομηχανική κληρονομιά Ελλάδας και Σλοβενίας. Οι διαλέξεις με τίτλο: "**Industrial Heritage-The Greek experience**" πραγματοποιήθηκαν στη Ljubljana και την Idrija-πόλη-μνημείο του World Heritage List της Unesco. Στο ίδιο πλαίσιο οργάνωσα στην Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ ΕΜΠ την επίσκεψη και διάλεξη του Dusan Kramberger, Συντονιστή των Μνημείων της Unesco στη Σλοβενία για την πόλη-μνημείο της Idrija.

Στην Επιστημονική συνάντηση «**Κουρσάροι και Πειρατές στην Ανατολική Μεσόγειο, 15ος-19ος αιώνας**» (2014), που διοργάνωσε το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, με εισήγηση.

Στους **Κύκλους συζητήσεων "Σχεδιασμός του χώρου και αστική κρίση" και "Κοινοί πόροι και χωρικός σχεδιασμός. Περιβάλλον-Μεταφορές-Ενέργεια"** (2014-2015) που οργάνωσε το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, ως επιστημονικός υπεύθυνος μαζί με τον Γ. Πολύζο. Εισαγωγή-συντονισμός στην ενότητα "Φυσικό, αστικό, πολιτιστικό περιβάλλον. Η διαχείριση των κοινών πόρων".

Στην **ημερίδα παρουσίασης** του ερευνητικού προγράμματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας "**Σχεδιάζοντας το Μουσείο της Πόλης του Βόλου: ιστορική έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων διαδραστικών περιβαλλόντων για τη διάχυση της επιστημονικής γνώσης**" (2015), με εισήγηση.

Στην **έκθεση "Πειραιάς και Ουτοπία"**, που οργάνωσε η Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ και η Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά (2015), με τις σπουδαστικές εργασίες και έρευνες της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ με αντικείμενο την ευρύτερη περιοχή του Πειραιά. Συμμετοχή ως μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής, μαζί με τους καθηγητές ΕΜΠ Τ. Παπαϊωάννου, Κ. Μωραΐτη και Ε. Αλεξάνδρου, και ως Επιστημονικός Υπεύθυνος ερευνών του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ.

Στην **παρουσίαση του βιβλίου των Κ.Γ. Μάνθου και Γ.Ν. Δερμάτη "Λαύριο, η βοή του χρόνου. Το νεότερο Λαύριο της μεταλλείας και της μεταλλουργίας"** (2017), που οργάνωσε η Εταιρεία Μελετών Λαυρεωτικής, με εισήγηση.

Στην **αναδρομική έκθεση "Η βιομηχανική κληρονομιά στην Ελλάδα, 1980-2015"**, που οργάνωσε το Ελληνικό Τμήμα TICCIH, είχα την επιστημονική επιμέλεια από κοινού με την Μ. Μαυροειδή. Η έκθεση παρουσιάστηκε στα Χανιά (2015), στην Αθήνα (2016), στη Θεσσαλονίκη και στην Ξάνθη (2018).

Σε συνεργασία με το WWF Ελλάς, συμμετείχα το 2015-2016 ως επιστημονικός σύμβουλος στη δημιουργία της **ψηφιακής εφαρμογής "WWF GreenSpaces"** για την καταγραφή του αστικού

πρασίνου στις ελληνικές πόλεις. Στο ίδιο πλαίσιο, συμμετείχα το 2016-2017 ως επιστημονικός σύμβουλος και ως μέλος της επιτροπής κρίσης στον **Φοιτητικό Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Ιδεών “Δημιουργώντας πράσινες οάσεις στις πόλεις”** που συνδιοργάνωσε το WWF Ελλάς με το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος του ΕΜΠ.

Στην έκθεση **“Ανοχύρωτες Πόλεις. Πληγές του πολέμου στον Πειραιά”** (2016), που διοργανώθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, την Περιφέρεια Αττικής και το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ. Συμμετοχή ως επιστημονικός σύμβουλος, μαζί με την Ε. Κυραμαργιού.

Στο **Εργαστήριο “Λαύριο_Επανάχρηση βιομηχανικής κληρονομιάς”** (2017), στα πλαίσια της συνεργασίας των Εργαστηρίων Αστικού Περιβάλλοντος και Ερευνών Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, με το τμήμα Heritage & Architecture της Σχολής Αρχιτεκτόνων TUDelft, ως υπεύθυνος καθηγητής από το ΕΜΠ, μαζί με τον Π. Τουρνικιώτη.

Στον **Κύκλο διαλέξεων για την προστασία των μνημείων, τον τουρισμό και την βιώσιμη ανάπτυξη της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πολυτεχνείου Κρήτης** (2017), με διάλεξη “Μνημειακά τοπία του Αιγαίου - Η προσέγγιση της ελάχιστης ανάπτυξης και τα ζητήματα ανάπτυξης”.

Στο **καινοτόμο εργαστήριο “Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης”** (2017) που διοργάνωσε το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, ως σχολιαστής της συνεδρίας “Ζητήματα σχεδιασμού-προγραμματισμού-υλοποίησης-παρακολούθησης αποτελεσμάτων”.

Στο **συνέδριο “Ελλάδα: τόπος υποδοχής πληθυσμών (1830-1989)”** (2018) που διοργάνωσε το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, ως συντονιστής της συνεδρίας “Γη και στέγαση”.

Στην Επιστημονική Επιτροπή του **δικτύου CIVINET CY-EL** (2018-) για τη Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα, ως Διευθυντής του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ.

Στην **ημερίδα και έκθεση «Ekistics/Οικιστική. Η Οικιστική Κληρονομιά: αποτυπώματα και προοπτικές»** (2018), που διοργανώθηκε από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ, με διάλεξη «Από τις χαρτογραφήσεις του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και το “Αι Θυσίαι...” στα Ρυθμιστικά Σχέδια της Αθήνας». Μέλος της οργανωτικής επιτροπής της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ, μαζί με τους Π. Τουρνικιώτη και Κ. Τσιαμπάο.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων συμμετείχα ως προσκεκλημένος ομιλητής με διαλέξεις, και σεμινάρια επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, σε διαλέξεις/μαθήματα σε σχολεία κυρίως του Πειραιά, στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Δραπετσώνας, Λαυρίου, Ερμούπολης, στο Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για τη Βιομηχανική Κληρονομιά του ΚΠΕ Νάουσας. Συμμετείχα επίσης σε σχετικά τηλεμαθήματα για τους μαθητές των σχολείων Ελευσίνας, Ερμούπολης και Νάουσας, Φούρνων Ικαρίας και στον κύκλο μαθημάτων για μαθητές που οργάνωσε το Ίδρυμα Αικ. Λασκαρίδη στον Πειραιά. Η θεματολογία των μαθημάτων αφορά την ιστορία των πόλεων, την πολεοδομία και το περιβάλλον.

4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1985-1988	Συνεργάτης του “Εργαστηρίου 66”
1988-1993	Μεταπτυχιακός ερευνητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π.
1994-1997	Συντονιστής του Γραφείου του Ε.Μ.Π. για το Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου.
1997-	Επιστημονικός συνεργάτης του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ., Ε.Μ.Π.
1998-2001	Διοίκηση έργου και διεύθυνση του Κέντρου Τεχνικού Πολιτισμού-Βιομηχανικού Μουσείου Ερμούπολης.
2003-	Μέλος του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ., Ε.Μ.Π.
2014-	Διευθυντής του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ., Ε.Μ.Π.

- Με την αποφοίτηση μου εργάσθηκα στο “Εργαστήριο 66” από το 1985 έως το 1988. Έλαβα μέρος σε πολεοδομικές μελέτες και 2 πανελλήνιους διαγωνισμούς με διακρίσεις.
- Ως μεταπτυχιακός ερευνητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Ε.Μ.Π. συμμετείχα παράλληλα με την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής σε ερευνητικά προγράμματα του Τομέα ΙΙΙ-Σπουδαστήριο Χώρων από τον Μάρτιο 1988 έως τον Μάρτιο 1993.
- Συμμετείχα στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου (Τ.Π.Π.Λ), ως συντονιστής του Γραφείου Λαυρίου Ε.Μ.Π., από τον Μάρτιο 1995 έως τον Σεπτέμβριο 1997.
- Από τον Ιούνιο του 1998 έως τον Ιανουάριο του 2001, είχα την ευθύνη της διοίκησης του έργου (ως τεχνικός σύμβουλος), του Κέντρου Τεχνικού Πολιτισμού-Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης το οποίο υλοποιήθηκε από τον Δήμο Ερμούπολης, το Υπουργείο Πολιτισμού και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Με την ολοκλήρωση της πρώτης κατασκευαστικής φάσης το 2000, ανέλαβα τη διεύθυνση του Κέντρου και του Μουσείου ως το 2001.
- Από τον Ιανουάριο 1997 συμμετείχα ως ερευνητής στα προγράμματα του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος-Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ., Ε.Μ.Π. και μετά την εκλογή μου σε θέση ΔΕΠ στη Σχολή, είμαι μέλος του. Είχα την ευθύνη συντονισμού ή την επιστημονική ευθύνη ερευνητικών προγραμμάτων τα οποία αναφέρονται αναλυτικά πιο κάτω. Από το 2014, ο Τομέας ΙΙ και η Σχολή μου ανέθεσε τη διεύθυνση του Εργαστηρίου.

Το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος εντάσσεται στον Τομέα Πολεοδομίας και Χωροταξίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ. Ιδρύθηκε το Μάιο του 1996, με Διευθυντή τον καθηγητή Γιάννη Πολύζο, για να εξυπηρετήσει διδακτικές και ερευνητικές ανάγκες στο ευρύτερο γνωστικό αντικείμενο της πόλης και της πολεοδομίας. Συνεργάζεται με αντίστοιχα Εργαστήρια και Σχολές του ΕΜΠ και άλλων ΑΕΙ. Αντικείμενό του είναι τα θέματα ανάλυσης, σχεδιασμού και προστασίας του αστικού περιβάλλοντος που απασχολούν ιδιαίτερα τους Έλληνες μηχανικούς τα τελευταία χρόνια, όπως:

Τα αίτια της υποβάθμισης των πόλεων και η διατύπωση αρχών, στόχων και πολιτικών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Η διερεύνηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδιασμού και της οικιστικής ανάπτυξης στο ανθρωπογενές φυσικό περιβάλλον.

Η ανάλυση/μελέτη των δυνατοτήτων προστασίας και ανάδειξης του αστικού και περιαστικού πρασίνου και η διαχείριση ολοκληρωμένων προγραμμάτων αναβάθμισής του.

Η ανάλυση/μελέτη του ιστορικού περιβάλλοντος στον αστικό και εξωαστικό χώρο όπως και οι δυνατότητες προστασίας και ανάδειξης του.

Η μελέτη των δυνατοτήτων ανάπτυξης των μέσων σταθερής τροχιάς και μαζικών μεταφορών ως εργαλείων περιβαλλοντικής αναβάθμισης των πόλεων.

Η προώθηση της χρήσης των ήπιων μορφών ενέργειας στο περιβαλλοντικό σχεδιασμό.

Το ατομικό ερευνητικό και μελετητικό μου έργο καλύπτει δύο βασικές θεματικές περιοχές:

1. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΛΙΜΑΝΙΑ, ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ.

2. ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ, ΤΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ.

1. **Διδακτορική Διατριβή, “Λιμάνια και Οικισμοί στο Αιγαίο της Πειρατείας, μετασχηματισμοί στον χώρο του ναυτικού και οικιστικού δικτύου των νησιών κατά την περίοδο της πειρατικής ναυτιλίας 1420 -1815”, Ε.Μ.Π. Αθήνα 1993, 551 σελ. και παράρτημα χαρτών - σχεδίων 42 σελ.**

Η διατριβή εκπονήθηκε στο Τμ. Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π. με επιβλέποντα καθηγητή τον Γ. Λιάπη και μέλη της επιτροπής τους Δ. Ν. Καρύδη, επικ. καθηγητή Τμ. Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π. και Β. Σφυρόερα, καθηγητή Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών. Στην επιτροπή κρίσης συμμετείχαν και οι καθηγητές Δ. Ζήβας και Γ. Λάββας.

Η κρίση της διατριβής έγινε τον Μάρτιο 1993. Στα πλαίσια της εκπόνησης της διατριβής η βιβλιογραφική και αρχαιολογική έρευνα επεκτάθηκε στο Λονδίνο την περίοδο 1989-1991.

Η διδακτορική διατριβή εξετάζει τη των νησιωτικών οικισμών του Αιγαίου κατά την περίοδο του 15ου-19ου αιώνα.

Η άποψη που θεωρεί ότι κατά την περίοδο της πειρατείας οι οικισμοί του Αιγαίου απομακρύνονται από τη θάλασσα λόγω των επιδρομών, υπήρξε η αφετηρία του προβληματισμού. Η διερεύνηση αυτής της πιθανής μετακίνησης, σε συνάρτηση με τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες και τις λειτουργίες της στη θάλασσα του Αιγαίου δεν μπορούσε παρά να στηριχθεί σε ένα σύνολο ιστορικών, πολεοδομικών και γεωγραφικών δεδομένων. Εξετάσθηκε ένα εκτεταμένο δείγμα νησιών, οικισμών και λιμανιών. Το δείγμα αυτό συσχετίστηκε με το δίκτυο των ναυτικών δρόμων του Αιγαίου και αναζητήθηκε η συμπεριφορά των οικισμών απέναντί τους. Έγινε προσπάθεια να καλυφθούν οι γεωγραφικές ζώνες του Αιγαίου, όπου ιστορικά παρουσιάζεται έντονη πειρατική δραστηριότητα. Χρονικά καλύφθηκε η περίοδος της Ενετοκρατίας και της Τουρκοκρατίας, η τελευταία “εποχή της πειρατείας” από τις πολλές στην ιστορία του Αρχιπελάγους. Πρόκειται για την εποχή που το φαινόμενο εμφανίζεται στην πιο μακρόχρονη με ενιαία χαρακτηριστικά φάση του.

Μεθοδολογικά επελέγη η εστίαση στην παρατήρηση του διττού δικτύου των συγκεντρώσεων που ορίζουν τους οικισμούς στα νησιά και των ναυτικών κινήσεων που ορίζουν τους θαλάσσιους δρόμους. Σαν εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν, η έρευνα των γραπτών πηγών και

έρευνα του αποτυπωμένου ιστορικού χώρου. Στην προσπάθεια ανασύστασης της “εικόνας” του χώρου η έρευνα είχε δύο σκέλη.

Επιχειρήθηκε η σύνδεση του αρχαιικού και τεκμηριωτικού υλικού για τον οικισμένο χώρο, με τα στοιχεία του γεωφυσικού και κλιματολογικού υπόβαθρου, στη στεριά και στη θάλασσα. Αναλύθηκαν οι θέσεις των λιμανιών, η προσέγγιση των οικισμών από τη θάλασσα, η αντιληπτική και πραγματική απόσταση τους από το νερό και τους δρόμους των πλοίων, οι θαλάσσιες διαστάσεις του χώρου των λιμανιών.

Στην κλίμακα των ναυτικών δρόμων, στη κλίμακα των νησιών, και στη κλίμακα των οικισμών-λιμανιών ορίστηκαν τα τρία επίπεδα ανάλυσης της μελέτης.

- Στο πρώτο επίπεδο εντοπίζονται τα στοιχεία που αφορούν αλληλεξαρτήσεις οικιστικού και ναυτικού δικτύου, μέσω της αποτύπωσης των κύριων και δευτερευουσών ναυτικών διαδρομών, των πειρατικών θυλάκων, και των σημείων ελλιμενισμού.
- Στο δεύτερο επίπεδο εξετάζονται οι χωροθετήσεις των οικισμών και των λιμανιών σε συνάρτηση με το ευρύτερο γεωφυσικό υπόβαθρο.
- Στο τρίτο επίπεδο, εξετάζεται πλέον το δίπολο του οικισμού με το λιμάνι όπως προκύπτει από το σύνολο των ανθρωπίνων παρεμβάσεων επάνω στο ιδιόμορφο υπόβαθρο του κάθε τόπου.

Το πρώτο στοιχείο που προκύπτει από την μελέτη είναι ο εντοπισμός μιας συγκροτημένης και συνεχούς λειτουργίας ενός διττού ναυτικού και οικιστικού δικτύου στο Αιγαίο κατά τη διάρκεια της Ενετοκρατίας και της Τουρκοκρατίας. Η πειρατική δραστηριότητα έχει άμεση σχέση με αυτό το δίκτυο και αποτελεί ένα από τα κύρια συστατικά του. Το σύστημα κτιστού χώρου στη στεριά, και γραμμών κίνησης στη θάλασσα, κατά τη διάρκεια της ιστορικής περιόδου μετά τις Σταυροφορίες, αποκτά μια ιδιόμορφη υπόσταση ταυτιζόμενο με την πολεμική ναυτική διεργασία. Επειδή, μόνο η διακοπή της ναυτικής κίνησης θα απομακρύνει το οικιστικό δίκτυο από τη θάλασσα και αντίστροφα μόνο η εξαφάνιση των λιμανιών του Αιγαίου θα μπορούσε να διακόψει την λειτουργία των δρόμων, η αλληλεξάρτηση και αλληλεπιβίωση, μέσα από τη μέθοδο του πειρατικού πολέμου επέτρεψε στο δίκτυο να διασχίσει την περίοδο, μέχρι που ανατράπηκε το γενικότερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο στη Μεσόγειο.

Το δεύτερο στοιχείο αφορά την ιδιαίτερη συμπεριφορά των οικισμών ως πολεοδομικές μονάδες απέναντι στην θάλασσα και τον πόλεμο που εξελίσσεται σε αυτή. Η πλειοψηφία των οικισμών των νησιών του Αιγαίου μετά το Βυζάντιο, είναι στραμμένη προς τη θάλασσα με προσανατολισμό στους θαλάσσιους δρόμους και με μία συνεχή τάση καθόδου προς τις ακτές. Σε αυτή την τάση, δεν είναι η πειρατεία που παίζει ρόλο ανάσχεσης. Η σύντομη ή αργή ένταξή τους στο διττό δίκτυο, που καθορίζεται από την ιδιόμορφη εξέλιξη της κάθε κοινότητας επιταχύνει ή επιβραδύνει αυτή την κάθοδο. Αυτό δε το διττό δίκτυο περιλαμβάνει από τη γέννησή του, στους τελευταίους αιώνες του Βυζαντίου, έναν πολύ μεγάλο αριθμό οικισμών επί των ακτογραμμών, που η ζωτική σχέση τους με την πειρατεία, τους κάνει να μην απομακρύνονται από αυτές ούτε στις πιο έντονες στιγμές του ναυτικού πολέμου. Έτσι μπορεί να ειπωθεί ότι η πειρατεία παίζει σημαντικό ρόλο στην στροφή των οικισμών προς τη θάλασσα, ενισχύοντας και μετασχηματίζοντας τους πιο κοντινούς στις ακτές οικισμούς σε καθαρά ναυτικούς εις βάρος των αποκομμένων αγροτικών.

Το τρίτο στοιχείο αφορά τη μορφή και τη λειτουργία των λιμανιών της περιόδου. Τα λιμάνια των νησιών στο σύνολό τους, εκτός από τους ναύσταθμους των μεγάλων νησιών, ορίζονται από μια πρωτογενή μορφή. Στη λογική της χωροθέτησης του λιμανιού κυριαρχεί η λειτουργικότητα του σε σχέση με τον ναυτικό δρόμο και δευτερευόντως λαμβάνεται υπόψη, η ασφάλεια από τους καιρούς. Η ασφάλεια από πολεμικές διεργασίες είναι ένας τρίτος παράγοντας που τον χειρίζεται η πειρατική ναυτιλία. Διαπιστώνεται δε ότι τα λιμάνια που συμπληρώνουν και τους τρεις όρους, δηλαδή βρίσκονται κοντά στους ναυτικούς δρόμους, είναι ασφαλή στον ελλιμενισμό, και διαθέτουν φυσικές δυνατότητες οχύρωσης, είναι αυτά που κατ' εξοχήν χρησιμοποιήθηκαν σαν ορμητήρια και εμπορικοί πόλοι. Η μορφή των λιμανιών χαρακτηρίζεται από τις ελάχιστες κτιστές παρεμβάσεις και τη μέγιστη αξιοποίηση των γεωφυσικών και κλιματολογικών δεδομένων. Η μορφή της ακτογραμμής, το στεριανό και

θαλάσσιο περιβάλλον της, ο κυματισμός και οι άνεμοι, ορίζουν τον πυρήνα ελλιμενισμού και στοιχειώδους οίκησης στον παράκτιο χώρο. Αυτά τα ίδια στοιχεία λειτουργούν καταλυτικά στη δημιουργία του πρώτου κτιστού χώρου, όταν οι οικισμοί κάποια στιγμή χωροθετούνται δίπλα στην θάλασσα. Με αυτό τον τρόπο τα λιμάνια της περιόδου, παίζουν τον ρόλο του κρίκου σύνδεσης του δικτύου των οικισμών με την θαλάσσια κίνηση. Και σε αυτά τα λιμάνια η πειρατεία περνά από την θαλάσσια πολεμική της διάσταση, στην στεριανή ειρηνική, που εκφράζεται με το εμπόριο του “κούρσου” και τη διαχείριση των πληρωμάτων.

Το τελικό συμπέρασμα από τη διερεύνηση των συνθηκών συγκρότησης και ανάπτυξης των οικισμών σε όλη την έκταση του Αιγαίου είναι ότι η κυρίαρχη αντίληψη περί απόκρυψης των νησιώτικων οικισμών κατά τη διάρκεια της Ενετοκρατίας και Τουρκοκρατίας στο Αιγαίο χρειάζεται αναθεώρηση. Τα γεωγραφικά και πολεοδομικά δεδομένα του συνολικού δικτύου αναδεικνύουν μία άλλη εικόνα από την μέχρι σήμερα διατυπωμένη. Πρόκειται για μία εικόνα οχυρωμένων μεν, αλλά ανοικτών στη θάλασσα οικισμών οι οποίοι έχασαν σιγά-σιγά και αυτή την υποτυπώδη οχύρωση τους, πολύ νωρίτερα από την Ελληνική Επανάσταση.

2. Ν. Μπελαβίλας (συνεργάτης), Α. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, Κ. Χατζημιχάλης, **“Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης Πύλου”**, “Εργαστήριο 66” και Υ.Χ.Ο.Π., Αθήνα, 1985 (μελέτη).
3. Ν. Μπελαβίλας (συνεργάτης), Α. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, Κ. Χατζημιχάλης, **“Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης Μεθώνης”**, “Εργαστήριο 66” και Υ.Χ.Ο.Π., Αθήνα 1986 (μελέτη).

Οι πολεοδομικές μελέτες για την Πύλο και τη Μεθώνη έγιναν στα πλαίσια της “Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (Ε.Π.Α.)” του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος που κάλυψε το σύνολο των μεγάλων ελληνικών πόλεων.

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός στην Πύλο και στη Μεθώνη είχε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της πρότασης για μία δυναμική ανάπτυξη των οικισμών σε αρμονική συνύπαρξη με τα κορυφαία μνημεία των ενετικών Κάστρων, και τους ενδιαφέροντες ιστορικούς πυρήνες της Καποδιστριακής και Οθωνικής περιόδου. Ταυτόχρονα και οι δύο οικισμοί περιβάλλονται από το αξιόλογο μεσογειακό φυσικό τοπίο της Ν.Δ. ακτής της Πελοποννήσου.

Η μελέτη όρισε τις νέες ζώνες οικιστικών επεκτάσεων σε συνάρτηση με τις ζώνες προστασίας των Κάστρων, αποτρέποντας τις τάσεις δόμησης στις προνομιακές τουριστικές περιοχές, χωροθέτησε τις ζώνες χρήσεων της. Παράλληλα σχεδίασε την αναβάθμιση των κέντρων των οικισμών, την ανάδειξη των ιστορικών πυρήνων και τη οργάνωση της διαχείρισης του θαλασσίου μετώπου.

4. Α. Βρυχεία, Τ. Κατερίνη, Δ. Μαλασπίνας, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, κ.α., **“Ανάπλαση του παλιού προσφυγικού συνοικισμού Θήβας”**, Αστική Εταιρεία Συμμετοχικού Σχεδιασμού και Δήμος Θήβας, Αθήνα 1986 (μελέτη).

Η μελέτη ανατέθηκε στην Αστική Εταιρεία Συμμετοχικού Σχεδιασμού από τον Δήμο Θήβας και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ο παλιός προσφυγικός συνοικισμός στην Θήβα είναι μία γειτονιά με 296 κατοικίες και περίπου 700 κατοίκους κοντά στο κέντρο της πόλης που έχει περίπου 20.000 κατοίκους. Κτίστηκε το 1928, για να στεγάσει πρόσφυγες από την Μ. Ασία που ήρθαν στην Ελλάδα με την καταστροφή του 1922. Από τους 700 κατοίκους μεγάλο ποσοστό ανήκει στην τρίτη ηλικία. Είναι χαρακτηριστικό ότι με ενεργό πληθυσμό της τάξης του 75% στην υπόλοιπη Θήβα, στον συνοικισμό φθάνει μόλις το 57%. Στον συνοικισμό μένουν οικογένειες χαμηλών εισοδημάτων, στην πλειοψηφία δεύτερη ή τρίτη γενεά των αρχικών προσφυγικών οικογενειών.

Στόχος του προγράμματος ήταν να δοθεί μια συνολική απάντηση στο πρόβλημα της ανάπλασης και της διαχείρισης του συνοικισμού με ειδικούς στόχους

- Απαραίτητες παρεμβάσεις σε αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό επίπεδο χωρίς να καταστραφούν οι υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις.

- Επίλυση του προβλήματος της φτώχειας με ενσωμάτωση κατηγοριών του πληθυσμού στην διαδικασία ανάπτυξης.
- Πλήρης ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού σε όλες τις φάσεις του έργου.

Το ουσιαστικό ερώτημα που είχε τεθεί και στο οποίο η μελέτη επιχείρησε να απαντήσει ήταν το πώς μέσα από το πρόβλημα της κατοικίας θα δοθούν δυναμικές απαντήσεις για όλους του κατοίκους του συνοικισμού και μαζί μ' αυτούς, με στόχο και την διατήρηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας και την συνολική αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής τους.

5. Μ. Λιάπη, Γ. Μαυρής, Ν. Μπελαβίλας, Α. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, **“Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περάματος”**, Α' Φάση, “Εργαστήριο 66” και Ε.Ε.Τ.Α.Α.- Δήμος Περάματος, Αθήνα 1987 (μελέτη).

Το Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (ΤΑΠ) ανατέθηκε από τον Δήμο Περάματος σε συνεργασία με την Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και αποτέλεσε μια προσπάθεια έρευνας, διαμόρφωσης θέσεων, προτάσεων προγραμματισμού των συνολικών δραστηριοτήτων και διεκδικήσεων του Δήμου για την πενταετία 1988-1993.

Στόχος του ΤΑΠ ήταν η βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων και των εργαζομένων στην περιοχή του Δήμου, με επιδίωξη να δοθούν τεκμηριωμένες απαντήσεις και λύσεις στα τοπικά προβλήματα και να προωθήσουν την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής.

Επίσης το ΤΑΠ, στόχευε στο να συμβάλλει στη διαμόρφωση και στην εξειδίκευση των στόχων και προγραμμάτων που συντάσσονται σε άλλες βαθμίδες προγραμματισμού, όπως το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου, από το ΥΠΕΧΩΔΕ, το Νομαρχιακό Πρόγραμμα, το πρόγραμμα του “Οργανισμού Αθήνας”, που συντάσσεται στα πλαίσια του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας κ.λ.π.

Διατυπώθηκαν προτάσεις στις οποίες περιλαμβάνονται:

- η αξιοποίηση των “συγκριτικών πλεονεκτημάτων” της περιοχής (π.χ. αξιοποίηση του δυναμικού της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης Περάματος και η διεύρυνση της παραγωγικής της βάσης),
- η εξυγίανση των οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής
- η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού εξοπλισμού της περιοχής (π.χ. των μικρών ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων),
- η εκμετάλλευση των τοπικών πηγών ενέργειας (βιοαέριο Χωματερής Σχιστού, αιολική ενέργεια στο Όρος Αιγάλεω, κ.α.),
- η προστασία του περιβάλλοντος από ρυπαίνουσες δραστηριότητες (π.χ. Χωματερή, ΒΙ.ΠΕ. χυτηρίων Σχιστού, διαλυτήρια Ν.Ε.Ζ. κ.λ.π.),
- η απομάκρυνση εγκαταστάσεων επικίνδυνων για την ασφάλεια της ζωής των κατοίκων (πετρελαιοδεξαμενές, διακίνηση εκρηκτικών κ.λ.π.),
- η διερεύνηση της απασχόλησης μέσω της επιμόρφωσης των κατοίκων και η δημιουργική εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου τους,
- η βελτίωση της ποιότητας και αύξηση της ποσότητας των εγκαταστάσεων κοινωνικού εξοπλισμού και τεχνικής υποδομής,
- η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών του δήμου,
- η διαμόρφωση ολοκληρωμένης Δημοτικής κοινωνικής πολιτικής,
- η προώθηση της συλλογικής αντιμετώπισης και ανάληψης της ευθύνης για τα προβλήματα του Δήμου και η διερεύνηση της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Συνοψίζοντας, το πρόγραμμα διερεύνησε τις δυνατότητες να αντιμετωπισθούν κατ' αρχήν κάποια οξυμένα τοπικά προβλήματα και προώθησε άμεσες λύσεις στα πλαίσια της πενταετίας, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα κάποιες μεσοπρόθεσμες κατευθύνσεις για ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης.

Στα πλαίσια της μελέτης, είχα την ευθύνη για την ανάλυση και τη διατύπωση των προτάσεων της περιοχής αυθαιρέτων Περάματος.

6. Α. Βρυχέα, Burgel G. (διεύθυνση έρευνας), Θ. Φωτίου, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Εξέλιξη του αγροτικού οικισμού Πόμπιας Κρήτης”**, Ε.Κ.Κ.Ε. - C.N.R.S., 123 σελ., Αθήνα 1988 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Το 1985, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών της Ελλάδας (Ε.Κ.Κ.Ε.) σε συνεργασία με το γαλλικό Υπουργείο Εξωτερικών, το C.N.R.S. (Εθνικό Κέντρο Επιστημονικής Έρευνας) και το Université Paris X-Nanterre οργάνωσε το ερευνητικό πρόγραμμα “La Grece Revisitee”. Η έρευνα αφορούσε την επιστροφή των ομάδων των γάλλων ερευνητών που είχαν μελετήσει την Ελλάδα στο τέλος της δεκαετίας του '50 και τη δεκαετία του '60 στους τόπους καταγραφής για να τα κάνουν έναν απολογισμό της αλλαγής.

Στα πλαίσια της έρευνας συγκροτήθηκε μία μικτή ελληνογαλλική ομάδα του Laboratoire de Geographie Urbaine-Univ.Paris X και του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π., υπό τη διεύθυνση του Guy Burgel, με αντικείμενο την “αναθεώρηση” της έρευνας για τον οικισμό Πόμπια στην πεδιάδα της Μεσσαράς, της Ν. Κρήτης. Η ομάδα πραγματοποίησε τρίμηνη έρευνα πεδίου στην Πόμπια το καλοκαίρι του 1986 και 1987.

Ο οικισμός της Πόμπιας είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα ελληνικού παραδοσιακού οικισμού που εξελίσσεται και μετασχηματίζεται στον χώρο και τον χρόνο, χωρίς να ακολουθεί τις νομοτέλειες των “διατηρητέων” οικισμών.

Οι έντονες αλλαγές που συντελούνται στη δομή και τη μορφή του, συσχετίζονται στην έρευνα αυτή με τις αλλαγές που διαπιστώνονται σε δημογραφικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Η δομή του οικισμού εξετάστηκε σε σχέση με την συνέχεια, τη ρήξη ή την ασυνέχεια. Στο πολεοδομικό επίπεδο διερευνήθηκε η συγκρότηση του οικισμού από τις αρχές του αιώνα, σε υποσύνολα γειτονιών και η διαπλοκή τους με ένα δίκτυο δημοσίων χώρων όπου συντελείται το κοινωνικό γίνεσθαι, η συρρίκνωση και διάλυση αυτού του δικτύου με την παράλληλη επέκταση του οικισμού και την αναδιάρθρωση των κεντρικών δημόσιων λειτουργιών. Έγινε προσπάθεια οριοθέτησης των πολεοδομικών ενότητων - γειτονιών και των αλλοιώσεων που επέρχονται στην οργάνωση των οικοδομικών τετραγώνων και στο δίκτυο των δημοσίων χώρων καθώς και των ευρύτερων χωρικών επεκτάσεων του οικισμού ως προς τα γεωγραφικά του όρια σε συνάρτηση με τις αλλαγές που επέρχονται στο ευρύτερο οικιστικό δίκτυο της περιοχής της Μεσσαράς.

7. Α. Βρυχέα (επιστημονικός υπεύθυνος), Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Αρχείο Κατοικίας”**, Ε.Μ.Π., Αθήνα 1993, 85 σελ.(ερευνητικό πρόγραμμα).

Το 1993, από το Σπουδαστήριο “Αρχιτεκτονικός Χώρος και Επικοινωνία” του Τομέα ΙΙΙ του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π., ξεκίνησε η προσπάθεια συγκρότησης του “Αρχείου Κατοικίας”, με πρώτο στόχο τη δημιουργία αρχείου για την αυθαίρετη κατοικία στην Αθήνα που επί πολλά χρόνια διδάσκεται στο Σπουδαστήριο. Προμηθευτές του πρωτογενούς υλικού ήταν οι ίδιοι οι σπουδαστές, που η συμμετοχή τους ήταν καθοριστική για να μπορέσει το αρχείο να περάσει από το στάδιο των ιδεών σε στάδιο υλοποίησης. Το αρχείο της αυθαίρετης κατοικίας στο Πέραμα στοχεύει στην καταγραφή αυτών των στοιχείων όπως κατ' εξοχήν αποτυπώνονται στο χώρο.

Η έρευνα οργάνωσε και επεξεργάστηκε τις αποτυπώσεις και καταγραφές

Απώτερος στόχος παραμένει η δημιουργία ενός ζωντανού αρχείου, που θα μπορέσει, μέσα από την συνεχιζόμενη συγκέντρωση και ανάλυση του υλικού, να παρακολουθήσει και να καταγράψει την αλλαγή στους τρόπους και τους χώρους τη κατοίκησης μέσα από την εξέλιξη τους.

8. N. Belavilas, V. Trova, **“Maniatika - Aghia Sofia, City of Pireas”**, στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος **“Echange d’Experiences-Pireas, Valencia, Lyon, Bruxelles”** (επιστημονικός υπεύθυνος Α. Βρυχέα), EUROPIIL, PRAXIS, Αθήνα 1993, σελ.79 και CD ROM (ερευνητικό πρόγραμμα).

Το πρόγραμμα Echange d’ Experience ανατέθηκε από την DG XVI της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και αφορά τη συγκριτική έρευνα σε 4 υποβαθμισμένες περιοχές κατοικίας των ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων. Πρόκειται για τις συνοικίες Malvarrosa στη Βαλέντσια, Annessens στις Βρυξέλλες, 3eme Quest στη Λυών και Μανιάτικα-Αγία Σοφία στον Πειραιά.

Από κοινού με τη Β. Τροβά είχαμε την ευθύνη για τη μελέτη της συνοικίας Μανιάτικα-Αγία Σοφία στον Πειραιά.

Το πρόγραμμα οργάνωσε την έρευνα, τη μεταφορά εμπειριών και τις συναντήσεις επιστημόνων για προβλήματα πόλης και τις συνθήκες υποβάθμισης σε τέσσερα διαφορετικά σημεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον φτωχό ή λιγότερο αναπτυγμένο Νότο και στον πλούσιο και αναπτυγμένο Βορρά. Μέσα από την πιλοτική έρευνα που ζητήθηκε από την DG XVI στα πλαίσια της χάραξης πολιτικής για την κατοικία στην Ευρώπη επιχειρήθηκε να εντοπισθούν τα προβλήματα, οι αιτίες και να καταδειχθούν οι πιθανές λύσεις για τις τέσσερις περιοχές. Ακόμη το Echange d’ Experiences κατέδειξε τις διαφορετικές αιτίες που έχουν ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση και την περιθωριοποίηση από τον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της πόλης των 4 προαναφερθεισών περιοχών. Αλλού κυριαρχούν τα πολιτισμικά στοιχεία, αλλού τα οικονομικά, αλλού η ύπαρξη μειονοτήτων και αλλού ο συνδυασμός περισσότερων του ενός στοιχείων. Πρόκειται για μηχανισμούς που έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κοινωνικών μηχανισμών αποκλεισμού στο χώρο. Υποβαθμισμένα κτίρια και γειτονιές, περιοχές αποκομμένες από τη ζωή των πόλεων νεκρές ζώνες, περιοχές με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, μελετήθηκαν από τη διεπιστημονική ομάδα που περιέλαβε αρχιτέκτονες, κοινωνιολόγους, πολεοδόμους, επιστήμονες πληροφορικής, οικονομολόγους ακόμη και τεχνικοί εικόνας και ήχου εργάστηκαν για το πρόγραμμα. Το αποτέλεσμα αυτής της 12μηνιας περίπου εργασίας κατεγράφη σε ένα συνθετικό τόμο, σε Video και σε CD-ROM.

Στο πρόγραμμα αναφέρεται το άρθρο τρίτων: Ali Madanipour, Graham Haughton, Colin Huter, Goran Cars, *Social Exclusion in European Cities*, 1998. (βλ. Google Scholar)

9. N. Belavilas, **“Evolution of the network of lights and lighthouses in the Aegean Sea, 18th - 19th century”**, British School at Athens, Αθήνα, 1994 (μεταδιδακτορική έρευνα με υποτροφία).

Η έρευνα αποτελούσε το αντικείμενο της υποτροφίας. Πραγματοποιήθηκε το 1994 στο Λονδίνο στην British School of Archaeology με τη συνεργασία του καθηγητή M. Wagstuff, Department of Geography, University of Southampton.

Η έρευνα κάλυψε την εξέλιξη του δικτύου φάρων και των κοινοτικών φωτεινών σημάτων επικοινωνίας, σε συνάρτηση με το δίκτυο ναυτικών δρόμων του τέλους της Τουρκοκρατίας. Η έρευνα βασίστηκε στο χαρτογραφικό υλικό και το ιστορικό υλικό της ναυτιλίας, των British Library, British Museum, London, Admiralty Office, Taunton, National Maritime Museum, Greenwich, και Bibliotheque Nationale, Paris.

Η σύγχρονη έρευνα για τους φάρους στην Ελλάδα, αρκετά ελλιπής και αποσπασματική, έχει καλύψει την περίοδο από τα μέσα του 19ου αιώνα έως σήμερα. Τα χρόνια που προηγούνται έχουν παραμείνει άγνωστα. Μέσα από τις δημοσιεύσεις που αφορούν την εξέλιξη του δικτύου στα ελληνικά νερά των φάρων πλανάται η αντίληψη ότι οι πρώτοι φάροι της Νεώτερης Ιστορίας που έρχονται να φωτίσουν τις ακτές στην Ελλάδα, κτίζονται ακριβώς μετά τα μέσα του 19ου αιώνα. Σε απάντηση αυτής της εκδοχής επιχειρήθηκε η έρευνα για την ύπαρξη και την εξέλιξη δικτύου φάρων στις θάλασσες του Αιγαίου πριν την συγκρότηση του ελληνικού κράτους, σε συνάρτηση με την ανάπτυξη του δικτύου των λιμανιών και των ναυτικών δρόμων. Η έρευνα τελικά κάλυψε και τον χώρο του Ιονίου.

Εξετάστηκε η χρονική περίοδος από τα μέσα του 17ου αιώνα έως την δεκαετία του 1830. Η εξέλιξη του δικτύου των φάρων στα νερά του Αιγαίου της Κρήτης και του Ιονίου, διερευνήθηκε μέσα από το αρχαικό υλικό του National Maritime Museum στο Greenwich, της Map Library του British Museum, και του Hydrographic Department του Admiralty στο Taunton.

Από την επεξεργασία αυτού του υλικού αποδεικνύεται πως τουλάχιστον στους δύο τελευταίους αιώνες της Τουρκοκρατίας αυτό το δίκτυο φώτιζε τα λιμάνια του ναυτικού δρόμου της Ανατολής, κάτι που εκ των υστέρων δικαιολογείται απόλυτα, αν ληφθούν υπόψη τα μεγέθη και η ένταση της ναυτικής κίνησης εκείνης της εποχής.

10. Ν. Μπελαβίλας (ειδικός σύμβουλος), **“Μελέτη Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Ανάπτυξης Περιοχής Δήμου Πειραιά”**, Α φάση, ΚΕ.ΠΑ.ΜΕ. Γρηγ. Διαμαντόπουλος και συνεργάτες, Δήμος Πειραιά και Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα 1994, 299 σελ., 2 τόμοι και χάρτες (μελέτη).

Η χωροταξική μελέτη ανατέθηκε από τον Δήμο Πειραιά στα πλαίσια των μελετών του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. .

Η μελέτη συγκέντρωσε και ανέλυσε τις υπάρχουσες σχετικές μελέτες για τον Πειραιά (Ε.Π.Α., Ρ.Σ.Α, Γ.Π.Σ., Μελέτες Χρήσεων Γης) και κατέγραψε το σύνολο των προτεινομένων ή προγραμματισμένων παρεμβάσεων στην πόλη (κυκλοφοριακές παρεμβάσεις, αναπλάσεις κλπ.)

Εξετάστηκαν ο ρόλος του Πειραιά στην περιοχή επιρροής του, οι σχέσεις με τους γειτονικούς δήμους, η ιστορική του εξέλιξη.

Η αποτύπωση περιβάλλοντος περιέλαβε το φυσικό περιβάλλον και ειδικότερα τα γεωγραφικά στοιχεία, τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, τη ρύπανση του υδάτινου περιβάλλοντος, τα τοξικά απόβλητα, τη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου, το ανθρώπινο περιβάλλον και ειδικότερα την κοινωνική και οικονομική δομή, τη δομή της πόλης, τις περιοχές κατοικίας, τον κοινωνικό εξοπλισμό, τους τόπους εργασίας την τεχνική υποδομή και τις μεταφορές.

Η χωροταξική μελέτη του Πειραιά είχε στόχο να διερευνήσει, εκπονήσει και τεκμηριώσει επιστημονικά ένα μακροχρόνιο στρατηγικό όραμα για τον Πειραιά. Τα βασικά σημεία της μελέτης, που θα καθορίσουν σε σημαντικό βαθμό τον προβλεπόμενο ρόλο που θα παίξει ο Πειραιάς στο άμεσο μέλλον, τον προσδιορισμό της μελλοντικής ταυτότητας της πόλης και του λιμένα της , αργούν κατά κανόνα να πραγματοποιηθούν και να φέρουν ορατά αποτελέσματα πάνω στη ζωή.

Στόχος της μελέτης ήταν ένα πρόγραμμα εξέλιξης - ανάπτυξης - εκσυγχρονισμού του Πειραιά για μεγάλο χρονικό διάστημα, δεκαετιών.

Εκτός από τον ρόλο του συμβούλου στην ανάλυση των υπαρχουσών μελετών και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος είχα την ευθύνη για τη σύνταξη των κεφαλαίων,

Κεφ. 2.1. *“Χωροταξική Ένταξη - Η πόλη του Πειραιά στο πέρασμα του χρόνου”* (από κοινού με τον Γρ. Διαμαντόπουλο) και 2.2. *“Ιστορικές στιγμές στην πολεοδομική εξέλιξη”*, Κεφ. 3.3.5. *“Αποτύπωση Περιβάλλοντος-Ανθρωπογενές Περιβάλλον-Τα Σημάδια του Τόπου”* με υποπεριεχόμενα *“Το Κέντρο της Πόλης”*, *“Η Είσοδος του Λιμανιού”*, *“Το Θαλάσσιο Μέτωπο”*, *“Η Βιομηχανική Ζώνη”*.

11. Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Χώροι ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος” και “Αστικό Τοπίο, Αισθητική”** στη **“Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, Μετρό Αθήνας”**, ENVESCO, “Αγροτική Τεχνική” και “Αττικό Μετρό” Α.Ε., Αθήνα 1994, 237 σελ. και χάρτες (μελέτες).

Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τις επιπτώσεις από τα έργα κατασκευής του Μετρό της Αθήνας ανατέθηκε από την “Αττικό Μετρό” Α.Ε. σε σύμπραξη μελετητικών ομάδων με επικεφαλής την ENVESCO και την “Αγροτική Τεχνική”. Στα πλαίσια της σύμπραξης η ENVESCO μας ανέθεσε (από κοινού με τη Β. Τροβά):

- την οργάνωση και συντονισμό των ομάδων καταγραφής των χρήσεων γης,

- τη σύνταξη των κεφαλαίων και των χαρτών ανάλυσης και μέτρων προστασίας στους τομείς “Χώροι ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος” και “Αστικό Τοπίο, Αισθητική”,

για τους σταθμούς του Μετρό, Αττική, Λάρισα, Πλατεία Καραϊσκάκη, Σύνταγμα, Φίξ, Ανάλατος, Άγιος Ιωάννης, Δάφνη, Ευαγγελισμός, Μέγαρο Μουσικής, Πανόρμου, Κατεχάκη και Πεντάγωνο. Στα πλαίσια της Μ.Π.Ε για το Μετρό εξετάστηκαν οι επιπτώσεις σε κορυφαίους χώρους του ιστορικού κέντρου και του αστικού τοπίου της Αθήνας. Ενδεικτικά αναφέρονται η Μητρόπολη Αθηνών, η Οδός Ερμού, η Πλατεία Συντάγματος, ο Εθνικός Κήπος, το συγκρότημα χώρων πολιτισμού από τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, το Βυζαντινό Μουσείου μέχρι το Μέγαρο Μουσικής.

Η τμήμα της μελέτης το οποίο εκπονήσαμε αφορούσε τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο αστικό τοπίο και τους χώρους ιστορικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος από την κατασκευή των σταθμών, των ανοικτών ορυγμάτων και των φρεατίων εξαερισμού.

Στους “Χώρους Ιστορικού και Πολιτιστικού Ενδιαφέροντος”, καταγράφηκαν, αποτιμήθηκαν και προτάθηκαν μέτρα προστασίας ή τροποποιήσεις των έργων για τα κηρυγμένα μνημεία (κτίρια, υπαίθριοι χώροι), τις αξιόλογες όψεις, τις μνημειώδεις διαμορφώσεις, τα αξιόλογα μη κηρυγμένα κτίρια, τα σύνολα και σημεία συνοδείας, τους ιστορικούς υπαίθριους χώρους και τους χώρους πολιτισμού. Η καταγραφή και οι χαρακτηρισμοί αφορούσαν τη βυζαντινή, μεταβυζαντινή, νεώτερη και σύγχρονη περίοδο.

Στο “Αστικό Τοπίο-Αισθητική”, καταγράφηκαν, αποτιμήθηκαν και προτάθηκαν μέτρα ή τροποποιήσεις των έργων για την προστασία τού χαρακτήρα του αστικού τοπίου των περιοχών, των αξιόλογων όψεων και συνόλων, των τοποσήμων, των χώρων αισθητικού πρασίνου, των υπαίθριων έργων τέχνης, των καλλιτεχνικών διαμορφώσεων.

Μελετήθηκαν οι επιπτώσεις και προτάθηκαν τα μέτρα προστασίας από:

- τους φυσικούς κινδύνους και διαταραχές λόγω των τεχνικών έργων,
- τους κινδύνους αλλοίωσης της αναγνωσιμότητας λόγω της “απόκρυψης” από τις νέες κατασκευές και τα εργοτάξια,
- τους κινδύνους αλλοίωσης της προσβασιμότητας από τις νέες κατασκευές και τα εργοτάξια,
- τους κινδύνους από τις αλλαγές στις χρήσεις γης.

12. Υ. Baladie, Δ. Ν. Καρύδης (επιστημονικός υπεύθυνος), Ν. Μπελαβίλας, Γ. Τόλιας, **“Χαρτογραφικές αποτυπώσεις του ελληνικού παράκτιου και νησιωτικού χώρου. Ιζολάρια 15ος - 17ος αι.”**, Ε.Μ.Π., Γ.Γ.Ε.Τ., Αθήνα, 1996, 149 σελ. και χάρτες (ερευνητικό πρόγραμμα).

Πρόκειται για έρευνα που ανατέθηκε από την Γενική Γραμματεία Ερευνάς και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.) στα πλαίσια των προγραμμάτων Π.Ε.Ν.Ε.Δ '91. Η έρευνα ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο 1996 και κρίθηκε επιτυχής από την επιτροπή αξιολόγησης της Γ.Γ.Ε.Τ.

Στόχος του προγράμματος ήταν η μελέτη των χαρτογραφικών αποτυπώσεων του παράκτιου και νησιωτικού χώρου που περιλαμβάνονται στα “Ιζολάρια”, του 15ου-17ου αιώνα, η ανάλυση των χαρτών και η αξιολόγηση των πληροφοριών για τους οικισμούς, τα λιμάνια, την οικιστική συγκρότηση και τα τοπωνύμια.

Μια από τις μέριμνες της έρευνας στάθηκε ο προσδιορισμός των σταθερών που ορίζουν τα “βιβλία των νησιών”, ως πηγές γεωγραφικών και πολεοδομικών πληροφοριών, η διερεύνηση του πεδίου των γνωστικών αναγκών τις οποίες έτειναν να καλύψουν τα εν λόγω έργα, καθώς και οι σχέσεις τους με τις λοιπές εκφράσεις της αναγεννησιακής γεωγραφικής φιλολογίας και εικονογραφίας. Στα πλαίσια της έρευνας είχα την ευθύνη για την ανάλυση των γεωγραφικών και πολεοδομικών στοιχείων.

Η συγκριτική ανάλυση των χαρτογραφήσεων των νησιών επιχειρήθηκε με δείγματα χαρτών από τον πρώτο αιώνα της συστηματικής χαρτογράφησης του Αιγαίου. Εξετάστηκαν οι

τέσσερις πρώτες γνωστές χαρτογραφήσεις, που καλύπτουν την περίοδο από το 1420 έως το 1528. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν χαρτογραφήσεις από το Liber Insularum Archipelagi του Cristoforo Buondelmonti, που χρονολογείται από το 1420, το Isolario του Bartolomeo dalli Sonetti, του 1485, το Kitab-i Bahriye του Piri Reis, του 1521, και το Isolario του Benedetto Bordone, του 1528. Πρόκειται για μια σειρά χαρτογραφήσεων με κοινή θεματολογία, και σαφείς αλληλεπιδράσεις μεταξύ των χαρτογράφων που καθόρισε, σε σημαντικό βαθμό, την εξέλιξη της επιστήμης σε ότι αφορά τη Μεσόγειο, για τους επόμενους αιώνες, μέχρι το τέλος του 18ου αιώνα. Για την συγκριτική ανάλυση, επελέγησαν πέντε νησιά και, συγκεκριμένα, η Νάξος, η Μύκονος, η Πάτμος, η Σάμος και η Μυτιλήνη, καλύπτοντας, γεωγραφικά και πολιτικά τις ενότητες του Αιγαίου εκείνης της περιόδου. Στο πλαίσιο αυτό συντάξα την ενότητα κεφαλαίων *“Χαρτογραφήσεις των Νησιών στο Αιγαίο, 1420-1528, Συγκριτική Ανάλυση”*, με τα κεφάλαια Νάξος, Μύκονος, Λέσβος, Σάμος, Πάτμος, Κάστρο Νάξου, Κάστρο Μυκόνου, Κάστρο Μυτιλήνης, Τηγάρι Σάμου, Χώρα και Σκάλα Πάτμου.

13. Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Σιδηροδρομικοί σταθμοί Αθήνας”** στο **“Πρόγραμμα Ηρακλής-Παρεμβάσεις στο κέντρο της πόλης”**, (επιστημονική διεύθυνση, C. Macchi Cassia και Δ.Ν. Καρύδης), Αθήνα 1996, 32 σελ. και παράρτημα χαρτών (έρευνα).

Ο «φάκελος» πολεοδομικής ανάλυσης για την περιοχή των σιδηροδρομικών σταθμών της Αθήνας συντάχθηκε στα πλαίσια του “Προγράμματος Ηρακλής”, που χρηματοδοτήθηκε από την “Α.Γ.Ε.Τ. - Ηρακλής”. Η σύνταξη του φακέλου μας ανετέθη (από κοινού με τη Β. Τροβά) από τους επιστημονικούς διευθυντές του προγράμματος.

Το πρόγραμμα είχε σκοπό την αντιμετώπιση πολεοδομικών προβλημάτων ελληνικών πόλεων με τον σχεδιασμό από μία σειρά ιταλούς και έλληνες αρχιτέκτονες πιλοτικών προτάσεων. Επελέγησαν πέντε κεντρικές περιοχές με έντονα προβλήματα λόγω υποβάθμισης ή αλλαγής χρήσεων. Οι περιοχές δείγματα που επελέγησαν είναι στην Αθήνα, οι Σιδηροδρομικοί Σταθμοί και ο Ιππόδρομος στον Φαληρικό Όρμο, στην Πάτρα, το Λιμενικό Συγκρότημα και ο Σιδηροδρομικός Σταθμός, στην Μυτιλήνη, η Επάνω Σκάλα και στο Βόλο, το Λιμενικό Συγκρότημα και ο Σιδηροδρομικός Σταθμός.

Πριν από το σχεδιασμό των πιλοτικών αρχιτεκτονικών λύσεων προηγήθηκαν αντίστοιχες μελέτες πολεοδομικής ανάλυσης των περιοχών που διατύπωσαν τους επιμέρους στόχους για την κάθε παρέμβαση.

Η μελέτη για τους σιδηροδρομικούς σταθμούς της Αθήνας κάλυψε την ιστορική εξέλιξη της περιοχής, την ανάλυση χρήσεων γης, υψών κτιρίων, πυκνότητας δόμησης, την αξιολόγηση κτιριακού δυναμικού, την κυκλοφοριακή ανάλυση, τον εντοπισμό των αστικών κέντρων, την ένταξη των περιοχών στην ευρύτερη ενότητα του Δήμου Αθηναίων και τη σύνδεση με το κέντρο της Αθήνας.

Παράλληλα έγινε αναδρομή, επεξεργασία και παρουσίαση του συνόλου των πολεοδομικών μελετών υλοποιημένων ή μη για την περιοχή (Γ.Π.Σ., Ρ.Σ.Α., Μελέτες Χρήσεων Γης κλπ.) και των προτάσεων για την αναδιοργάνωση του σιδηροδρομικού δικτύου.

Με τη μελέτη προσδιορίστηκαν οι στόχοι της παρέμβασης της αρχιτεκτονικής μελέτης για τους σιδηροδρομικούς σταθμούς. Η οικοδόμηση νέου σιδηροδρομικού σταθμού για την Αθήνα θέτει εκ των πραγμάτων ένα σύνθετο πολεοδομικό πρόβλημα προς επίλυση.

Η προσφερόμενη περιοχή για την ανέγερση του σταθμού είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη, σε σχέση τόσο με τη σημερινή δομή της νέας πόλης των Αθηνών όσο και με τον αρχαιολογικό ιστό της Αθήνας. Οι μέχρι τώρα πολεοδομικές προτάσεις που αφορούν στην περιοχή, θα επιτύγχαναν ίσως να ανακουφίσουν συγκεκριμένα προβλήματα ή και να αποδώσουν στους πεζούς κάποιους από κυκλοφοριακής πλευράς “μη ενδιαφέροντες” δρόμους, αλλά δεν οργανώνουν συνολική πολεοδομική πρόταση απέναντι στο συγκεκριμένο ζήτημα που τίθεται από την ίδια την παρουσία του σιδηροδρομικού σταθμού στο κέντρο μιας μεγαλούπολης. Πρόκειται για ζήτημα που αφορά στην επίλυση του ειδικού κυκλοφοριακού προβλήματος ενός μητροπολιτικής σημασίας σιδηροδρομικού σταθμού, αλλά και του πολεοδομικού

προβλήματος που προκύπτει από την ανάγκη διέλευσης των σιδηροδρομικών γραμμών, η οποία προκαλεί την τομή του ιστού.

14. **“Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου”, 1994-1997** (διατμηματικό ερευνητικό πρόγραμμα Ε.Μ.Π.).

Στα πλαίσια του διατμηματικού ερευνητικού προγράμματος Ε.Μ.Π. 1994-1997 για τον μετασχηματισμό της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου σε Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο, το Γραφείο Λαυρίου λειτούργησε υπό την εποπτεία της αντίστοιχης Επιτροπής Συγκλήτου και του Αντιπρύτανη Έρευνας και Ανάπτυξης Γ. Πολύζου, ως συντονιστικό όργανο μεταξύ των επιστημονικών ομάδων. Από τον Μάρτιο του 1995 έως τον Σεπτέμβριο 1997 είχα τη θέση του συντονιστή στο Γραφείο Λαυρίου με ευθύνη στην παρακολούθηση των μελετών, των έργων και των σωστικών επεμβάσεων που σχεδιάστηκαν από τις ομάδες των Τμημάτων Αρχιτεκτόνων, Μεταλλειολόγων, Πολιτικών, Μηχανολόγων, Ηλεκτρολόγων, Τοπογράφων και Χημικών Μηχ., του Ε.Μ.Π.

Στο Λαύριο το Ε.Μ.Π. έχει αναλάβει, στην έκταση των 245.000 τ.μ. που καταλαμβάνει η πρώην Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου, με 41 κτιριακές μονάδες 36.000 τ.μ. τον μετασχηματισμό του βιομηχανικού συγκροτήματος σε Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο (Τ.Π.Π.Λ.). Ο χώρος, που για πάνω από έναν αιώνα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Ελλάδας, μετατρέπεται σταδιακά σε πυρήνα τεχνολογικής έρευνας και παραγωγής. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει ανάλογη εμπειρία επανάχρησης βιομηχανικού μνημείου τέτοιας έκτασης. Στην Ευρώπη ανάλογα εγχειρήματα έχουν προχωρήσει αλλά με αμιγείς χρήσεις, ή μουσειακές ή απολύτως νέες. Η προσπάθεια της διττής επανάχρησης, της ανάπτυξης δηλαδή μουσειακών χώρων που θα συνυπάρχουν με νέους εργαστηριακούς-ερευνητικούς χώρους αποτελεί την κεντρική ιδέα του σχεδιασμού. Στην έκταση που καταλαμβάνει η πρώην Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου, υπάρχουν 41 κτιριακές μονάδες, κτισμένες στην πλειοψηφία τους την χρονική περίοδο 1875-1940. Η στρατηγική του Πάρκου στοχεύει διπλά. Αφενός στη μεταφορά τεχνολογίας από τα ερευνητικά εργαστήρια προς τις επιχειρήσεις, με σκοπό την τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της μητροπολιτικής περιφέρειας της πρωτεύουσας και αφετέρου, τη δημιουργία ενός τεχνολογικού και πολιτιστικού πόλου εθνικής σημασίας.

Η πρώτη φάση του σχεδιασμού που άρχισε το 1994 και ολοκληρώθηκε το 1997, στηρίχθηκε σε τέσσερα κριτήρια που αποτελούν παράλληλα και αρχές για τη λειτουργία του.

- Το οικονομικό και επιχειρησιακό πρόβλημα που αφορά την αυτοδυναμία και την βιωσιμότητα του Τ.Π.Π.Λ.
- Το πρόβλημα του σχεδιασμού που σχετίζεται με την επανάχρηση στα πλαίσια νέων δραστηριοτήτων, των 41 ιστορικών κτιριακών μονάδων.
- Το περιβαλλοντικό πρόβλημα που αναφέρεται στην απορρύπανση και αδρανοποίηση των μολυσμένων εδαφών.

Το Πάρκο υλοποιήθηκε με βάση έναν κορμό μελετών μεταξύ των οποίων:

- **“Χαρακτήρας και Περιεχόμενο του Πάρκου”** (επιστημονικός υπεύθυνος Θ. Φωτίου),
- **“Ρυθμιστικό Σχέδιο του Τ.Π.Π.Λ”** (επιστημονικός υπεύθυνος Μ. Μαντουβάλου),
- **“Γενικές Αρχές Σχεδιασμού για το Τ.Π.Π.Λ”** (επιστημονικός υπεύθυνος Α. Βρυχέα),
- **«Κατασκευαστική Ανάλυση και Αποτίμηση Κτιρίων»**, (επιστημονικός υπεύθυνος Π. Τουλιάτος),
- **“Μουσείο Τεχνολογίας στο Μηχανουργείο της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου”**, (επιστημονικός υπεύθυνος Σ. Χαραλαμπίδου),
- **“Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων”** (επιστημονικός υπεύθυνος Κ. Κασσιός),

Το Γραφείο Λαυρίου παράλληλα συμμετείχε στη εκπόνηση των μελετών

- **“Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης του Τ.Π.Π.Λ.”** (επιστημονικός υπεύθυνος Δ. Κουρεμένος),
- **“Ανάπλαση του κτιρίου Ηλεκτρικού Σταθμού της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου”**, (επιστημονικός υπεύθυνος Γ. Πολύζος),
- **“Φάκελος για το Μουσείο Τεχνολογίας στο Μηχανουργείο της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου”** (συντονισμός Ν. Μπελαβίλας),
- **“Μεταλλευτικά Φρέατα της Λαυρεωτικής”** (συντονισμός Ν. Μπελαβίλας),

και οργάνωσε το έργο:

- **“Διάσωση του Αρχείου της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου”** (επιστημονικός υπεύθυνος Κ. Γαβρόγλου).

15. Τ. Κατερίνη, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Ανάπλαση του Αρχαιολογικού Χώρου της Οδού Ιασονίδου στη Θεσσαλονίκη”**, Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης “Θεσσαλονίκη 1997” και ΥΠ.ΠΟ., Αθήνα 1996, (μελέτη).

Η μελέτη ανετέθη από τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης “Θεσσαλονίκη 1997” και το ΥΠ.ΠΟ. στα πλαίσια επεμβάσεων σε αρχαιολογικούς χώρους της Θεσσαλονίκης με στόχο τη δημιουργία του δικτύου αρχαιολογικών χώρων της πόλης, το οποίο θα σχεδιασθεί από ομάδες αρχιτεκτόνων, βραβευμένων στους Πανευρωπαϊκούς Διαγωνισμούς EUROPLAN.

Το πρόβλημα που έθεσε η προκήρυξη της μελέτης ήταν η διάσωση και ανάδειξη μίας σωστικής ανασκαφής των βυζαντινών χρόνων, που εντοπίστηκε κατά τη θεμελίωση ενός νέου συγκροτήματος σχολικών κτιρίων στη Θεσσαλονίκη. Η μελέτη επιχειρήσε να επιλύσει το πρόβλημα ενσωματώνοντας την ανασκαφή στο σχολικό συγκρότημα. Οι αρχαιότητες έγιναν προσπελάσιμες από τις γειτονικές οδούς. Η ανάδειξη τους σχεδιάστηκε με μία σειρά παρεμβάσεων στις οδούς και στον χώρο του σχολικού συγκροτήματος. Προτάθηκε η δημιουργία μίας σειράς νέων χώρων, ενδιάμεσων τόσο μεταξύ του χώρου του σχολείου και του χώρου των αρχαιοτήτων, όσο και μεταξύ της πόλης, του αρχαιολογικού και του σχολικού χώρου.

Αξιοποιώντας τη θέση του αρχαιολογικού χώρου σε σχέση με τα υπόλοιπα μνημεία της πόλης προτάθηκε η σύνδεση της Οδού Ιασονίδου με ένα δίκτυο αρχαιολογικών πεζοδρόμων σε συνάρτηση με τη Ροτόντα.

16. Τ. Κατερίνη, Ν. Μπελαβίλας, Α. Πλυτάς, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), Α.Ζ. Φραγκίσκος, **“Ο Εναέριος στα Σμυριδωρυχεία Νάξου, Καταγραφή και Αποτίμηση των Εγκαταστάσεων, (Α Φάση)», «Πρόταση Ανάδειξης και Επανάχρησης (Β Φάση)”**, Ε.Μ.Π. Αθήνα 1996-1997, 48 σελ.

Το ερευνητικό αυτό πρόγραμμα, που εξελίχθηκε σε τρεις φάσεις, μελέτησε και κατέγραψε τις εγκαταστάσεις εξόρυξης και το σύστημα εναέριας μεταφοράς στα σμυριδωρυχεία της βορειοανατολικής Νάξου και διατύπωσε τις προτάσεις επανάχρησης του συγκροτήματος. Σχεδιάστηκαν οι παρεμβάσεις για την επανάχρηση και ανάδειξη του βιομηχανικού δικτύου σε συνάρτηση με το οικισμούς των «σμυριδοχωριών» και το τοπίο.

Τα σμυριδωρυχεία της Νάξου καταλαμβάνουν την ορεινή έκταση μεταξύ των κοινοτήτων Απεράθου και Κορώνου. Η εξόρυξη της σμύριδας συνεχίζει επί τρεις αιώνες να γίνεται με προβιομηχανικές μεθόδους που διατηρούνται λόγω ενός ιδιότυπου προνομίου που έλκει τις καταβολές του από τη Τουρκοκρατία. Αυτό το καθεστώς έχει δημιουργήσει την παράδοση των “οικογενειακών” μεταλλείων και την ισχυρότατη εξάρτηση των “σμυριδοχωριών” της Απεράθου και Κορώνου από την εκμετάλλευση του ορυκτού. Η μοναδική βιομηχανική επέμβαση στον χώρο είναι η κατασκευή, κατά το 1927 του “εναερίου” συστήματος μεταφοράς. Οι 72 πυλώνες και οι μοναδικές εγκαταστάσεις από πέτρα και μέταλλο, των σταθμών, των μηχανοστασίων και των αποθηκών, νεκρές από τη δεκαετία του 1980 συγκροτούν ένα επιβλητικό βιομηχανικό σύνολο. Η έρευνα αφενός κατέγραψε και αφετέρου διερεύνησε τη δυνατότητα βιώσιμης επανάχρησης των εγκαταστάσεων και ανάδειξης τους. Σχεδιάστηκαν οι παρεμβάσεις οι οποίες αφορούν:

- Αξιοποίηση και επανάχρηση του συστήματος του “εναέριου” και της περιοχής των συμριδωρυχείων με κύρια σημεία τα πιο κάτω, λειτουργία τουριστικού πόλου με επανάχρηση του αγκυροβολίου στον όρμο Μουτσούνας, ανάδειξη των μεσοπολεμικών εγκαταστάσεων, δημιουργία διαδρομών και μικρού καταφυγίων με επανάχρηση των σταθμών, επιδεικτική επαναλειτουργία τμημάτων του εξοπλισμού.

Με βάση την έρευνα το έργο εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα LEADER II τον Αύγουστο 1997. Στα πλαίσια του προγράμματος είχα την ευθύνη για τον γενικό συντονισμό της έρευνας, της ανάλυσης και τη σύνταξη των προτάσεων.

17. Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, Α.Ζ. Φραγκίσκος, **“Μεταλλεία και Εργοστάσιο Αντιμονίου στην Κέραμο Χίου”**, Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα Ε.Τ.Β.Α. και Νομαρχία Χίου, Αθήνα 1997, 65 σελ. (μελέτη).

Η μελέτη ανετέθη από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου και το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα Ε.Τ.Β.Α προκειμένου να διερευνηθούν οι δυνατότητες επανάχρησης των εγκαταστάσεων και ανάδειξης των Μεταλλείων Αντιμονίου, στα πλαίσια της οικιστικής και οικοτουριστικής ανάπτυξης της ορεινής βορειοδυτικής Χίου. Ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 1997.

Η κοιλάδα της Κεράμου βρίσκεται στη βορειοδυτική Χίο. Αναπτύσσεται στις δυτικές πλαγιές του όρους Πελινάιον. Η κοιλάδα περιλαμβάνει τους οικισμούς Χάλανδρα και Κέραμος. Άλλοι μικρότεροι οικισμοί έχουν αναπτυχθεί στις ανατολικές πλαγιές. Μεταξύ αυτών ο ερειπωμένος σήμερα οικισμός Λαρδάτο.

Η εξόρυξη του αντιμονίου στην περιοχή της Κεράμου, αρχίζει μάλλον μετά τα μέσα του 19ου αιώνα. Τα κοιτάσματα αντιμονίου στη βορειοδυτική Χίο απλώνονται κατά μήκος της κοιλάδας, με τον πυρήνα των μεταλλείων, δίπλα στον οικισμό της Κεράμου. Στην ίδια περιοχή δημιουργήθηκαν οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις των εταιρειών που εκμεταλλεύθηκαν κατά εποχές το αντιμόνιο με σημαντικότερες την γαλλική “Societe Anonyme des Mines de Keramos” 1897-1906 και την “Ελληνικά Μεταλλευτικά Επιχειρήσεις”, του συγκροτήματος Μποδοσάκη του 1949 - 1954.

Η κοιλάδα σήμερα είναι κατάφυτη από πευκοδάση, ελαιώνες και διάσπαρτες μικρές αγροτικές καλλιέργειες δημητριακών και κηπευτικών. Η εικόνα στις αρχές του αιώνα ήταν ριζικά διαφορετική εικόνα. Το τοπίο όπου κυριαρχούσε τόσο η αγροτική, κτηνοτροφική όσο και η μεταλλευτική δραστηριότητα έχει δώσει τη θέση του στα φυσικά δάση και τη βλάστηση που έχει τυλίξει τα ερείπια της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η θέση του συγκροτήματος στα όρια του οικισμού της Κεράμου, μέσα στο δασωμένο ρέμα και κοντά στην ακτή, προσφέρεται ιδιαίτερα για την ανάδειξη του συνολικού τοπίου, και τη δημιουργία μίας πλήρους διαδρομής αναψυχής με κύριο πόλο τον βασικό πυρήνα των εγκαταστάσεων μέσα σε ένα αξιόλογο περιβάλλον φυσικό και ανθρωπογενές. Η μελέτη προχώρησε στην αποτίμηση του συστήματος κτιρίων, εγκαταστάσεων και υπαιθρίων χώρων και διατύπωσε τις αρχές για την ανάπτυξη του προτεινόμενου υπαιθρίου μουσείου στην ανατολική πλευρά του οικισμού της Κεράμου. Το έργο δεν έχει υλοποιηθεί.

18. Χ. Αργιαντώνη και Ν. Μπελαβίλας (συντονιστές έρευνας) Β. Παναγιωτόπουλος και Γ. Πολύζος (επιστημονικοί υπεύθυνοι) **“Καταγραφή και αποτίμηση του ιστορικού βιομηχανικού εξοπλισμού σε επτά ελληνικές πόλεις”** Ε.Μ.Π., Ε.Ι.Ε., Αθήνα 1997, 443 σελ. (ερευνητικό πρόγραμμα).

Με χρηματοδότηση του Υπουργείου Ανάπτυξης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ε.Μ.Π. και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, ανέλαβαν από κοινού την εκτέλεση του παραπάνω ερευνητικού προγράμματος, το οποίο ξεκίνησε το 1995 και ολοκληρώθηκε το 1997.

Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε από διεπιστημονική ομάδα του Ε.Μ.Π. και του Ε.Ι.Ε., με τη συμμετοχή ιστορικών, μηχανολόγων, αρχιτεκτόνων, μεταλλειολόγων, φυσικών και χημικών.

Πρόκειται για την πρώτη συστηματική σε εθνικό επίπεδο καταγραφή της βιομηχανικής κληρονομιάς που κάλυψε τις βιομηχανικές ζώνες στις πόλεις Πειραιά, Λαύριο, Ερμούπολη, Πάτρα, Βόλο, Νάουσα και Γουμένισσα.

Ερευνήθηκαν οι ιδιαίτερα σημαντικοί στην ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας κλάδοι της υδροκίνησης, ηλεκτρικής ενέργειας, μηχανουργείων, μεταλλείων, χημικής βιομηχανίας, κεραμοποιίας, βυρσοδεψίας, κλωστούφαντουργίας, χαρτοβιομηχανίας, βιομηχανίας επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων. Το πρόγραμμα προχώρησε στην πλήρη καταγραφή και αποτίμηση των 25 πλέον αντιπροσωπευτικών βιομηχανικών μονάδων στις συγκεκριμένες πόλεις. Οι βιομηχανίες που εξετάστηκαν καλύπτουν μια χρονική περίοδο ενός αιώνα από τη δεκαετία του 1850 έως τη δεκαετία του 1950.

Παράλληλα με τις μονάδες μελετήθηκε η ανάπτυξη της βιομηχανίας κατά κλάδο στην Ελλάδα σε συνάρτηση με την διεθνή εξέλιξη των κλάδων. Μέσα από την έρευνα αποκαλύφθηκαν άγνωστα στοιχεία που αφορούν την εισαγωγή της τεχνολογίας από την Ευρώπη, αλλά και την εφαρμογή της στο ιδιότυπο βαλκανικό πλαίσιο.

Το πρόγραμμα κατέγραψε τις δυνατότητες επανάχρησης και αξιοποίησης των μονάδων, και επεξεργάστηκε τις ελλείψεις στο θεσμικό καθεστώς προστασίας της βιομηχανικής κληρονομιάς στην Ελλάδα, διατυπώνοντας προτάσεις ολοκλήρωσής του.

Στα πλαίσια του προγράμματος είχα την ευθύνη του συντονισμού της έρευνας από κοινού με τη Χρ. Αγριαντώνη. Συμμετείχα επίσης στη έρευνα πεδίου και συγγραφή των κεφαλαίων τα οποία αναφέρονται στο Λαύριο.

Τα πλαίσια του προγράμματος υλοποιήθηκε σχετικό ντοκιμαντέρ με σκηνοθέτη τον Θ. Ρετζή με τίτλος **"Σιωπηλές Μηχανές"**. Το ντοκιμαντέρ κάλυψε τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις Πειραιά, Ερμούπολης, Λαυρίου, Βόλου, Θεσσαλονίκης, Λέσβου, Νάουσας, Λιβαδειάς και Κωπαΐδας. Συμμετείχα σε αυτό με την ιδιότητα του επιστημονικού συμβούλου.

19. Α. Βρυχέα (επιστημονικός υπεύθυνος), Β. Κρητικός, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **"Αναβάθμιση του Εργατικού Συνοικισμού Κυπριανού στο Λαύριο"**, Ε.Μ.Π., Γ.Γ.Ε.Τ., Αθήνα 1997 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Πρόκειται για έρευνα που ανατέθηκε από την Γενική Γραμματεία Ερευνάς και Τεχνολογίας στα πλαίσια των προγραμμάτων Π.Ε.Ν.Ε.Δ '95.

Αντικείμενο του έργου ήταν η διερεύνηση μιας μεθοδολογίας αναβίωσης του εργατικού οικισμού του Κυπριανού στο Λαύριο. Η διερεύνηση στηρίχθηκε στον άξονα αναβίωση - αειφορία, δηλαδή στην διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και της ιστορικής μνήμης, όχι σε μουσειακή κατεύθυνση αλλά μέσα από την συσχέτιση της με την δυναμική της κοινότητας που κατοικεί στον χώρο. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συνειδητοποίηση των προβλημάτων που έχουν προκύψει τόσο από τις "μουσειακές" αναβιώσεις παραδοσιακών οικισμών αφ' ενός όσο και από την ανεξέλεγκτη ένταξή τους στην σύγχρονη πραγματικότητα, έχει οδηγήσει σε πειραματικές διερευνήσεις που προσπαθούν να διατηρήσουν την ιστορική μνήμη μέσα από την σύγχρονη δυναμική της κοινότητας.

Τελικό προϊόν ήταν η παρουσίαση μιας μεθοδολογίας για την αναβίωση του οικισμού του Κυπριανού που συνδυάζει τους όρους ανάπτυξης του ευρύτερου χώρου με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του οικισμού και τις κοινωνικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες των κατοίκων του.

Μακροπρόθεσμα η μεθοδολογία μπορεί να επεκταθεί ώστε να χρησιμοποιηθεί για την αναβίωση και την ανάπτυξη παραδοσιακών οικισμών και ιστορικών κέντρων πόλεων.

Η συμμετοχή μου αφορούσε την ιστορική τεκμηρίωση του συγκροτήματος Κυπριανού, τον συντονισμό των καταγραφών-αποτυπώσεων και στη διασύνδεση της έρευνας με τις εν εξελίξει μελέτες και δράσεις αναπλάσεων για το Λαύριο.

20. Θ. Βλαστός, Δ. Κουρεμένος, Μ. Μαντουβάλου, Δ. Μπαλοδήμος, Ν. Μπελαβίλας (συντονισμός Α φάσης-συμμετοχή στην έρευνα Β φάσης), Γ. Πατρίκιος, Γ. Πολύζος

(επιστημονικός υπεύθυνος), Δ. Πολυχρονόπουλος, Β. Τροβά, κ.α. **“Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδί - Ιλισός”**, Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος, Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας Ε.Μ.Π. και Οργανισμός Αθήνας, Αθήνα 1997-1999, Α φάση, σελ. 431 και παράρτημα χαρτών, Β φάση 168 σελ. και παράρτημα χαρτών (ερευνητικό πρόγραμμα).

Το αντικείμενο της προγράμματος που ανατέθηκε από τον Οργανισμό Αθήνας είναι η δημιουργία ενός Μητροπολιτικού Πάρκου στο Γουδί ενταγμένου στο δίκτυο χώρων πρασίνου και πολιτισμού του Λεκανοπεδίου Αθηνών.

Η ερευνητική ομάδα περιέλαβε υποομάδες, αρχιτεκτόνων-πολεοδόμων, τοπογράφων, πολιτικών μηχανικών και συγκοινωνιολόγων, μηχανολόγων-ηλεκτρολόγων, περιβαλλοντολόγους και συμβούλους οικονομολόγους, νομικούς κ.α.

Η έρευνα προσανατολίστηκε στη διατύπωση μίας ρεαλιστικής πρότασης για:

- Τη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου υψηλής οικολογικής ποιότητας.
- Τη βελτίωση του πολεοδομικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής
- Τη συνεισφορά στην περιβαλλοντική αναβάθμιση του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας.

Αντικείμενο της μελέτης που ανατέθηκε από τον Οργανισμό Αθήνας είναι η δημιουργία ενός Μητροπολιτικού Πάρκου στο Γουδί ενταγμένου στο δίκτυο χώρων πρασίνου και πολιτισμού του Λεκανοπεδίου Αθηνών.

Η περιοχή του Πάρκου καταλαμβάνει έκταση 4.500 στρεμμάτων με κεντρικό πυρήνα 1.400 στρέμματα περίπου. Καλύπτει τις περιοχές της πρώην Στρατιωτικής Πόλης Γουδιού, των νοσοκομείων Παίδων, Σωτηρίας, των στρατιωτικών νοσοκομείων, της Πολυτεχνειούπολης Ζωγράφου, των αθλητικών κέντρων και των χώρων πρασίνου των Δήμων Αθηναίων και Ζωγράφου.

Το ερευνητικό πρόγραμμα προσδιόρισε την ταυτότητα του Μητροπολιτικού Πάρκου βασιζόμενο στα έντονα ιστορικά στοιχεία του χώρου, στους μεγάλους χώρους πρασίνου που οδηγούν στον Υμηττό και στην παρουσία του ποταμού Ιλισού. Έτσι πρότεινε έναν υψηλής οικολογικής ποιότητας χώρο, με περιορισμένες χρήσεις πολιτισμού και αθλητισμού, που προτείνεται να στεγαστούν στα διατηρητέα στρατιωτικά κτίρια του κεντρικού πυρήνα. Συγκεκριμένα στα 30.000 περίπου τ.μ. των ιστορικών κτιρίων χωροθετούνται χώροι πολιτισμού και βιβλιοθήκη οπτικοακουστικών μέσων, μουσείο στρατιωτικής ιστορίας και τεχνολογίας, κέντρο για τις καλές τέχνες, κέντρα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για τον Ιλισό κι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, συναυλιακοί και εκθεσιακοί χώροι, κέντρα αρχαίων, αθλητικά πάρκα, εκπαιδευτικοί κήποι και φυτώρια κ.α. Στον κεντρικό πυρήνα του Πάρκου που αποδίδεται στην δημόσια χρήση, έχει σχεδιαστεί ένα σύστημα πεζοδρόμων, πλατειών, υπαίθριων χώρων και πορειών που οργανώνει τον χώρο.

Η σύνθεση των χρήσεων της πρότασης συμβάλλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής, και στην ομαλή συνύπαρξη με τις μεγάλες όμορες περιοχές κατοικίας.

Δεδομένου ότι οι επιδράσεις από την ανάπτυξη του Πάρκου θα είναι άμεσες για την περιοχή των Δήμων Ζωγράφου, Παπάγου, Νέου Ψυχικού και Αθηναίων έγινε συστηματική επεξεργασία και ανάλογες προτάσεις για τις αστικές συνδέσεις μέσω αξόνων πεζών και Μ.Μ.Μ. προς τη ζώνη των πολιτιστικών πόλων της περιοχής Μεγάλου Μουσικής-Εθνικής Πινακοθήκης-Σταδίου, προς τα περιαστικά δάση του Υμηττού και προς τους μεγάλους χώρους κοινωνικής συνάθροισης των γύρω συνοικιών.

Το πρόγραμμα προχώρησε στη διερεύνηση του θεσμικού-ιδιοκτησιακού πλαισίου και τη διατύπωση προτάσεων για τη λειτουργία ενιαίου φορέα διαχείρισης όπως και στη ανάλυση των χρονικών και οικονομικών στοιχείων για την υλοποίηση του έργου.

Η συμμετοχή μου στο πρόγραμμα αφορούσε τον συντονισμό της Α φάσης και τη συμμετοχή στον σχεδιασμό της Β φάσης. Παράλληλα είχα την ευθύνη για την τεκμηρίωση και αποτίμηση των κτιριακών εγκαταστάσεων και την αρχειακή έρευνα. Από κοινού με τον επιστημονικό

υπεύθυνο συντονίσαμε τις επαφές και διάλογο με τα εμπλεκόμενα υπουργεία, δημόσιους φορείς, φορείς Ο.Τ.Α και επιτροπές κατοίκων.

21. Θ. Βλαστός, Ρ. Κλουτσεινώτη, Μ. Μαντουβάλου, Μ. Μαυρίδου, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος, **“Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 - Εναλλακτικές προτάσεις χωροθέτησης για το πολεοδομικό συγκρότημα πρωτεύουσας”**, Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος, Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας Ε.Μ.Π. και Ομάδα Εργασίας Ε.Μ.Π. 49 σελ., Αθήνα 1998.

Η έρευνα της Ομάδας Εργασίας αφορά τη διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων για τη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων της Ολυμπιάδας 2004 και τη διερεύνηση των επιπτώσεων στο αστικό και φυσικό περιβάλλον του πολεοδομικού συγκροτήματος. Έχει διάρκεια 5 μηνών και βρίσκεται σε εξέλιξη.

Ως κεντρικοί στόχοι του προγράμματος προσδιορίστηκαν:

- η ελάφρυνση των επιπτώσεων από τα μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις στον αστικό ιστό και το περιαστικό φυσικό τοπίο της Αθήνας
- η αρμονική ένταξη και μελλοντική λειτουργία των εγκαταστάσεων στο πολεοδομικό συγκρότημα της πρωτεύουσας.

Ειδικότερα το πρόγραμμα στόχευσε:

- στην αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων χωροθέτησης για την αποφόρτιση του θαλασσίου μετώπου και του χώρου του Ιπποδρόμου από τις προγραμματιζόμενες μεγάλης κλίμακας αθλητικές ή άλλες (εμπορικές, συνεδριακές, πολιτιστικές-ψυχαγωγικές) εγκαταστάσεις που εγκυμονούν τον κίνδυνο σοβαρής και μη ανατάξιμης περιβαλλοντικής υποβάθμισης.
- στην αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων χωροθέτησης για τις εγκαταστάσεις του Ολυμπιακού Χωριού που προβλέπεται να κατασκευασθεί σε δασικές και ημιδασικές εκτάσεις της περιοχής Θρακομακεδόνων.
- στην τόνωση υποβαθμισμένων περιοχών με εγκατάσταση αθλητικών και άλλων συνοδευτικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας σε λανθάνον κτιριακό δυναμικό ή γενικότερα σε λανθάνουσα υποδομή.
- στην διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων για την οργάνωση με ήπια μέσα των αναγκαίων κυκλοφοριακών ρυθμίσεων.

Μέσα από τη διερεύνηση του υπάρχοντος δυναμικού του Λεκανοπεδίου αναζητήθηκαν και εντοπίστηκαν εναλλακτικοί χώροι επί των οποίων διατυπώθηκαν οι προτάσεις χωροθέτησης τμήματος των εγκαταστάσεων

Συγκεκριμένα εξετάστηκαν οι δυνατότητες νέων χωροθετήσεων

1. στον ιστορικό άξονα της οδού Πειραιώς όπου προτείνεται η επανάχρηση αργούντος κτιριακού δυναμικού με έμφαση στις δύο βασικές γεωγραφικές ενότητες της περιοχής Ρουφ - Ταύρου και της περιοχής Καραϊσκάκη-Ρέντη,
2. στο αεροδρόμιο Ελληνικού και τις στρατιωτικές αεροπορικές βάσεις,
3. στους αδόμητους χώρους του δυτικού θαλασσίου μετώπου της περιοχής Λιπασμάτων-Σφαγείων Δραπετσώνας,
4. στις περιοχές στρατοπέδων της δυτικής πλευράς του Ελαιώνα,
5. στις υφιστάμενες αθλητικές εγκαταστάσεις των περιοχών Γουδιού, Ζωγράφου, Ρουφ και δυτικού Πειραιά,
6. στη Λίμνη Υλίκη Βοιωτίας,
7. στην περιοχή αγωγού Μόρνου, στον Ασπρόπυργο Αττικής.

Η πρόταση κατέληξε σε εναλλακτικές χωροθετήσεις στις περιοχές Καραϊσκάκη, Ρούφ, Δραπετσώνας, Μενιδίου, Ασπροπύργου και Υλίκης. Επίσης προτάθηκε η αποφόρτιση του

Φαληρικού Όρμου από ποσοστό των ολυμπιακών έργων, η εγκατάλειψη των σχεδίων του «επίσημου φακέλου» για τις περιοχές Αττικού Άλσους, Τατοΐου, Σχοινιά και η μετακίνηση των εγκαταστάσεων στα εναλλακτικά σημεία της πρότασης.

Στα πλαίσια της έρευνας ασχολήθηκα κυρίως με τις προτάσεις χωροθετήσεων για τις περιοχές της οδού Πειραιώς, Ρούφ, Φαληρικού Όρμου, Καραϊσκάκη-Ρέντη, Δραπετσώνας, Ασπροπύργου και Λίμνης Υλίκης.

22. Μ. Γράβαρη, Δ. Ν. Καρύδης (επιστημονικός υπεύθυνος), Ν. Μπελαβίλας (κύριος ερευνητής), **“Διαδικασία συγκρότησης και μεθοδολογία ανάλυσης του Ιστορικού Τοπίου στους παράλιους οικισμούς του Αιγαίου”**, Ε.Μ.Π., Γ.Γ.Ε.Τ., Αθήνα 1999, 85 σελ. και CD ROM, (ερευνητικό πρόγραμμα).

Πρόκειται για έρευνα που ανατέθηκε από την Γενική Γραμματεία Ερευνάς και Τεχνολογίας στα πλαίσια των προγραμμάτων Π.Ε.Ν.Ε.Δ '95. Το πρόγραμμα καλύπτει τους οικισμούς Κάστρο Νάξου, Κάστρο Μυκόνου, Ύδρα, Χώρα και Σκάλα Πάτμου, Βαθύ και Άνω Βαθύ Σάμου, Χώρα Σκιάθου. Πρόκειται για έξι μεσαίας κλίμακας παράκτια νησιωτικά οικιστικά συγκροτήματα με λιμάνι, με κοινό χαρακτηριστικό την παράλληλη με την ιστορία τους άμεση σχέση με τη θάλασσα.

Με τους οικισμούς αυτούς καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό οι διαφορετικές γεωγραφικές ενότητες, οι παραλλαγές στις φάσεις συγκρότησης του νησιωτικού οικιστικού δικτύου, όπως και οι σύγχρονες παραλλαγές εξέλιξης των οικισμών. Τα γεωφυσικά υπόβαθρα επί των οποίων έχουν αναπτυχθεί οι περιπτώσεις αυτές καλύπτουν την ποικιλία του νησιωτικού τοπίου.

Το πρόγραμμα επιχειρεί, χρησιμοποιώντας το πρωτότυπο εργαλείο των πολυμέσων να καταγράψει και να αναπαραστήσει τόσο την ιστορική όσο και τη σύγχρονη προσέγγιση από τη θάλασσα. Ο στόχος είναι ο εντοπισμός στο χώρο και μέσα από την κινούμενη εικόνα, των χαρακτηριστικών της αλλοίωσης ή της ομαλής συνύπαρξης, και τη διατύπωση της πρότασης για μια ομαλή πολεοδομική εξέλιξη των ενοτήτων χωρίς επιβαρύνσεις του ιστορικού πυρήνα των οικισμών.

Οι νησιώτικοι οικισμοί στο Αιγαίο παρουσιάζουν μία έκρηξη του κτιστού περιβάλλοντος τους κατά τις δεκαετίες 1970-1980 που συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Οι ιστορικές ενότητες των οικιστικών συγκροτημάτων που σήμερα σώζονται, δημιουργημένες σε δύο συνήθως φάσεις, μία κατά την ύστερη ενετοκρατία και μία στην περίοδο 1750-1850, τυπικά προστατεύονται από τη δεκαετία του 1950, με την ιδιότητα των μεμονωμένων κτιρίων, ή των συνόλων ιστορικών πυρήνων με χαρακτηρισμούς αποσπασματικούς που πάντως δεν συνοδεύονται από μία συνεπή πολιτική προστασίας. Παρά το καθεστώς προστασίας, οι οικισμοί, μετά τις πολεοδομικές επεκτάσεις της δεκαετίας του 1980 βρέθηκαν στις περισσότερες περιπτώσεις περιτυλιγμένοι από νέα οικιστικά σύνολα που κατέλαβαν εκτάσεις υπερπολλαπλάσιες των παλαιών. Ειδικά στις περιπτώσεις των νησιωτικών οικισμών, η αρχική μορφή του 16ου και 17ου αιώνα, αυτή του οχυρού συγκροτήματος σε λόφο όσο και η νεώτερη της “σκάλας” παρά την ακτή του 18ου και 19ου αιώνα, ανατράπηκε εντελώς με την παρεμβολή του τεράστιου, σε σύγκριση με τον παλαιότερο, νέου πολεοδομικού όγκου.

Το τελικό προϊόν αποτελείται από τις εντοπισμένες σε χάρτες φάσεις της εξέλιξης, την παράλληλη καταγραφή σε CD-ROM, της σημερινής προσέγγισης από τη θάλασσα, της πριν από τη μηχανοκίνητη ναυτιλία προσέγγισης, και του ιστορικού υλικού των “απεικονίσεων” που αποδίδουν αυτή την εικόνα, την αποτίμηση των αποτελεσμάτων που είχαν οι σύγχρονες επεκτάσεις των οικισμών και λιμανιών και τη διατύπωση στρατηγικής πρότασης για τις έξι ενότητες – δείγματα. Στα πλαίσια του προγράμματος είχα την ευθύνη της επιστημονικής επιμέλειας του CD-ROM.

23. Ε. Μαϊστρου, Δ. Μαυροκορδάτου, Γ. Μαχαίρας, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), **“Διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπλασης βιομηχανικού συγκροτήματος Λιπασμάτων Δραπετσώνας”**, Ε.Μ.Π. - Δήμος Δραπετσώνας, Αθήνα 1998-2000, 54 σελ. (ερευνητικό πρόγραμμα).

Εν' όψει της επικείμενης διακοπής λειτουργίας του εργοστασίου Λιπασμάτων, ο Δήμος Δραπετσώνας ανέθεσε στο Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος την διενέργεια έρευνας για τις προοπτικές ανάπτυξης περιοχής. Η ομάδα προχώρησε στην καταγραφή και αποτίμηση κτιρίων, υπαιθρίων χώρων και εξοπλισμού των συγκροτημάτων, και στον έλεγχο των πολεοδομικών δεδομένων και των ήδη υπαρχουσών προτάσεων για μελλοντική εγκατάσταση νέων χρήσεων.

Η πρόταση για την ανάπτυξη και επανάχρηση του βιομηχανικού συγκροτήματος Λιπασμάτων Δραπετσώνας όφειλε να λάβει υπ' όψη την ιδιομορφία της βαρύνουσας σε σχέση με το λιμάνι του Πειραιά χωροθέτησης του. Η λιμενοβιομηχανική ζώνη Πειραιά, δυτικά του Σταθμού Αγίου Διονυσίου και μέχρι το Εργοστάσιο Τιμέντων της Α.Γ.Ε.Τ. "Ηρακλής" αποτελεί ένα μέτωπο ενιαίου χαρακτήρα. Είναι προφανές ότι πρόκειται για μία από τις πλέον δυναμικά αναπτυσσόμενες περιοχές του Λεκανοπεδίου στο επίπεδο των αξιών γης. Η θάλασσα και η απελευθέρωση των προσβάσεων αποτελούν τους κυριότερους λόγους για αυτή την ανάπτυξη. Η συνύπαρξη των παλαιών κελυφών με νέες χρήσεις εκτιμήθηκε ότι είναι απολύτως συμβατή. Η συνύπαρξη αυτή προϋπέθετε έναν σχεδιασμό με στοιχεία ποιοτικά, ανθεκτικά στον χρόνο και ενταγμένα αρμονικά στον πολεοδομικό ιστό.

Σε αυτά τα πλαίσια προτάθηκε η δημιουργία του "Μεσογειακού Κέντρου Επιστημών και Τεχνών". Το Κέντρο λειτουργεί με έναν βασικό πυρήνα συγκροτημένο με χρήσεις πολιτισμού, έρευνας και ανώτατης εκπαίδευσης. Ο πυρήνας αυτός καταλαμβάνει κυρίως το κέντρο του συγκροτήματος Λιπασμάτων. Γύρω από τον βασικό πυρήνα, στο θαλάσσιο μέτωπο αναπτύσσεται μία περιφέρεια στην οποία εντάσσονται εκτός του οικοπέδου των Λιπασμάτων ο Όρμος Σφαγείων και το οικόπεδο των πρώην εργατικών κατοικιών, και η οποία θα φιλοξενήσει τις χρήσεις τουρισμού με εμπορικά κέντρα, συνεδριακά κέντρα και ξενοδοχειακή μονάδα ή εναλλακτικά υψηλής ποιότητας κατοικία, εξοπλισμό πόλης, χώρους αναψυχής, πράσινο, και αθλητισμό. Από την καταγραφή και την αξιολόγηση του κτιριακού και μηχανολογικού δυναμικού προέκυψε η δυνατότητα διατήρησης και επανάχρησης ενός αριθμού 67 μονάδων με δομημένη επιφάνεια 102.000 τ.μ. Ως μη αξιόλογες προς διατήρηση και προστασία κρίθηκαν 42 μονάδες με δομημένη επιφάνεια 44.000 τ.μ. Το προτεινόμενο "Μεσογειακό Κέντρο Επιστημών και Τεχνών" στο συγκρότημα Λιπασμάτων Δραπετσώνας περιλαμβάνει τις μονάδες Μητροπολιτικού Μουσείου Ιστορίας της Τεχνολογίας, Εθνικού Κέντρου διαχείρισης και δικτύωσης βιομηχανικών-τεχνικών αρχείων και βιβλιοθηκών, τη μονάδα ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας στο υπάρχον Ινστιτούτο Χημείας και Γεωργίας "Νικόλαος Κανελλόπουλος", συνεδριακό κέντρο, εκθεσιακό κέντρο και ξενοδοχειακή μονάδα.

Η πρόταση του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος Ε.Μ.Π. υιοθετήθηκε στη συνέχεια στο σύνολο της από τη μελετητική ομάδα του προγράμματος «Terra-Posidonia - Λιμενοβιομηχανική ζώνη Δραπετσώνας Κερατσινίου» του Οργανισμού Αθήνας και ενσωματώθηκε στον σχεδιασμό του προγράμματος.

24. Ε. Μαΐστρου, Δ. Μαυροκορδάτου, Γ. Μαχαίρας, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), **"Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων Δραπετσώνας (1909-1993)-Παρελθόν και μέλλον ενός ιστορικού βιομηχανικού συγκροτήματος"**, Ε.Μ.Π. και Ίδρυμα Μποδοσάκη, Αθήνα 2000, (Α φάση), 66 σελ. (ερευνητικό πρόγραμμα).

Από το Ίδρυμα Μποδοσάκη ανετέθη στην ερευνητική ομάδα για τα Λιπάσματα Δραπετσώνας η ολοκλήρωση της έρευνας για την ιστορική εξέλιξη του συγκροτήματος και τον ρόλο του μέσα στον πολεοδομικό ιστό του Πειραιά κατά τον 20ο αιώνα. Στόχος της εργασίας ήταν η συγκέντρωση και επεξεργασία του υλικού για την έκδοση σχετικού λευκώματος. Το υλικό δημοσιεύτηκε σε έκδοση του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς.

25. Ν. Μπελαβίλας, Μ. Οικονόμου, Β. Τροβά, Α.Ζ. Φραγκίσκος, **"Υπαίθριο Μουσείο μεταλλευτικής δραστηριότητας και ορυκτού πλούτου στο Μέγα Λιβάδι Σερίφου, ανάδειξη και αξιοποίηση για πολιτιστικό τουρισμό"**, Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα Ε.Τ.Β.Α, Αθήνα 1998, 97 σελ. και χάρτες, (προμελέτη).

Μελέτη για την δημιουργία ενός υπαίθριου μουσείου για τις μεταλλευτικές δραστηριότητες στο νησί από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η μελέτη διερεύνησε τις δυνατότητες ανάδειξης και επανάχρησης των ερειπωμένων μεταλλευτικών εγκαταστάσεων οι οποίες καλύπτουν τους κόλπους Κουταλά και Μεγάλου Λιβαδιού στη Σέριφο. Εντοπίστηκαν τα αξιόλογα κτίρια και υπαίθριες διαμορφώσεις και ορίστηκαν οι βασικές ζώνες ανάπτυξης ενός μεταλλευτικού μουσείου με τη μορφή υπαίθριου πάρκου. Βασικοί πυρήνες της συγκρότησης του είναι το κτίριο διοίκησης και οι σωζόμενες εργατικές κατοικίες στο μέγα Λιβάδι όπως και το συγκρότημα μηχανουργείου στον Κουταλά. Ανάμεσα τους εκτείνονται οι επισκέψιμοι χώροι με τις σκάλες φόρτωσης, τις μεταλλευτικές στοές. Ο αρχικός σχεδιασμός του συνολικού δικτύου κτιρίων και υπαίθριων χώρων απετέλεσε αντικείμενο της μελέτης. Το έργο έχει ενταχθεί στον σχεδιασμό της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και αναμένεται η έναρξη του.

26. Χρ. Αग्रιαντώνη, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **"Επιχειρησιακά στοιχεία για το Ιστορικό-Λαογραφικό Μουσείο Ερμούπολης"** Λύκειο των Ελληνίδων, Ερμούπολη 1999, 45 σελ. και χάρτες, (προμελέτη).

Το Λύκειο των Ελληνίδων προκειμένου να προχωρήσει στη δημιουργία του Ιστορικού-Λαογραφικού Μουσείου Ερμούπολης μας ανέθεσε την προμελέτη. Πρόκειται για μία προσπάθεια αναβίωσης του Μεγάλου Ρεθύμνη στη συνοικία Βαπόρια. Η προμελέτη είναι στην πραγματικότητα ένα συνοπτικό master plan το οποίο ανέτρεψε τον αρχικό προγραμματισμό δημιουργίας ενός τυπικού λαογραφικού μουσείου και σχεδίασε την ανασύσταση του ιστορικού χώρου της αστικής κατοίκησης μέσα στον ίδιο το νεοκλασικό μέγαρο. Σε αυτά τα πλαίσια προχώρησε η επικαιροποίηση παλαιότερων αρχιτεκτονικών μελετών, η νέα κατανομή χρήσεων, σχεδιάστηκε η συλλειτουργία του μεγάρου με το σύστημα των υπολοίπων επισκέψιμων χώρων της νεοκλασικής συνοικίας, η αναβάθμιση της πλατείας και του υπαίθριου χώρου στις όψεις του κτιρίου κλπ. Η προμελέτη περιέλαβε τα θεσμικά, οικονομικά στοιχεία και τα στοιχεία χρονικού προγραμματισμού. Με βάση την προμελέτη το έργο εντάχθηκε στον σχεδιασμό της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Σήμερα βρίσκεται στο στάδιο της εκπόνησης των οριστικών μελετών.

27. **"Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού-Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης"**, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Δήμος Ερμούπολης, Υπουργείο Πολιτισμού, 1998-2001.

Κατά μήκος της βιομηχανικής ζώνης της Ερμούπολης το Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού (Κε.Τε.Πο.) αναπτύσσεται ως δίκτυο χώρων μέσα στην πόλη. Απλώνεται σε τέσσερα ιστορικά εργοστάσια, το χρωματοουργείο Κατσιμαντή, το σκαγιοποιείο Αναϊρούση, το βυρσοδεψείο Κορνηλάκη και το υφαντουργείο Βελισσαρόπουλου. Το Κε.Τε.Πο. περιλαμβάνει είναι διςυπόστατο με μουσειακές και ερευνητικές χρήσεις. Πρόκειται για το Βιομηχανικό Μουσείο, με αντικείμενο την ιστορία της βιομηχανίας, της ναυτιλίας και της πόλης, τις μονάδες τεκμηρίωσης και συντήρησης για τη βιομηχανική κληρονομιά, δικτυακών δράσεων, εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, όπως και χώρους αναψυχής. Την άνοιξη του 2000 ολοκληρώθηκε το έργο των εργοστασίων Κατσιμαντή και Αναϊρούση και από το φθινόπωρο του 1999 βρίσκεται σε εξέλιξη το έργο του εργοστασίου Κορνηλάκη. Επίσης στα πλαίσια της δημιουργίας του Κε.Τε.Πο. σταδιακά υλοποιείται το δίκτυο των επισκέψιμων ιστορικών χώρων της πόλης, όπως και οι επεμβάσεις ανάπλασης στους κοινόχρηστους χώρους της βιομηχανικής ζώνης. Το έργο προγραμματίστηκε, σχεδιάστηκε και εκτελείται από τον Δήμο Ερμούπολης και τα Υπουργεία Αιγαίου, ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ, και Πολιτισμού με την επιστημονική ευθύνη του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Από τον Αύγουστο 1998, με πρόταση του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, ανέλαβα τον συντονισμό μελετών και τη διοίκηση του έργου (ως τεχνικός σύμβουλος) του Κε.Τε.Πο και του Δήμου Ερμούπολης. Με την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης των έργων, τον Μάιο 2000 ανέλαβα τη διεύθυνση του νέου μουσείου ως το 2001. Βασικά στοιχεία του σχεδιασμού και της υλοποίησης του Κε.Τε.Πο. είναι οι πιο κάτω μελέτες και δράσεις:

- Χρ. Αग्रιαντώνη, Μ. Μαυροειδή, Ν. Μπελαβίλας, Α. Πλυτάς, Β. Παναγιωτόπουλος, **"Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού Ερμούπολης, Επιχειρησιακά Στοιχεία"**, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/ Ε.Ι.Ε., Δήμος Ερμούπολης, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Αστικού

Περιβάλλοντος Ε.Μ.Π., Αθήνα 1999, 120 σελ. και παράρτημα χαρτών και σχεδίων, (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα όρισε τα βασικά επιχειρησιακά στοιχεία του έργου τα οποία αφορούν τους στόχους του Κε.Τε.Πο., τη στρατηγική συγκρότησης των επιμέρους μονάδων του, την κατανομή των χρήσεων στα τέσσερα βιομηχανικά συγκροτήματα Κατσιμαντή, Αναιρούση, Κορνηλάκη και Βελισσαρόπουλου. Στα πλαίσια της πολεοδομικής πολιτικής αναπλάσεων και ανάδειξης μνημείων ορίστηκαν τα δίκτυα επισκέψιμων χώρων στο ιστορικό κέντρο της Ερμούπολης και οι συνδέσεις τους μέσω πεζοδρομών και διαδρομών με σημάνσεις σε σχέση με τα κτίρια του Κε.Τε.Πο. Παράλληλα διατυπώθηκαν οι προτάσεις διαδρομών των Mini Bus, σημάνσεων, επεμβάσεων σε οδούς κ.λπ., του Δήμου Ερμούπολης σε συνάρτηση με το πιο πάνω δίκτυο. Οι προτάσεις ενσωματώθηκαν στα έργα του Δήμου και σήμερα βρίσκονται στη φάση της υλοποίησης. Τα «Επιχειρησιακά στοιχεία» περιλαμβάνουν τέλος το θεσμικό πλαίσιο, τα οικονομικά μεγέθη και το χρονοδιάγραμμα των έργων.

- Χρ. Αγριαντώνη, Μ. Μαυροειδή, Ν. Μπελαβίλας, Α. Πλυτάς, Β. Παναγιωτόπουλος, Σ. Χαραλαμπίδου, **"Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού Ερμούπολης, μουσειολογική μελέτη και ένταξη στον αστικό ιστό"**, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/ Ε.Ι.Ε. Δήμος Ερμούπολης, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος Ε.Μ.Π., Αθήνα 2000, (ερευνητικό πρόγραμμα).

Για την ολοκλήρωση του σχεδιασμού των επεμβάσεων στην ευρύτερη βιομηχανικής ζώνης Ερμούπολης, στα πλαίσια της πιο πάνω μελέτης πραγματοποιήθηκε η «Καταγραφή χρήσεων γης στη βιομηχανική ζώνη Ερμούπολης» σε συνεργασία με το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος Ε.Μ.Π.. Η καταγραφή δημιούργησε το μητρώο ιδιοκτησιών, χρήσεων και κτιρίων για περισσότερες από 600 μονάδες καλύπτοντας το σύνολο της ζώνης. Καταγράφηκαν και πέρασαν σε ηλεκτρονική βάση για πρώτη φορά οι χρήσεις ισογείων, ορόφων, τα αξιόλογα αρχιτεκτονικά κελύφη και οι αξιόλογες ιστορικές ενεργές μονάδες της βιομηχανίας και βιοτεχνίας της πόλης.

- Χρ. Αγριαντώνη, Μ. Μαυροειδή, Ν. Μπελαβίλας, Λ. Παπαστεφανάκη, **"Οπτικοακουστικό Αρχείο Βιομηχανικού Μουσείου Ερμούπολης"**, 3D animation, ψηφιακή εφαρμογή για το Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού, Ερμούπολη 2000.
- Χρ. Αγριαντώνη, Μ. Μαυροειδή, Ν. Μπελαβίλας, Λ. Παπαστεφανάκη, **"Ένα Μουσείο γεννιέται"**, (σκηνοθεσία Ν. Ελληνικάκης), ντοκιμαντέρ εφαρμογή για το Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού, Ερμούπολη 2000.
- Χρ. Αγριαντώνη, Μ. Μαυροειδή, Ν. Μπελαβίλας, Β. Παναγιωτόπουλος, Α. Πλυτάς, Σ. Χαραλαμπίδου, Λ. Παπαστεφανάκη, **"Ένα Μουσείο γεννιέται-, Έκθεση για την ιστορία της ναυτικής και βιομηχανικής Ερμούπολης"**, Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης, Δήμος Ερμούπολης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, ΥΠ.ΠΟ., Ερμούπολη Μάιος-Οκτώβριος 2000.
- Γ. Αδαμόπουλος, Α. Κατσίκας, Ν. Μπελαβίλας, **"Ερμούπολη 1900"**, ψηφιακή εφαρμογή για το Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού, Ερμούπολη 2000.

Στα πλαίσια της λειτουργίας του νέου Μουσείου δημιουργήθηκε μία πρωτότυπη ψηφιακή τρισδιάστατη αναπαράσταση (3D animation) σημαντικών σημείων της πόλης στη μορφή που είχαν κατά τις αρχές του 20ου αιώνα. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα συγκροτήματα των λιμενικών εγκαταστάσεων, του δημαρχιακού μεγάρου και δύο βιομηχανικές μονάδες. Το προϊόν προβάλλεται σε video ως εισαγωγή στην ενότητα για την ιστορία της πόλης του Μουσείου.

28. Δ. Μαυροκορδάτου, Μ. Μπαλοδήμου, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), **«Έρευνα χωροθέτησης και ανάπτυξης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Δυτική Μακεδονία»**, Δήμος Πτολεμαΐδας και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2001. (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα είχε ως στόχο την αξιολόγηση των υποδομών της Δυτικής Μακεδονίας και ειδικά του αστικού δίπολου Κοζάνης-Πτολεμαΐδας και τη διατύπωση σεναρίων χωροθέτησης εγκαταστάσεων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

29. Μ. Καλαντζοπούλου, Ε. Καλαφάτη, Ν. Μπελαβίλας, Δ. Παπαλεξόπουλος, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), **«Μελέτη Σκοπιμότητας-Προμελέτη για τη δημιουργία Ενεργειακού Τεχνολογικού Πάρκου στο Λεκανοπέδιο Πτολεμαΐδας-Αμυνταίου με στόχο την ανάπτυξη του βιομηχανικού τουρισμού»**. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2002-2004 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Το πρόγραμμα αφορούσε στη διατύπωση σεναρίων και σχέδια χωροθετήσεων για τη δημιουργία υποδομών βιομηχανικού και οικολογικού τουρισμού στο Λεκανοπέδιο της Εορδαίας.

30. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Β. Τροβά, **«Αξιοποίηση και επανάχρηση βιομηχανικού συγκροτήματος αποξήρανσης στα Τρίκαλα»**, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων και Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος 2003-2004.(ερευνητικό πρόγραμμα).

Το πρόγραμμα αφορούσε την αξιολόγηση του αγροτοβιομηχανικού συγκροτήματος του εργοταξίου αποξήρανσης της Θεσσαλίας στην πόλη των Τρικάλων τις δυνατότητες επανάχρησης και αξιοποίησης του με πρόταση μετασχηματισμού του σε συγκρότημα πολιτισμού, εκπαίδευσης και εναλλακτικού εμπορίου βιολογικών προϊόντων.

31. Δ. Μαυροκορδάτου, Μ. Μπαλοδήμου, Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Λ. Παπαστεφανάκη, Α.Ζ. Φραγκίσκος **«Ιστορικά Μεταλλεία στο Αιγαίο, 19^{ος}-20^{ος} αιώνες»**, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κυκλάδων και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2002-2005.(ερευνητικό πρόγραμμα).

Το πρόγραμμα αφορά στην καταγραφή των μεταλλευτικών εγκαταστάσεων του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα στο Αιγαίο. Ερευνήθηκαν και τεκμηριώθηκαν 130 εγκαταστάσεις (μεταλλεία, ορυχεία, λατομεία, δίκτυα μεταφοράς, συγκροτήματα διοίκησης, εργατικοί οικισμοί και εργοστάσια) στο σύνολο του αιγαίου νησιωτικού χώρου. Το υλικό της έρευνας θα εκδοθεί από τις εκδόσεις «Μέλισσα» σε μορφή λευκώματος το 2009.

32. **«Ολοκληρωμένο Δίκτυο Τραμ στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών»**, Υπουργείο Μεταφορών και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2002-2008.(ερευνητικό πρόγραμμα).

Η Επιτροπή Εμπειρογνομώνων του ΕΜΠ για το Τραμ, ιδρύθηκε το 2002 για τη μελέτη του ολυμπιακού τραμ. Συμμετείχα σε αυτή από το 2005 στα πλαίσια της επέκτασης του δικτύου στον Πειραιά και τη διερεύνηση των δυνατοτήτων επέκτασης προς τη βόρειο-δυτική Αθήνα και το Θριάσιο Πεδίο. Συγκεκριμένα έλαβα μέρος στην πολεοδομική έρευνα και τεκμηρίωση των περιοχών διέλευσης, στη χωροθέτηση των σταθμών και στη διατύπωση των βέλτιστων σεναρίων χάραξης, όπως και στον σχεδιασμό των αστικών αναπλάσεων (πλατεία Αλικάκου στο Νέο Φάληρο, πεζόδρομοι και φυτεύσεις οδών Γρ. Λαμπράκη και Βασ. Γεωργίου, πλατεία Κοραή και πλατεία Καραϊσκάκη) κατά μήκος της διέλευσης του δικτύου τραμ στον Πειραιά.

Το έργο της επέκτασης του τραμ στον Πειραιά αναμένεται να αρχίσει τον Απρίλιο 2009.

33. Β. Αττάρτ, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), Ειρ. Ραφαηλάκη κ.α., **«Άξονες αναβάθμισης πολεοδομικού κέντρου Ελευσίνας»**, Δήμος Ελευσίνας και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2003-2006 (ερευνητικό πρόγραμμα).

34. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Γ. Πολύζος κ.α., **Ευρωπαϊκό πρόγραμμα LIFE Περιβάλλον: «Συνεργατική Περιβαλλοντική Αναγέννηση σε Πόλεις- Λιμάνια: Ο Κόλπος της Ελευσίνας το 2020»**, Δήμος Ελευσίνας, Δήμος Ασπροπύργου, Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας, Δίκτυο «Μεσόγειος SOS» και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2006-2009 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Τα δύο πιο πάνω προγράμματα αποτελούν μία ενιαία δράση με αντικείμενο τον αστικό σχεδιασμό του ιστορικού κέντρου και του θαλασσίου μετώπου της Ελευσίνας. Βασική ιδέα η έξοδος της πόλης προς τη θάλασσα, η αξιοποίηση των ανενεργών βιομηχανιών και η στροφή του αρχαιολογικού χώρου προς τον προτεινόμενο πεζόδρομο της ακτής.

35. Θ. Βλαστός, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικός υπεύθυνος), **«Χωροθέτηση και ανάπτυξη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου στην πόλη της Λεμεσού-Α Φάση»**, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Λεμεσού και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2007 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Στα πλαίσια της δημιουργίας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου σχεδιάστηκαν οι παρεμβάσεις στην πόλη για να υποδεχθεί τη νέα χωροθέτηση. Το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο αναπτύσσεται σε διάταξη δικτύου μέσω κατασκευής νέων συγκροτημάτων και επανάχρησης ιστορικών κτιρίων. Το πρόγραμμα περιέλαβε τα σενάρια αναπλάσεων πλατειών, πεζοδρόμων κ.α. όπως και τις νέες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.

36. Γ. Κανδαλέπας, Γ. Κίζης, Ν. Μπελαβίλας, **«Master Plan και σχέδια δράσης για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου Αλιάρτου»**, Δήμος Αλιάρτου, Αθήνα 2007 (μελέτη).

Η μελέτη είχε ως αντικείμενο ένα σχέδιο παρεμβάσεων μεσαίας και μικρής κλίμακας για την αξιοποίηση του ιστορικού συγκροτημάτος της Lase Korais Co το οποίο καταλαμβάνει δύο μεγάλες ζώνες του Δήμου Αλιάρτου και ανήκει στην ιδιοκτησία του. Σχεδιάστηκε η συνολική πολεοδομική λειτουργία της Αλιάρτου με βάση την επανένταξη των ιστορικών κτιρίων και των υπαίθριων χώρων στην καθημερινή ζωή της πόλης. Η μελέτη περιλάμβανε την πρόταση των νέες χρήσεων γης, την αναδιάταξη της κυκλοφορίας, την ιεράρχηση και ενοποίηση του δικτύου υπαίθριων χώρων και τις βασικές αρχές για τις παρεμβάσεις στην κλίμακα του αστικού σχεδιασμού και της αρχιτεκτονικής.

37. Φ. Βαταβάλη, Ειρ. Λιόβα, Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Π. Σαμαρίνης, Ε. Χατζηκωνσταντίνου, **«Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού-Αποτίμηση πρότασης ΥΠΕΧΩΔΕ»**, Δήμος Ελληνικού και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2007 (έρευνα).

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μετά από αίτημα του Δήμου Ελληνικού. Αποτιμήθηκε η πρόταση ΥΠΕΧΩΔΕ για το Μητροπολιτικό Πάρκο στην κλίμακα του αστικού σχεδιασμού, στην κλίμακα του Λεκανοπεδίου, σε συνάρτηση με τα δεδομένα πράσινων χώρων της πρωτεύουσας και τη διεθνή εμπειρία.

38. Μ. Βουρνούς (υπεύθυνος μελέτης), Αικ. Μανωλιάκη, Ν. Μπελαβίλας, **«Αποκατάσταση αρχαιολογικού χώρου Δασκαλόπετρας και αρχιτεκτονικής παρέμβασης δημιουργίας πολιτιστικής διαδρομής ανάδειξης της ναυτικής παράδοσης»**, Δήμος Ομηρούπολης Χίου, Αθήνα 2008 (μελέτη).

Η μελέτη είχε ως αντικείμενο τον σχεδιασμό του υπαίθριου χώρου του ιστορικού τόπου της Δασκαλόπετρας Χίου, του λιμενίσκου και του παράκτιου περιπάτου. Πρόκειται για έναν δημόσιο χώρο περιπάτου και αναψυχής που συνδυάζεται με τον αρχαιολογικό χώρο, την υπαίθρια έκθεση ανάδειξης της ναυτικής παράδοσης και ένα ενεργό αλιευτικό αγκυροβόλιο.

39. Ομάδα Εργασίας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ ΕΜΠ, **«Πιλοτικές προσεγγίσεις για την ανασυγκρότηση των πυρόπληκτων περιοχών»**, Αθήνα 2007-8 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα για τις πυρόπληκτες περιοχές της Ηλείας αποτέλεσε μία εθελοντική δράση δεκάδων μελών ΔΕΠ, μεταπτυχιακών ερευνητών και προπτυχιακών σπουδαστών του ιδρύματος. Συμμετείχα στις αυτοψίες και συνέβαλα στην αξιολόγηση των καταστροφών στα μνημεία και τους παραδοσιακούς οικισμούς της Νότιας Ηλείας όπως και στη διατύπωση μέτρων αντιμετώπισης των προβλημάτων. Τα υλικά της έρευνας δημοσιεύτηκαν σε συνοπτικό τεύχος και παρουσιάζονται στο www.ntua.gr/pyropatheis

40. Αθ. Παλιούρας, Κ. Αδαμάκης, Ν. Μπελαβίλας, Α. Δημόγλου, κ.α. **"Καταγραφή παραδοσιακών εργαστηρίων και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων Πηλίου"**, ΠΙΟΠ 2008 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα υπό την ευθύνη του ΠΙΟΠ περιλαμβάνεται στον ευρύτερο κύκλο ερευνητικών προγραμμάτων του ιδρύματος με αντικείμενο την καταγραφή της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς. Είχα την ευθύνη των καταγραφών και της ανάλυσης των προβιομηχανικών εγκαταστάσεων στις ελαιοπαραγωγές περιοχές του κεντρικού νότιου Πηλίου.

41. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Γ. Λιακατάς, Σ. Χαραλαμπίδου, Γ. Δερμάτης, Κ. Μάνθος, κ.α. **"Αρχιτεκτονικός και Μουσειογραφικός Σχεδιασμός για το Μουσείο Μεταλλείας Μεταλλουργίας στο Λαύριο"**, Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, ΕΜΠ, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής, 2009-2011.

Στα πλαίσια της ολοκλήρωσης του Τεχνολογικού-Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός του Μουσείου ο οποίος περιέλαβε τις αρχιτεκτονικές, στατικές, Η/Μ και μουσειογραφικές μελέτες όπως και την καταγραφή-τεκμηρίωση των εκθεμάτων.

42. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Τ. Σαΐτη, Κ. Ψαριώτη, **"Βιομηχανική κληρονομιά στην Ελευσίνα και το Θριάσιο πεδίο"**, ΠΙΟΠ 2011 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα ανήκει στον κύκλο των ερευνητικών προγραμμάτων του ΠΙΟΠ και κάλυψε την περιοχή της Ελευσίνας και του Θριασίου με ανάλυση της εξέλιξης της βιομηχανίας και καταγραφή-τεκμηρίωση των κορυφαίων ιστορικών βιομηχανικών συγκροτημάτων της περιοχής τα οποία αναπτύχθηκαν από τις αρχές του 20ου αιώνα.

43. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Π. Πρέντου, Φ.Βαταβάλη, Μ. Καλαντζοπούλου, Π. Σαμαρίνης κ.α., **«Ελεύθεροι και πράσινοι χώροι στον Πειραιά»**, Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, 2010 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα συγκροτήθηκε με πρωτοβουλία του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ με τη συμβολή των μεταπτυχιακών ερευνητών του. Κατεγράφησαν και αποτιμήθηκαν για πρώτη φορά, συνολικά οι ελεύθεροι δημόσιοι και ιδιωτικοί πράσινοι χώροι της πόλης, η ταυτότητά τους (ποιότητες, κατάσταση, θεσμικό πλαίσιο κ.α.), υπολογίστηκαν με ακρίβεια οι κατανομές πρασίνου στην πόλη ανά δημοτικά διαμερίσματα και διατυπώθηκαν ολοκληρωμένες προτάσεις αξιοποίησης και ανάπτυξης του δικτύου. Στο ίδιο πλαίσιο ολοκληρώθηκε η πλήρης καταγραφή των καταλήψεων των δημόσιων χώρων από εγκαταστάσεις χρήσεων αναψυχής. Η έρευνα συγκροτεί την πρώτη ολοκληρωμένη καταγραφή αστικού πρασίνου σε ελληνική πόλη.

44. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Α. Βοζάνη, Ι. Μάρη, Δ. Μαυροκορδάτου, Μ. Λόη, **«Άξονες αναβάθμισης ιστορικού κέντρου Πρέβεζας»**, Δήμος Πρέβεζας, 2010 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Αντικείμενο του ερευνητικού προγράμματος είναι η διατύπωση ενός βασικού πλαισίου με συγκεκριμένους άξονες σχεδιασμού και προγραμματισμού, με στόχο την αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου της Πρέβεζας και την ανάδειξη των μνημειακών της συνόλων.

Σε αυτό περιλαμβάνεται ο πολεοδομικός και αστικός σχεδιασμός περιοχών με στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας της πόλης, την ανάδειξη της ιστορικής της εικόνας όπως και των μνημείων της.

Στο επίκεντρο της έρευνας βρίσκονται τα τρία κάστρα της πόλης (Αγίου Ανδρέα, Μπούκας και Αγίου Γεωργίου) όπως και η μεταξύ του σύνδεση τους μέσω του αστικού ιστού και της παράκτιας ζώνης. Σε αυτή την προοπτική διερευνάται η δυνατότητα χωροθέτησης ή αναβάθμισης νέων πλατειών, χώρων πρασίνου δημιουργίας πεζοδρόμων, δημιουργίας ή όχι χώρων στάθμευσης, ανάπτυξης της ακτής, ενίσχυσης του αστικού πρασίνου στον περιβάλλοντα χώρο των κάστρων.

Διερευνώνται επίσης, οι δυνατότητες ανάπλασης του εσωτερικού και του περιβάλλοντος χώρου των τριών κάστρων και η μετατροπή τους από στρατόπεδα σε χώρους πρασίνου, πολιτισμού και αναψυχής με παράλληλη αξιολόγηση του υπάρχοντος κτιριακού δυναμικού εντός των οχυρώσεων, με στόχο την επανάχρησή τους. Διατυπώνεται τέλος πρόταση κατευθύνσεων αστικού σχεδιασμού και υπαίθριων διαμορφώσεων καθώς και τυπολογία αστικού εξοπλισμού και φυτεύσεων.

45. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Ν. Σουρέλη, Π. Πρέντου, Φ. Βαταβάλη, Μ. Καλαντζοπούλου, Π. Σαμαρίνης, Ε. Χατζηκωνσταντίνου, Β. Βαλληνδρά, Μ. Θεοδώρου, Δ. Χατζή-Ροδοπούλου, Θ. Χριστοπούλου, Γ. Παπαθανασόπουλος και σύμβουλοι Β. Τροβά, Φ. Γεωργιάδης, Γ. Ψυχάρης, **«Μητροπολιτικό Πάρκο Υψηλού Πρασίνου στο πρώην Αεροδρόμιο Ελληνικού» 2010**, ΤΕΔΚΝΑ-Δήμοι Αλίμου, Γλυφάδας, Αργυρούπολης-Ελληνικού, 2010-2012 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Η έρευνα «*Βασικές αρχές σχεδιασμού Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου στο πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού*» του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, η οποία συντάχθηκε από μία πολυμελή ομάδα επιστημόνων του ΕΜΠ και άλλων ΑΕΙ ολοκληρώθηκε πριν λίγες ημέρες και παραδόθηκε στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η έρευνα διατυπώνει μία ολοκληρωμένη πρόταση διαμόρφωσης πάρκου υψηλού πρασίνου στο Ελληνικό. Προκειμένου να διατυπωθούν από το ΕΜΠ οι τελικές προτάσεις, κατεγράφησαν τα πολεοδομικά, θεσμικά και τεχνικά στοιχεία του χώρου του πρώην αεροδρομίου και της ακτής, διερευνήθηκαν οι σχέσεις της περιοχής με το μητροπολιτικό συγκρότημα της Αθήνας και αξιολογήθηκαν τα υφιστάμενα σενάρια αξιοποίησης. Ελέγχθηκαν τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία της μέχρι τώρα λειτουργίας των εγκαταστάσεων του και διερευνήθηκαν τα τεχνικο-οικονομικά δεδομένα της δημιουργίας του πάρκου. Κατεγράφη επίσης η πλούσια διεθνής εμπειρία επανάχρησης πρώην αεροδρομίων όπως και δημιουργίας και λειτουργίας μεγάλης κλίμακας χώρων πρασίνου στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Η συζήτηση για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού στρέφεται γύρω από βασικά πρακτικά ερωτήματα. Τα αποτελέσματα της έρευνας απαντούν τεκμηριώνοντας τους λόγους για τους οποίους το πάρκο είναι αναγκαίο, εφικτό και χαμηλού κόστους κατασκευής και συντήρησης. Υποδεικνύουν επίσης μια βασική στρατηγική βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων φάσεων για τη δημιουργία ενός πάρκου πρασίνου, άθλησης και πολιτισμού, παναθηναϊκής εμβέλειας.

46. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Μπ. Μπαμπάλου, Δ. Μέλισσας, Π. Πρέντου, Ί. Πολύζου, Η. Μπάλα, Α. Πιτσικάλη κ.α., **«Καταγραφή, αξιολόγηση και προτάσεις αντιμετώπισης των δυσλειτουργιών του δικτύου βρεφονηπιακών σταθμών στον Δήμο Αθηναίων»**, Δήμος Αθηναίων, Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών και Κοινωνικές Ίδρυμα Ι.Σ. Λάτσης, 2012-2014 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Στόχος του προγράμματος ήταν η πλήρης καταγραφή του δικτύου των βρεφονηπιακών σταθμών της Αθήνας, του νομικού πλαισίου λειτουργίας ως προς τα κτιριακά δεδομένα και τις προδιαγραφές, τεχνικών χαρακτηριστικών των κτιριακών μονάδων όσον αφορά τις λειτουργικές-αρχιτεκτονικές τους ιδιαιτερότητες, τις στατικές αδυναμίες ή και παθολογίες, της αλληλεξάρτησης των δύο πιο πάνω, δηλαδή της ανάγκης επίλυσης των δυσλειτουργιών σε βαθμό τέτοιο, ώστε να πληρούνται ταυτόχρονα οι όροι των υπαρχουσών ή/και νέων τεχνικών προδιαγραφών.

Διερευνήθηκαν οι χωροθετήσεις και η σχέση τους με κοινωνικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά και τη γεωγραφική κατανομή του νηπιακού και βρεφικού πληθυσμού στην Αθήνα. Μέσα από την έρευνα πεδίου και την επιτόπια καταγραφή του συνόλου των 77 βρεφονηπιακών σταθμών, προέκυψαν τα εξής νέα ερωτήματα:

Οι πληθυσμιακές τάσεις συρρίκνωσης στον Δήμο Αθηναίων, κυρίως την τελευταία δεκαετία, εγγράφονται στον αριθμό κενών θέσεων ανά βρεφονηπιακό σταθμό; Ποιες δημοτικές κοινότητες παρουσιάζουν τις σημαντικότερες πληθυσμιακές αυξομειώσεις;

Υπάρχει ανάγκη για νέες χωροθετήσεις βρεφονηπιακών σταθμών ή, μήπως, οι ανάγκες αυτές μπορούν να απαντηθούν μέσω ανακατανομής του υπάρχοντος δικτύου;

Εν συνεχεία, στην κλίμακα των κτιρίων, επελέγη η διερεύνηση τόσο του κελύφους, όσο και του περιβάλλοντος χώρου των βρεφονηπιακών σταθμών. Και σε αυτό το επίπεδο προέκυψαν νέα ερωτήματα:

Εάν το υπάρχον νομικό πλαίσιο εφαρμόζεται με δυσκολία, λόγω ενός κτιριακού δυναμικού αρκετά ετερογενούς, ποιες μετατροπές μπορούν να προταθούν και προς ποια κατεύθυνση; Ακόμα, μπορεί να ενεργοποιηθεί ο περιβάλλον αστικός ιστός, όπως παιδικές χαρές, ΚΑΠΗ και πράσινοι χώροι, προς όφελος των σταθμών και, γενικότερα, προς όφελος της κοινωνικής συνοχής σε επίπεδο γειτονιάς;

Τέλος, η διεθνής εμπειρία μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός πιο ελαστικού αλλά ουσιαστικά αποτελεσματικού πλαισίου λειτουργίας και, συνάμα, στη σχεδίαση νέων πρότυπων βρεφονηπιακών σταθμών;

Στα πλαίσια της έρευνας ολοκληρώθηκε επίσης η πλήρης καταγραφή και χαρτογράφηση του συνόλου των κοινωνικών υποδομών του Δήμου Αθηναίων σε συνάρτηση με το δίκτυο των βρεφονηπιακών σταθμών.

47. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Φ. Βαταβάλη, Χρ. Βελουδάκη,, Π. Πρέντου Δ. Χατζή-Ροδοπούλου, **«Διατηρητέο συγκρότημα οιοπνευματοποιείου Δουζένη»**, ΕΜΠ, 2015 (τεχνικο-οικονομική μελέτη).

Η μελέτη συντάχθηκε μετά από αίτημα του Δήμου Χαλανδρίου. Αντικείμενό της είναι η τεκμηρίωση της υφιστάμενης κατάστασης και η διερεύνηση δυνατοτήτων αποκατάστασης, επανάχρησης και διαχειριστικής λειτουργίας του διατηρητέου βιομηχανικού συγκροτήματος Δουζένη στο Δήμο Χαλανδρίου, χαράσσοντας τους βασικούς άξονες για την αποτελεσματική αξιοποίησή του από πολεοδομική, περιβαλλοντική, κατασκευαστική και οικονομική σκοπιά.

48. Ν. Μπελαβίλας, (επιστημονικός υπεύθυνος), Ρ. Κλαμπατσέα, Π. Πρέντου κ.α., **«Ολυμπιακό Κέντρο Γαλατσίου. Καταγραφή πολεοδομικών δεδομένων, διερεύνηση και αποτίμηση εναλλακτικών προτάσεων χρήσεων»**, ΕΜΠ, 2015 (έρευνα).

Η έρευνα κατέγραψε την υφιστάμενη κατάσταση του Ολυμπιακού Συγκροτήματος Γαλατσίου, και αποτίμησε τα εναλλακτικά σενάρια χρήσης και λειτουργίας του. Κατατέθηκε στους όμορους δήμους και την Περιφέρεια Αττικής, ως συμβολή στο δημόσιο διάλογο για την αξιοποίηση του συγκροτήματος.

49. Ν. Μπελαβίλας, R. Segal (επιστημονικοί υπεύθυνοι), Π. Πρέντου, Κ. Χριστοφοράκη, **«Making cities»**, 2015-2016 (ερευνητικό πρόγραμμα)

Ερευνητικό πρόγραμμα σε Κωνσταντινούπολη, Αθήνα, Ιερουσαλήμ, Λονδίνο και Βοστώνη, με αντικείμενο την μελέτη της εξέλιξης του πόλεων. Συντονισμός MIT.

50. Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικοί υπεύθυνοι), Β. Γλένη, Δ. Μπαλαμπανίδης, Π. Πρέντου, Π. Σαμαρίνης, Λ. Τριάντης, **«Παρατηρήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για το επενδυτικό σχέδιο του Ελληνικού»**, Ομάδα Έργου-Υπ. Επικρατείας, 2016 (έρευνα).

Η Ομάδα Έργου για το Ελληνικό συστήθηκε τον Ιανουάριο 2016 με εντολή του Υπ. Επικρατείας για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου. Αντικείμενο του έργου της είναι η αξιολόγηση και κατάθεση παρατηρήσεων και εναλλακτικών προτάσεων για το επενδυτικό σχέδιο του Ελληνικού.

Η βασική ιδέα της αναθεώρησης του σχεδίου για το Ελληνικό ως προς το χωρικό/προγραμματικό σκέλος ορίζεται από το τρίπτυχο: άνοιγμα και διεύρυνση του Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου και Αναψυχής, μείωση της προβλεπόμενης ανταγωνιστικής υπερδόμησης και των αντίστοιχων χρήσεων, διάχυση των ωφελειών στο σύνολο του Λεκανοπεδίου.

51. Ν. Μπελαβίλας, Π. Τουρνικιώτης (επιστημονικοί υπεύθυνοι), Β. Γλένη, Ε. Κυραμαργιού, Π. Πρέντου, Λ. Τριάντης, Π. Φωκαΐδης, Δ Χατζή-Ροδοπούλου, Κ. Χριστοφοράκη, «**Νεότερα μνημεία αεροδρομίου Ελληνικού και ακτής Αγίου Κοσμά. Έκθεση ιστορικής, αρχιτεκτονικής και τεχνικής τεκμηρίωσης κτιρίων και εγκαταστάσεων**», ΕΜΠ, 2016 (έρευνα).

Η έκθεση τεκμηριώνει την ιστορική, αρχιτεκτονική και τεχνική σπουδαιότητα συγκεκριμένων κτιρίων, εγκαταστάσεων και κινητού εξοπλισμού που σώζονται στο χώρο του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού και του Αγίου Κοσμά. Συντάχθηκε εθελοντικά από ομάδα διδασκόντων και μεταπτυχιακών ερευνητών της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ τον Ιούνιο-Σεπτέμβριο 2016.

52. Ν. Μπελαβίλας, Θ. Παπαδασκαλόπουλος, Κ. Χριστοφοράκη κ.α., «**Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)**», Περιφέρεια Αττικής, 2016-2017 (επιστημονικοί σύμβουλοι αξιολόγησης)

Επιστημονικοί σύμβουλοι στη σύνταξη των προδιαγραφών των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων. Αξιολογητές των προτάσεων που υπεβλήθηκαν στην Περιφέρεια Αττικής για τους Δήμους Πειραιά, Αθήνας, Δυτικής Αθήνας, Καλλιθέας, Αμαρουσίου κ.α.

53. **Επιτροπή για τη στήριξη των παιδιών των προσφύγων**, ΥΠΕΠΘ, 2016-2018

54. **Ομάδα πιστοποίησης για τη χωροθέτηση και καταλληλότητα χώρων για χρήση νηπιαγωγείου εντός των Κέντρων Φιλοξενίας**, ΥΠΕΠΘ, 2017-2018

Μέλος της Επιτροπής για τη στήριξη των παιδιών των προσφύγων και της ομάδας πιστοποίησης χώρων για νηπιαγωγεία εντός των Κέντρων Φιλοξενίας. Καταγραφή, αποτίμηση και διατύπωση σεναρίων προτάσεων για την εκπαίδευση των προσφύγων (εκθέσεις Επιτροπής 2016 και 2017). Καταγραφή και προτάσεις χωροθέτησης μονάδων νηπιαγωγείων σε 19 Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων σε όλη την Ελλάδα.

55. Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικοί υπεύθυνοι), Π. Πρέντου, Λ. Τριάντης, Κ. Χριστοφοράκη κ.α., «**Μητροπολιτικό Πάρκο Αντώνης Τρίτσης. Καταγραφή και αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης**», 2017 (έρευνα)

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εμπλοκής μου, και του Γ. Πολύζου, στο ΔΣ του Πάρκου Αντώνης Τρίτσης. Κατέγραψε την υφιστάμενη κατάσταση, ως προς τα θεσμικά, πολεοδομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του Πάρκου, και έθεσε τις βασικές αρχές για τον συνολικό σχεδιασμό του, στην κατεύθυνση ενός σχεδίου-πλαίσου (ΕΧΣ).

56. Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος (επιστημονικοί υπεύθυνοι), Β. Γλένη, Δ. Μπαλαμπανίδης, Π. Πρέντου, Π. Σαμαρίνης, Λ. Τριάντης, Κ. Χριστοφοράκη, «**Σχέδιο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Ακτών Αττικής. Στρατηγικές και κατευθύνσεις για την Χωρική Ενότητα: ΣΕΦ - Αγία Μαρίνα Κρωπίας**», ΕΤΑΔ, 2017 (έρευνα).

Το Σχέδιο-Πλαίσιο εστιάζει στο πιο κρίσιμο τμήμα των ακτών του Σαρωνικού, από το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στον Φαληρικό Όρμο μέχρι την περιοχή Αγίας Μαρίνας Κρωπίας. Το υπό μελέτη τμήμα αποτελεί οργανικό τμήμα του συνόλου των νοτιοανατολικών ακτών της Αττικής, που συναποτελούνται τόσο από το τμήμα Πειραιάς-Λιμενοβιομηχανική Ζώνη Ελευσίνας, όσο και από το τμήμα Αγία Μαρίνα-Σούνιο το οποίο λειτουργικά εκτείνεται ενιαία με ίδια χαρακτηριστικά έως τον λιμένα Λαυρίου.

Για το υπό μελέτη τμήμα, το θεσμικό πλαίσιο (ΠΔ Ακτών, 2004) είχε εκπονηθεί και θεσμοθετηθεί τη στιγμή των Ολυμπιακών Αγώνων. Έκτοτε, σημαντικές αλλαγές στο οικιστικό περιβάλλον της Αττικής συντελούν στην επικαιροποίηση και αναθεώρησή του. Το Σχέδιο-Πλαίσιο ακολουθεί τις αρχές και κατευθύνσεις του ΠΔ Ακτών (2004) και τις κατευθύνσεις της εθνικής νομοθεσίας, ενσωματώνει τις ευρωπαϊκές οδηγίες και

συμβάσεις για τον παράκτιο χώρο και λαμβάνει υπόψη του τους θεσμοθετημένους σχεδιασμούς και τις πρόσφατες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού. Συμπερασματικά, αναγνωρίζεται ότι η παράκτια ζώνη της Αττικής, και ειδικά το τμήμα ΣΕΦ-Αγία Μαρίνα Κρωπίας, έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος που διαμορφώνουν την ταυτότητά του, σε μήκος σχεδόν 30 χιλιομέτρων. Σε αυτό το τμήμα συνυπάρχουν οι ζώνες και πόλοι εντατικών χρήσεων, με περιοχές ιδιαίτερης φυσικής σημασίας και προστασίας.

Η παράκτια ζώνη δε χρειάζεται νέες μεγάλες επεμβάσεις -αλλά έλεγχο των όσων δρομολογούνται προς υλοποίηση. Δίνεται προτεραιότητα στη διασφάλιση και θωράκιση των περιοχών φυσικού περιβάλλοντος (οι ζώνες των ρεμάτων, οι περιοχές φυσικής σημασίας σε Φασκομηλιά και Λομβάρδα, τα λιμανάκια της Βουλιαγμένης).

Τέλος, η ειδική και άμεσα εφαρμόσιμη πρόταση (1-5 χρόνια) της ενιαίας συνεχούς διαδρομής περιπάτου και ποδηλατοδρόμου, σε όλο το μήκος των 30 χιλιομέτρων, έχει ως στόχο την αποκατάσταση της συνέχειας στην παράκτια ζώνη, τη διασύνδεση των επιμέρους λειτουργιών και παρεμβάσεων, όπως και -μέσω κάθετων συνδέσεων- την αποκατάσταση της σχέσης της πόλης με τη θάλασσα.

57. Δ. Δημητρόπουλος, Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικοί υπεύθυνοι), Ε. Κυραμαργιού, Μ. Αυγερίδης, Α. Λάμπρου, Α. Μούργου, Π. Πρέντου, Λ. Στρυφούνιας Πολέμης, Κ. Χριστοφοράκη, Χρ. Χρυσανθόπουλος κ.α., **«Προσφυγικές γειτονιές του Πειραιά - Από την ανάδυση στην ανάδειξη της ιστορικής μνήμης»**, Περιφέρεια Αττικής, 2017-2018 (ερευνητικό πρόγραμμα).

Το ερευνητικό πρόγραμμα Προσφυγικές γειτονιές του Πειραιά επιχείρησε για πρώτη φορά να προσεγγίσει το θέμα της δημιουργίας των προσφυγικών συνοικισμών της ευρύτερης περιοχής του Πειραιά ιστορικά και πολεοδομικά, συνδυάζοντας μεθοδολογικά εργαλεία και ερευνητικές προσεγγίσεις δύο διαφορετικών επιστημών. Ιστορικοί και αρχιτέκτονες – πολεοδόμοι δούλεψαν συστηματικά μαζί σε μια προσπάθεια να καταγράψουν και να τεκμηριώσουν από κοινού την εξέλιξη της προσφυγικής εγκατάστασης στον Πειραιά.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας έγινε μια συστηματική προσπάθεια εντοπισμού και καταγραφής του διαθέσιμου αρχειακού υλικού, ιστοριογραφικού και πολεοδομικού. Η προσπάθεια αυτή του εντοπισμού και της καταγραφής, είναι πολλαπλά χρήσιμη και χρηστική όχι μόνο στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας αλλά και συνολικότερα. Εντοπίστηκαν ποικίλες αρχειακές διαθεσιμότητες και συνδυάστηκαν για τον υπό συγκρότηση άτλαντα. Πολεοδομικά σχέδια συνδυάστηκαν με δημοτικές αποφάσεις αλλά και προφορικές μαρτυρίες για να μπορέσουν να οριστούν με σαφήνεια τα όρια των προσφυγικών γειτονιών αλλά και οι ιστορίες των ανθρώπων που κατοίκησαν σε αυτές. Ο τύπος της εποχής και άλλες πηγές λειτούργησαν συμπληρωματικά στην έρευνα.

Παράλληλα μέσα από τις ίδιες οι ιστορίες των προσφύγων, που εντοπίστηκαν τόσο μέσα από τις αρχειακές διαθεσιμότητες όσο και μέσω των ομάδων προφορικής ιστορίας αποτελούν μια προσπάθεια να δοθεί φωνή στα ίδια τα υποκείμενα αυτής της ιστορίας, στους ανθρώπους που έζησαν την προσφυγιά και αγωνίστηκαν για να ξανακερδίσουν τις ζωές και τις πατρίδες τους.

Η προσφυγική ιστορία του Πειραιά δεν είναι μια ομοιόμορφη ιστορία, άλλα έχει πολλές διαφοροποιήσεις που αποτυπώνονται τόσο στο τύπο ή στο χρόνο της εγκατάστασης και συνδέονται άμεσα με τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των προσφύγων.

58. Ομάδα Εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος με τίτλο **«Ανάκτηση των Ακινήτων του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας - Αξιοποίηση με όρους κοινωνικής ανταπόδοσης»**, Υπ. Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν. Αλληλεγγύης (2017-2018)

Συντονιστής της Ομάδας Εργασίας του Υπ. Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν. Αλληλεγγύης για την αξιοποίηση των ακινήτων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Πιλοτική εφαρμογή στο κέντρο της Αθήνας, σχεδιάζεται η επέκτασή του σε Βόλο,

Ελευσίνα, Θεσσαλονίκη και Πειραιά. Συνολικά, αξιοποίηση 70 ακινήτων στο κέντρο της Αθήνας, μέσω πρόσκλησης σε φορείς του δημοσίου και ιδιώτες.

59. Ν. Μπελαβίλας (επιστημονικός υπεύθυνος), Π. Πρέντου, **«Το αρχαιολογικό τοπίο στην Κυνόσουρα Σαλαμίνας»**, ΕΜΠ, 2018 (έρευνα).

Το αρχαιολογικό τοπίο της Κυνόσουρας Σαλαμίνας αποτελεί έναν από τους πλέον ισχυρούς αντιληπτικά και αναγνωρίσιμους ιστορικά τόπους της παγκόσμιας ιστορίας.

Όμως από το αυθεντικό τοπίο της αρχαιότητας, όπως αυτό ορίζεται και θεσμικά με την κήρυξη της συγκεκριμένης γεωγραφικής ζώνης ως αρχαιολογικού τόπου, έχει πλέον αλλοιωθεί το μεγαλύτερο τμήμα του. Από τα 24 χιλιόμετρα των ακτογραμμών του 5ου π.Χ αιώνα που έπαιξαν ρόλο στη ναυμαχία, μόλις τα 7,5 διατηρούν σε κάποιο βαθμό την αρχική τους μορφή, ενώ μόνο 5 χιλιόμετρα εξ αυτών αναγνωρίζονται στην αρχική ιστορική τους μορφή ως τοπίο και γεωφυσικό υπόβαθρο.

Η έκθεση καταλήγει σε μία σειρά βραχυπρόθεσμων και μεσο/μακροπρόθεσμων σεναρίων. Αυτά ακολουθούν δύο βασικούς στρατηγικούς άξονες:

Η Κυνόσουρα με τον Τύμβο των Σαλαμινομάχων και ο μυχός του αρχαίου λιμένα Αμπελακίων μπορούν να αποκατασταθούν ως αρχαιολογικό-τοπιακό πάρκο στο σύνολο της χερσαίας και ενάλιας έκτασής τους με μόνη εξαίρεση τις μικρές οικιστικές νησίδες, οι οποίες οφείλουν να σταθεροποιηθούν.

Η ευρύτερη περιοχή από τη νησίδα Αγίου Γεωργίου έως τα Σελήνια και τη νησίδα Αταλάντη και από τα Αμπελάκια έως την Πούντα Καματερού μπορούν να ενταχθούν σε ένα πρόγραμμα ήπιων αναπλάσεων και απόλυτου περιβαλλοντικού και πολεοδομικού ελέγχου που θα διατηρήσει τις υπάρχουσες οικιστικές και βιομηχανικές χρήσεις υπό τους όρους προστασίας και λειτουργίας όπως αναφέρθηκαν και όπως συμβαίνει σε όλες τις ορθές ανάλογες διεθνείς πρακτικές συνυπάρξεις χρήσεων.

60. Διοίκηση της εταιρείας **«Ανάπλαση Αθήνας Α.Ε.»**, 2018-2019

Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της «Ανάπλασης Αθήνας Α.Ε.». Η εταιρεία έχει ως αντικείμενο τον συντονισμό του σχεδιασμού, καθώς και τον προγραμματισμό και την υλοποίηση αναπλάσεων στην Αθήνα. Οι παρεμβάσεις στοχεύουν στην αναβίωση και ανάδειξη της Αθήνας και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της οικονομικής ανάπτυξης της πόλης. Προωθήθηκε η δικτύωση των παρεμβάσεων και ο συντονισμός και προγραμματισμός του σχεδιασμού των έργων. Επιδιώχθηκαν, ακόμη, οι συνέργιες με οργανισμούς και φορείς, στην κατεύθυνση του συντονισμού και προγραμματισμού των έργων και των παρεμβάσεων. Κατά την περίοδο της διεύθυνσης της «Ανάπλασης Αθήνας Α.Ε.» ολοκληρώθηκαν οι μελέτες αποκατάστασης για τα Προσφυγικά Λεωφόρου Αλεξάνδρας, ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός για την Ανάπλαση του Κέντρου της Αθήνας, ο φάκελος του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για την Οδό Πειραιώς, στηρίχθηκε σε επίπεδο τεχνικής βοήθειας ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός για την αποκατάσταση του θεάτρου Λυκαβηττού. Δρομολογήθηκαν τα έργα της ολοκλήρωσης της Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας, της αναβίωσης της οδού Τοσίτσα-Σταθμός Μετρό Εξαρχείων και της αποκάλυψης της κοίτης του Ιλισού στο τμήμα Ολυμπίων-ΕΜΣΤ Φίξ.

5. ΒΡΑΒΕΙΑ/ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ

1. Ντ. Βαίου, Ν. Μπελαβίλας (συνεργάτης), Α. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, **“Πανελλήνιος Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για το Πολιτιστικό και Αθλητικό Κέντρο Θήβας”**, 1985, (2ο βραβείο).

Στον διαγωνισμό συμμετείχα ως συνεργάτης του «Εργαστηρίου 66». Αντικείμενο του διαγωνισμού που προκηρύχθηκε από το Δήμο Θήβας ήταν μια ολοκληρωμένη πρόταση για τη δημιουργία ενός κέντρου αθλητικών δραστηριοτήτων των κατοίκων κάθε ηλικίας μαζί με το κέντρο κοινωνικής ζωής μίας από τις επτά γειτονιές με πληθυσμό 10.000 κατοίκων της Θήβας.

.Η επιλογή των συγκεκριμένων χρήσεων που θα δώσουν το επιδιωκόμενο περιεχόμενο στο πολυλειτουργικό αυτό κέντρο, η αλληλοσχέτιση των διαφόρων λειτουργιών και η δημιουργία κινήτρων για την προσέλκυση των κατοίκων ήταν από τα κύρια ζητούμενα της προκήρυξης.

Η δημιουργία κέντρου για αθλητικές δραστηριότητες και κοινωνική ζωή στη Θήβα έδωσε την ευκαιρία να μελετηθεί μέσα από την πρόταση η νέα σχέση νέου κέντρου-γειτονιάς, νέου κέντρου-κέντρου πόλης, καθώς και μια σειρά προβλήματα που θέτει η ένταξη κάποιων νέων χρήσεων σε αναπτυσσόμενη περιοχή.

- Η έμφαση δόθηκε στο κέντρο “κοινωνικής ζωής” και αναψυχής της γειτονιάς. Ο διαχωρισμός κατά ηλικίες δεν θεωρήθηκε επιθυμητός, γι’ αυτό έγινε προσπάθεια να εξασφαλίζονται χώροι ιδιαίτεροι για κάθε ηλικία αλλά και οι δυνατότητες αλληλοδιείσδυσής τους.
- Η επεξεργασία των ορίων και η ποιότητα μετάβασης από τη γειτονιά στο κέντρο αποτέλεσαν κεντρικό θέμα της λύσης αφού θα προσδιόριζαν έντονα την παρουσία του κέντρου γειτονιάς στη γύρω περιοχή.
- Ο γενικός στόχος της ομαλής μετάβασης από τη γειτονιά στο κέντρο αναλύθηκε σε μια σειρά παραλλαγών διαμόρφωσης των ορίων.
- Έγινε προσπάθεια να διατηρηθεί ο “υπαίθριος χαρακτήρας” του κέντρου, παρόλο τον όγκο των κτιρίων που υπήρχαν ή είχαν προγραμματισθεί να τοποθετηθούν εκεί.
- Οι προτεινόμενες δραστηριότητες και οι κτιριακές εγκαταστάσεις έχουν οργανωθεί πάνω σε ένα δίκτυο πεζοδρόμων σε διαφορετικά επίπεδα, έτσι ώστε να αμβλύνεται ή και να αναιρείται ο διαχωρισμός της περιοχής σε ζώνες. Οι κύριοι άξονες συρρέουν στην πλατεία-κεντρικό σχεδιασμένο υπαίθριο χώρο. Από αυτούς διακλαδώνονται άλλοι μικρότεροι που ορίζουν και διασχίζουν περιοχές και λειτουργίες με διαφορετικό χαρακτήρα.

Σε όλες τις επιλογές ενυπάρχει η προσπάθεια να ενταχθεί οργανικά το νέο κέντρο γειτονιάς στην πόλη αλλά ταυτόχρονα να διατηρήσει την αυτονομία του και την ιδιαίτερη σχέση με τη γειτονιά που πρόκειται να εξυπηρετήσει.

2. Μ. Καλιοτζίδου, Δ. Μαλασπίνας, Ν. Μπελαβίλας (συνεργάτης), Α. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, Β. Τροβά, **“Πανελλήνιος Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για την αναβάθμιση του συγκροτήματος ιαματικών πηγών Ικαρίας”**, 1988, (3ο Βραβείο).

Ο διαγωνισμός που προκηρύχθηκε από την Ε.Τ.Β.Α. είχε αντικείμενο τη διατύπωση προτάσεων για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών της Ικαρίας και περιλάμβανε τρεις διαφορετικούς χώρους μελέτης.

- Την περιοχή του Αγ. Κήρυκου με κυρίαρχο θέμα την ένταξη του υφιστάμενου κτιρίου του διοικητηρίου στις νέες εγκαταστάσεις.
- Την περιοχή των Θέρμων με καθοριστική τη μορφή του βραχώδους εδάφους και την ύπαρξη παραθαλάσσιου σπηλαίου με μεγάλης σημασίας θεραπευτικές ιδιότητες και χαρακτηριστικό τον αυθαίρετο χαρακτήρα του οικισμού και την έλλειψη κοινόχρηστων χώρων.
- Την περιοχή ημιτελούς ξενοδοχειακού συγκροτήματος στο κέντρο δασικής έκτασης στην περιοχή Λευκάδα.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα προς επίλυση ήταν η λειτουργία ενός τριπλού συστήματος σημείων, με μεγάλες ενδιάμεσες αποστάσεις. Η σύνδεση των τριών πόλων παρέμβασης, με μικρά αγκυροβόλια από τη θάλασσα, και με τη δημιουργία ήπιου μονοπατιού για περπατητές στο δάσος και η οργανική του συστήματος στους οικισμούς του Αγίου Κήρυκου και των Θέρμων αποτέλεσε την βασική ιδέα της λύσης.

Ως ειδικοί στόχοι της μελέτης προσδιορίστηκαν:

- η σύνδεση των ζητούμενων εγκαταστάσεων με δραστηριότητες επιθυμητές και αναγκαίες τόσο από τους καλοκαιρινούς επισκέπτες όσο και από τους μόνιμους κατοίκους του Αγ. Κήρυκου και των Θέρμων.
- η δημιουργία πολυλειτουργικών και όχι μονοσήμαντων εγκαταστάσεων που να συνδυάζουν τη θεραπεία με την αναψυχή, τον αθλητισμό και το παιχνίδι.
- η δημιουργία εγκαταστάσεων με κριτήριο όχι μόνο την οικονομική απόδοση αλλά και τη αρμονική ένταξη στο διαμορφωμένο οικιστικό αλλά και στο φυσικό περιβάλλον.
- Η περιοχή των Θέρμων που συγκεντρώνει τις περισσότερες ραδιούχες πηγές στην Ικαρία θεωρήθηκε βάση του προτεινόμενου δικτύου.

Προτάθηκε η δημιουργία ενός κέντρου με επανάχρηση υπάρχοντος κτιρίου, που θα συνδυάζει λουτρικές και εμπορικές λειτουργίες και λειτουργίες αναψυχής, και θα σηματοδοτεί το κέντρο του οικισμού, με περιορισμένη κάλυψη, ώστε να δίνεται ο ακάλυπτος χώρος σε κοινή χρήση. Στην περιοχή του σπηλαίου των Θέρμων, όπου το φυσικό στοιχείο είναι πολύ έντονο, σχεδιάστηκε λουτροθεραπευτήριο με τον μικρότερο δυνατό όγκο για να ελαχιστοποιηθούν οι επεμβάσεις και να αναδειχθεί η φυσική κοιλότητα του σπηλαίου. Στην περιοχή του λιμενοβραχίονα των Θέρμων σχεδιάστηκε το αγκυροβόλιο και ένας πόλος αναψυχής ως κατάληξη της κεντρικής παραλιακής ζώνης και της θαλάσσιας διαδρομής. Τα δύο οικοπέδα στον Άγιο Κήρυκο βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση από πλευράς φυσικού τοπίου και έγινε προσπάθεια το νέο κτίριο του λουτροθεραπευτηρίου να ενταχθεί όσο το δυνατόν ηπιότερα στο περιβάλλον. Δίπλα στο λιμάνι σχεδιάστηκε η δεύτερη μικρή προβλήτα για σκάφη θαλασσίου περιπάτου. Η βασική επιλογή της πρότασης για το ξενοδοχειακό συγκρότημα στη Λευκάδα, ήταν οι κατά το δυνατόν περιορισμένες επεμβάσεις στο κεντρικό κτίριο και η ενοποίηση του υπαιθρίου του χώρου με τον χώρο της ακτής όπου σχεδιάστηκε το τρίτο μικρό αγκυροβόλιο.

3. Ν. Μπελαβίλας, Α. Νούσια, Β. Τροβά, “Πανευρωπαϊκός Διαγωνισμός EUROPAN 2 για την Ανάπλαση του Πολεοδομικού Κέντρου Δήμου Νίκαιας”, 1991 (Επαινος).

Αντικείμενο του διαγωνισμού που προκηρύχθηκε από τον ευρωπαϊκό οργανισμό Europan σε συνεργασία με το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και τον Δήμο της Νίκαιας ήταν η πρόταση για ανάπτυξη και ανασυγκρότηση του υποβαθμισμένου πολεοδομικού κέντρου της Νίκαιας.

Τα προβλήματα του κέντρου της Νίκαιας, είναι κάτι που έχει συμβεί στο παρελθόν και θα επαναληφθεί και στο μέλλον σε άλλες αντίστοιχες γειτονιές. Συνυπάρχουν χρήσεις και κελύφη, ασύμβατα μεταξύ τους. Ερειπωμένα συγκροτήματα, παλαιά εμπορικά καταστήματα και συνεργεία, καινούργια κτίρια γραφείων και διάσπαρτες πολυκατοικίες δημιουργούν μία μίξη, η οποία σε συνδυασμό με το κυκλοφοριακό χάος της περιοχής, απομακρύνει συστηματικά τους κατοίκους προς την περιφέρεια, αφήνοντας το κέντρο χωρίς κατοικία.

Αυτή η απομάκρυνση δεν μπορεί να αναστραφεί εύκολα αφού το κέντρο εξακολουθεί να αναπτύσσεται σαν διοικητικός και εμπορικός πόλος της ευρύτερης περιοχής χωρίς σχεδιασμό. Με βάση τα παραπάνω η πρόταση ακολουθώντας την προβλεπόμενη εξέλιξη της έθετε δύο ζητήματα.

- Την συγκρότηση των υπαρχόντων χωρικών-κοινωνικών ομάδων
- Την προέλευση νέων δια-χωρικών ομάδων που θα καλύψουν το κενό που ήδη έχει δημιουργηθεί.

Η λύση στόχευσε σε δύο επίπεδα.

- Στον σχεδιασμό ενός τοπικού δημόσιου χώρου μικρής κλίμακας, που θα αποδοθεί στους κατοίκους που θα τους επιτρέψει να υπάρξουν με τα χαρακτηριστικά τους.
- Στον σχεδιασμό ενός υπερτοπικού δημόσιου χώρου που θα κάνει αναγνωρίσιμη την περιοχή σαν διοικητικό, εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο, και που θα προσελκύσει κάποιους νέους κατοίκους.

Επιδιώχθηκε να μην υπάρξει απομόνωση των νέων παρεμβάσεων από τον υπόλοιπο αστικό ιστό, είτε σε επίπεδο χώρου είτε σε επίπεδο διαχωρισμού λειτουργιών

Τελικά στα πλαίσια της λύσης σχεδιάστηκαν,

- Η σύνδεση του πολεοδομικού κέντρου της Νίκαιας με τα όμορα κέντρα των συνοικιών, το μητροπολιτικό κέντρο Πειραιά, το λιμάνι και το θαλάσσιο μέτωπο του Φαληρικού Όρμου.
- Η κυκλοφοριακή ρύθμιση ευρύτερης περιοχής
- Η ανάπλαση των δημόσιων κτιρίων της περιοχής.
- Η παρέμβαση στο επίπεδο της υπάρχουσας κατοικίας με στόχο την συγκρότηση των σημερινών κατοικιών.
- Μια σειρά μονάδων καινούργιων κατοικιών με επαγγελματική στέγη σε κτίρια μικτών χρήσεων, διατεταγμένα γύρω από νέους χώρους που θα φιλοξενούν πολιτιστικές λειτουργίες.
- Η ένταξη του υπάρχοντος κτιριακού δυναμικού στην πρόταση ανάπλασης.

4. **Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, Τ. Κατερίνη, «Πανελλήνιος Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για την ανάπλαση της περιοχής Αγ. Μηνά», Θεσσαλονίκη, 1993 (χωρίς βραβείο).**

Η πρόταση αφορούσε την ένταξη του περιβάλλοντος του Αγίου Μηνά στον αστικό ιστό της Θεσσαλονίκης. Η σύνθεση επιχείρησε να συνδυάσει τη δημιουργία ενός εσωστρεφούς μικρού δημόσιου χώρου συμβατού με την εκκλησία του Αγίου Μηνά και το γειτονικό Εβραϊκό Μουσείο με τη δημιουργία εξωστρεφών δημόσιων χώρων περιπάτου στου γύρω δρόμους. Για το τελευταίο επελέγη η μείωση του πλάτους των οδών για την κίνηση των οχημάτων, η ανασκαφή τμημάτων και η αποκάλυψη των θεμελίων της προ της πυρκαγιάς πόλης. Σε αυτές τις ζώνες οι ανασκαφές αναδεικνύουν τους περιπάτους οι οποίοι συμπληρώνονται από τις αναμορφωμένες στοές των μεσοπολεμικών εμπορικών μεγάρων και αγορών. Με αυτόν τον τρόπο σχεδιάστηκε μία πολεοδομική νησίδα όπου συνυπάρχουν θρησκευτικά μνημεία, στοιχεία της χαμένης από έναν σχεδόν αιώνα πόλης, καθημερινή εμπορική και κοινωνική ζωή και ελεγχόμενη κυκλοφορία οχημάτων.

5. **Θ. Καναρέλης, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, “Ευρωπαϊκός Διαγωνισμός Ιδεών. Νέοι Κοινόχρηστοι Χώροι για τη Σύγχρονη Πόλη. Το Δυτικό Τόξο στη Θεσσαλονίκη”, Θεσσαλονίκη, 1997 (χωρίς βραβείο).**

Ο διεθνής πολεοδομικός διαγωνισμός για το Δυτικό Τόξο Θεσσαλονίκης οργανώθηκε από τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης “Θεσσαλονίκη 1997” υπό την αιγίδα του ευρωπαϊκού οργανισμού αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών διαγωνισμών Eurorap.

Αντικείμενο του διαγωνισμού ήταν η αξιοποίηση και ένταξη στο αστικό περιβάλλον μίας σειράς αναξιόποιτων εκτάσεων και ελεύθερων χώρων στην άμεση περιφέρεια της δυτικής Θεσσαλονίκης, οι οποίες απελευθερώνονται λόγω της μετακίνησης μεγάλων στρατιωτικών μονάδων και μεταποιητικών-αποθηκευτικών εγκαταστάσεων.

Πρόκειται για το ονομαζόμενο ως Δυτικό τόξο της Θεσσαλονίκης, ένα πλέγμα χώρων σε γραμμική διάταξη που διασχίζει οκτώ Δήμους από τις εκβολές του Δενδροποτάμου έως το Επταπύργιο, και περιλαμβάνει χώρους όπως εργοστάσια, στρατόπεδα, νεκροταφεία, ιστορικά κτίσματα, ρέματα και νησίδες φυσικού περιβάλλοντος που άλλοτε βρισκόνταν εκτός πόλεως αλλά περικυκλώθηκαν άναρχα από τις οικιστικές επεκτάσεις.

Στόχος της πρότασης ήταν μέσα από τον μετασχηματισμό του δικτύου χώρων που διασχίζουν περίπου το ήμισυ πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης, η δημιουργία ενός λειτουργικού πόλου, η ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας, η συμβολή στην αναδιοργάνωση της δομής της πόλης και η αξιοποίηση του δυναμικού της περιφέρειας της με ισχυρά πολεοδομικά και λειτουργικά στοιχεία.

Στις εν σειρά ελεύθερες ενότητες προτάθηκε από τη μελέτη η λειτουργία ενός άξονα που θα συγκεντρώνει λειτουργίες ευρύτερης ακτινοβολίας, θα λύσει τη δυνατότητα ανάπτυξης επικοινωνιών και συγκοινωνιών κατά μήκος των οκτώ Δήμων που αρθρώνονται γύρω της, θα επιτρέψει την ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων και αναψυχής, και θα διαμορφώσει τη σπονδυλική στήλη των δυτικών συνοικιών.

Η πρόταση φιλοδοξεί να αποκαταστήσει και αναδιαρθρώσει το υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον και θα δημιουργήσει ένα περιφερειακό αντίβαρο ως προς το κέντρο της πόλης.

6. Γ. Κίζης, Κ. Κίζης, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **"Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για την Πολιτιστική Ακτή Πειραιά"**, Πειραιάς 2013 (3ο Βραβείο).

Ο διεθνής διαγωνισμός οργανώθηκε από τον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Είχε ως αντικείμενο τον σχεδιασμό του προβλήτα Ηετιώνειας στο λιμάνι του Πειραιά και του συγκροτήματος αποθηκών σίτου (Silo) με όλες τις συνοδευτικές εγκαταστάσεις. Το συγκρότημα θα λειτουργήσει ως σύμπλεγμα μουσείων με μουσείο εναλίων αρχαιοτήτων, μουσείο βιομηχανίας και μουσείο μετανάστευσης σε συνδυασμό με ευρύτερες χρήσεις πολιτισμού και αναψυχής. Ο σχεδιασμός περιέλαβε όλες τις κλίμακες του χώρου από τον αστικό σχεδιασμό της περιοχής Ηετιώνειας-Καστράκι, τις κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, τον σχεδιασμό των υπαίθριων χώρων και τον αρχιτεκτονικό/μουσειογραφικό σχεδιασμό του μουσείου εναλίων αρχαιοτήτων.

7. Γ. Κίζης, Κ. Κίζης, Θ. Δούγκας, Ν. Μπελαβίλας, Κ. Πολίτη, **"Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για το Θεματικό Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά"**, Πειραιάς 2015 (Εξαγορά).

Ο διεθνής διαγωνισμός οργανώθηκε από τον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Ο διαγωνισμός αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου διαγωνισμού για την μετατροπή του αποθηκευτικού σταθμού σιτηρών (SILO) του Πειραιά σε Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων, καθώς και με μελλοντικές προτάσεις που αφορούν τον συνολικό σχεδιασμό για την Πολιτιστική Ακτή του Πειραιά – ένα εγχείρημα τολμηρό, μοναδικό για τα ελληνικά δεδομένα με στόχο τον αναπροσδιορισμό της φυσιογνωμίας και της ταυτότητας της πόλης. Για την μετατροπή του υπάρχοντος κτηρίου στο Νέο Αρχαιολογικό-Θεματικό Μουσείο Πειραιά προβλέφθηκε ένα κτιριολογικό πρόγραμμα περίπου 8.000 τ.μ. και πρόσθετου υπόγειου χώρου στάθμευσης 280 οχημάτων κάτω από ένα εκτεταμένο χώρο πρασίνου. Καίριας σημασίας για τον διαγωνισμό ήταν η δημιουργία ενός Μουσείου του Πειραιά και η διασύνδεση του μέσω των δημόσιων χώρων με την εξαιρετικής σπουδαιότητας αρχαιολογική περιοχή της παρακείμενης Ηετιώνειας Πύλης, η οποία δυστυχώς παραμένει μέχρι σήμερα άγνωστη στους πολλούς.

6. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

6.1. **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ (με κριτές ή/και επιστημονικές επιτροπές)**

1. Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Public space and social mixity-The case of Nikea-Pireas”** στο 3ο Forum Πανευρωπαϊκών Αρχιτεκτονικών-Πολεοδομικών Διαγωνισμών EUROPAN, “Living in the City - Reinterpretation of urban sites” (ανακοίνωση), Cerc. Des Bellas Artes, Μαδρίτη, Δεκέμβριος 1991.
Πρόκειται για ανάλυση της βραβευμένης με έπαινο λύση ανάπλασης του κέντρου της Νίκαιας στον Πειραιά, στα πλαίσια του διαγωνισμού EUROPAN.
4. Ν. Μπελαβίλας, **“Το Τσιρίγο στην ρότα της Ανατολής”**, Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης, Μονεμβασιώτικος Όμιλος, Κάστρο Μονεμβασιάς, Ιούλιος 1993 (ανακοίνωση).
Η ανακοίνωση αναπτύσσει τμήμα της έρευνας της διδακτορικής διατριβής που αφορά τα Κύθηρα.
3. Ν. Μπελαβίλας, **“Το οικιστικό δίκτυο της Σάμου στα 1700 μέσα από τον χάρτη του Petr Schenk”**, στο Συνέδριο Τοπικής Ιστορίας “Η Σάμος από τα Βυζαντινά Χρόνια μέχρι Σήμερα”, Γ.Α.Κ. και Πνευματικό Ίδρυμα “Ν. Δημητρίου”, Σάμος, Απρίλιος 1995 (ανακοίνωση).
Η ανακοίνωση αναπτύσσει τμήμα της έρευνας της διδακτορικής διατριβής που αφορά τη Σάμο.
4. Ν. Μπελαβίλας, **“Χωροταξία της πειρατείας στις ακτές της Β.Α. Πελοποννήσου”**, στο Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης “Επικοινωνία και ανταλλαγές στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα μέσω Πελοποννήσου”, Μονεμβασιώτικος Όμιλος, Κάστρο Μονεμβασιάς, Ιούλιος 1995 (ανακοίνωση).
Η ανακοίνωση αναπτύσσει τμήμα της έρευνας της διδακτορικής διατριβής που αφορά την Αργολίδα.
5. Ν. Μπελαβίλας, Ν. Μπένος-Πάλμερ, Β. Παναγιωτόπουλος, Γ. Παπαγεωργίου, Γ. Σαΐτας, **“Παρόν και μέλλον των ελληνικών φάρων”** στη 2^η Πανελλήνια Συνάντηση Τ.Ι.Σ.Σ.Ι.Η. “Η Βιομηχανική Κληρονομιά στην Ελλάδα” (συλλογική ανακοίνωση - συντονιστής σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης). Πλωμάρι Λέσβου, Οκτώβριος 1995.
Στη συλλογική ανακοίνωση παρουσιάστηκε η έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε από την ομάδα εργασίας του Ελληνικού Τμήματος TICCIH για τους 130 περίπου αξιόλογους Ελληνικούς φάρους και τις προοπτικές διάσωσης, ανάδειξης και επανάχρησής τους. Είχα τη ευθύνη του συντονισμού της έρευνας και της ανακοίνωσης.
6. Ν. Μπελαβίλας, **“Το Αρχείο της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου”**, στη 2^η Πανελλήνια Συνάντηση Τ.Ι.Σ.Σ.Ι.Η. “Η Βιομηχανική Κληρονομιά στην Ελλάδα”, Πλωμάρι Λέσβου (ανακοίνωση), Οκτώβριος 1995.
Με την ανακοίνωση παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα και η αποτίμηση του υλικού που προέκυψε από τη διάσωση του αρχείου Λαυρίου του ΕΜΠ, όπως και οι δυνατότητες αξιοποίησης του στο πρόγραμμα ανάπλασης του Τ.Π.Π.Α.
5. Ν. Μπελαβίλας, **“Ανασυνθέτοντας την ιστορία της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου στο εργοτάξιο του Ε.Μ.Π. -Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου”**, Η' Επιστημονική Συνάντηση Ν.Α. Αττικής, Κερατέα Αττικής, Νοέμβριος 1997 (ανακοίνωση).
Παρουσιάστηκε το έργο της ανάπλασης της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου και του μετασχηματισμού της σε τεχνολογικό-πολιτιστικό πάρκο.
7. Ν. Μπελαβίλας, **“Ιστορικό Τοπίο της Πόλης της Σάμου, Η συγκρότηση του θαλασσιού μετώπου, τον 19ο και 20ο αιώνα”**, στο Συνέδριο “Η πόλη της Σάμου, φυσιογνωμία και εξέλιξη”, Γ.Α.Κ., Αρχαία Νομού Σάμου και Δήμος Σαμίων, Σάμος, Μάιος 1997 (ανακοίνωση).

Πρόκειται για ανακοίνωση η οποία διερευνά το παρελθόν και το παρόν της λιμενικής ζώνης και του θαλασσιού μετώπου της πόλης της Σάμου. Στηρίζεται στο ερευνητικό πρόγραμμα ΠΕΝΕΔ για το ιστορικό τοπίο των οικισμών στο Αιγαίο.

8. Ν. Μπελαβίλας, **“Η γέννηση του δικτύου των φάρων στις ελληνικές θάλασσες, 18ος-19ος αιώνας”** στο 10th International T.I.C.C.I.H. Conference **“Maritime Technologies”**, Θεσσαλονίκη 1997 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση βασίζεται της μεταδιδακτορικής έρευνας στην Ελλάδα και την Αγγλία για την ανάπτυξη του φαρικού δικτύου στις ελληνικές θάλασσες.

9. Ν. Belavilas, A.Z. Fragiskos, **“Renovation of the historical and preindustrial installations at the emery mines of Naxos”** στο workshop **“Industrial heritage and sustainable development in the Aegean Islands”**, Συνέδριο **“Αειφόρος ανάπτυξη στα νησιά : ο ρόλος της έρευνας και της εκπαίδευσης”**, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ε.Μ.Π., Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Ρόδος (ανακοίνωση), Μάιος 1998.

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τα υλικά του ερευνητικού προγράμματος για τα σμυριδωρυχεία της Νάξου.

10. Μ. Γράβαρη, Δ.Ν. Καρύδης, Ν. Μπελαβίλας, **“Συγκρότηση και μεταβολές του ιστορικού τοπίου στο θαλάσσιο οικιστικό μέτωπο της Ύδρας”**, Α' Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας-Αρχαιολογίας Αργοσαρωνικού, Δήμος Πόρου, Πόρος (συλλογική ανακοίνωση), Ιούνιος 1998.

Πρόκειται για ανακοίνωση η οποία διερευνά το παρελθόν και το παρόν της λιμενικής ζώνης και του θαλασσιού μετώπου της πόλης της Ύδρας. Στηρίζεται στα υλικά του ερευνητικού προγράμματος ΠΕΝΕΔ για το ιστορικό τοπίο των οικισμών στο Αιγαίο.

11. Ν. Μπελαβίλας, **“Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού και Μουσείο Ερμούπολης”**, στο Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Ναυτικών Μουσείων, Πειραιάς (ανακοίνωση), Νοέμβριος 1998.

Παρουσίαση της σύλληψης και της μεθοδολογίας για την ανάπτυξη του δικτύου μουσειακών και ερευνητικών χώρων στην Ερμούπολη.

12. Ν. Belavilas, **“Aegean Sea islands and ports through the isolaria of 15th and 16th centuries”**, 18th International Conference on the History of Cartography, Athens, (ανακοίνωση), July 1999.

Παρουσίαση της δομής των πόλεων και λιμανιών του Αιγαίου μέσα από την έρευνα του ιστορικού χαρτογραφικού υλικού. Βασίζεται στην έρευνα ΠΕΝΕΔ για τα «ισολάρια».

13. Ν. Belavilas, Μ. Gravari-Barbas, **“The west waterfront of Piraeus - historical evolution and main development targets of today”**, στο **“Patrimoine maritime 2000, dans les facades maritimes de l' Union Européenne, Construction, Signification, Rôle Social et Geographique”**, Colloque International, U.E., C.N.R.S., Brest, (ανακοίνωση) Juillet 2000.

Με την ανακοίνωση διερευνώνται οι τρέχουσες πολεοδομικές εξελίξεις στη δυτική λιμενοβιομηχανική ζώνη Πειραιά, συναρτημένες από τις ιστορικές παραμέτρους ανάπτυξης της.

14. Ν. Belavilas, **“The Aegean Eldorado, Acceptance and depreciation of the mining landscapes”**, στο XII International Congress TICCIH, Moscow and Nigny Tagil, Russia, July 2003 και στο **«Habiter le Patrimoine,»** Saumur, France, 13-16 Octobre 2003.

Ν. Μπελαβίλας, **“Αποδοχή και απαξίωση των μεταλλευτικών τοπίων του Αιγαίου”**, Επιστημονικό Συνέδριο Ιστορικά μεταλλεία στο Αιγαίο, 19^{ος}-20^{ος} αιώνας, Ε.Μ.Π., Π.Ι.Ο.Π., Ο.Β.Ε., Συνεδριακό Κέντρο Γ. Ηλιόπουλος, Μήλος, (ανακοίνωση), Οκτώβριος 2003.

Οι δύο ανακοινώσεις στη Saumur και στη Μήλο, βασίζονται στο υλικό και τα συμπεράσματα της πρώτης φάσης του ερευνητικού προγράμματος «Ιστορικά Μεταλλεία στο Αιγαίο». Εξειδικεύει στην αντίληψη του τόπου και την αποδοχή του ή την απαξίωση του σε σχέση με την αναμενόμενη

ευημερία μέσω της βιομηχανικής ανάπτυξης ή την αποβιομηχάνιση. Παρουσιάστηκε στα δύο συνέδρια που αναφέρονται πιο πάνω.

13. Ν. Μπελαβίλας, «**Η κατάργηση της δημόσιας πόλης, Μεταλλάξεις και συγκρούσεις στον Πειραιά του 2005**», Επιστημονικό Συνέδριο, Γεωγραφίες της Μητρόπολης. Όψεις του φαινομένου στον Ελληνικό χώρο. Πρακτικά Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2005 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση αναφέρεται στις αλλαγές που επήλθαν στο θεσμικό καθεστώς και στα πολεοδομικά δεδομένα της πόλης του Πειραιά με την «ολυμπιακή» νομοθεσία. Αναφέρεται επίσης στη νέα σχέση που διαμορφώθηκε μεταξύ της πολιτείας, της αυτοδιοίκησης, της κτηματαγοράς και των κινήσεων πολιτών και πως αυτή επέδρασε εντέλει στη διαμόρφωση του μεταολυμπιακού αστικού τοπίου.

15. V. Trova, N. Belavilas, «**Infrastructure as Landscape regulator. Athens and the waterfront**», στο Συνέδριο Blue + Verde, 25-26 Μαΐου 2006, Polytecnico di Milano, Milano (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση εξέτασε την εξέλιξη του θαλάσσιου μετώπου της Αθήνας τον 20ο αιώνα και τις συνεχείς προσπάθειες προσδιορισμού της σχέσης πόλης - θάλασσας στον Φαληρικό κόλπο μέσα από προτάσεις αστικού σχεδιασμού. Εστίασε στην σημερινή ισχυρή σχέση υποδομών (αυτοκινητοδρόμων) και τοπίου και στην σημασία των τοπικών και υπερτοπικών συνδέσεων ως κρίσιμα στοιχεία σε οποιαδήποτε πρόταση σχεδιασμού της περιοχής.

14. N. Belavilas, E. Olympitou, L. Papastefanaki, «**Recording the Greek Industrial Heritage**, στο XIIIth TICCIH Congress, Terni-Rome, September 2006. (ανακοίνωση).

Εκ μέρους του Ελληνικού Τμήματος TICCIH παρουσιάστηκε το υλικό της έρευνας για το ελληνικό μητρώο βιομηχανικής κληρονομιάς.

15. Φ. Βαταβάλη, Ν. Μπελαβίλας, «**Ο μετασχηματισμός της οδού Πειραιώς**», στην 5η Πανελλήνια Επιστημονική Συνάντηση TICCIH «Το τέλος των γιγάντων. Βιομηχανική κληρονομιά και μετασχηματισμοί των πόλεων», Βόλος, Νοέμβριος 2007 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση εξετάζει τη στρατηγική της πολεοδομικής ανάπλασης της οδού Πειραιώς μέσω της εξέλιξης των πρωτοβουλιών της πολιτείας, της δυναμικής που αναπτύχθηκε από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, των μελετών και των θεσμικών μέτρων.

16. Ν. Μπελαβίλας, «**Η περιπέτεια της κατασκευής ενός σύγχρονου μεσογειακού λιμανιού. Η ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών του Πειραιά έως το 1949**» στο Επιστημονικό Συνέδριο "170 χρόνια Πολυτεχνείου, οι Μηχανικοί και η Τεχνολογία στην Ελλάδα" Ε.Μ.Π Μάρτιος 2009 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει την πολεοδομική εξέλιξη και τα τεχνικά έργα της φάσης ανάπτυξης του λιμανιού του Πειραιά.

17. Ν. Μπελαβίλας, «**Αιγαιοπελαγίτικα λιμάνια, Το πέρασμα από την προβιομηχανική στη βιομηχανική εποχή (18^{ος}-19^{ος} αιώνες)**» στο Συνέδριο "Μνήμη Εύης Ολυμπίου_Τοπικές κοινωνίες στον θαλάσσιο και ορεινό χώρο στα νότια Βαλκάνια, 18ος-19ος αι." Τμήμα Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα, Μάιος 2012 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει την τυπολογία και τους μετασχηματισμούς στο χώρο των προβιομηχανικών και βιομηχανικών λιμανιών του Αιγαίου.

18. Ν. Μπελαβίλας, Φ. Βαταβάλη, Ν. Σουρέλη, Π. Πρέντου «**Ελεύθεροι χώροι, αστικό και περιαστικό πράσινο στο Μητροπολιτικό Συγκρότημα Αθήνας**», στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος, Σεπτέμβριος 2012 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ερευνών για το αστικό πράσινο στην Αθήνα και τον Πειραιά.

Π. Πρέντου, Β. Γλένη, Δ. Μπαλαμπανίδης, Ν. Μπελαβίλας, Ί. Πολύζου, **"Επιπτώσεις της κρίσης στην εμπορική δραστηριότητα κεντρικών περιοχών Αθήνας και Πειραιά. Αντιστάσεις και δυναμικές"** στο Συνέδριο "Μεταβολές και ανασηματοδοτήσεις του χώρου στην Ελλάδα της κρίσης", Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, Νοέμβριος 2013 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ερευνών του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος για το "χωρικό αποτύπωμα της κρίσης" στον τομέα του εμπορίου.

19. Ν. Μπελαβίλας, "Τα Παλαιόκαστρα του Cristoforo Buondelmonti. Μια ερευνητική υπόθεση για την περίοδο της ερήμωσης των νησιών του Αιγαίου (15ος-16ος αιώνες)", στο *"Νησιά και Νησιώτες στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο. Νησιωτικοί κόσμοι στη μακρά γεωπολιτισμική διάρκεια"*, Σεμινάριο Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης, Ρέθυμνο, Δεκέμβριος 2014.

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τα ευρήματα της έρευνας για την οικιστική συγκρότηση των νησιών του Αιγαίου τον 15ο-16ο αιώνα.

20. Ν. Μπελαβίλας, Π. Πρέντου, "The typologies of refugees camps in Greece", στο International Conference on Urban Autonomy and the Collective City - [Autonoma] - Towards the collective city, Αθήνα, Ιούλιος 2016 (ανακοίνωση με πρόσκληση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει την έρευνα πεδίου στα Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων, ως προς τις χωροθετήσεις και τον τρόπο οργάνωσής τους.

21. Ν. Μπελαβίλας, "Η ζώσα μνήμη της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου" στο *Γαλλία-Ελλάδα, 1915-1995: αρχεία, ιστορία, μνήμη*. Γαλλικό Ινστιτούτο, Αθήνα, Δεκέμβριος 2016 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει το έργο της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου.

22. Ν. Μπελαβίλας, "Μηχανικοί κτίζουν για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου. Σχέδια, ρεύματα, αντιλήψεις στη δημιουργία των προσφυγικών συνοικισμών και κατοικιών στις ελληνικές πόλεις και την ύπαιθρο, την περίοδο 1922-1938", *Τα Σεμινάρια της Ερμούπολης*, Ερμούπολη, Ιούλιος 2017 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τον σχεδιασμό για τους προσφυγικούς οικισμούς στην Ελλάδα.

23. Ν. Μπελαβίλας, "Ένα ανολοκλήρωτο οχυρό στο θαλασσινό στενό Νταρ-Μπογκάζ της Σάμου", στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο: "Οχυρώσεις της Οθωμανικής περιόδου στο Αιγαίο.", Εφορεία Αρχαιοτήτων Λέσβου, Μυτιλήνη, Οκτώβριος 2018 (ανακοίνωση).

Η ανακοίνωση παρουσιάζει την έρευνα για το ανολοκλήρωτο οχυρό στο Παλαιόκαστρο Σάμου.

6.2. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. G. Burgel, A. Βρυχέα, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, Θ. Φωτίου, **"Πόμπια, μελέτη ενός χωριού στην Κρήτη"** στα "Σεμινάρια Εργασίας", Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ερμούπολη, Ιούλιος 1988 (συλλογική ανακοίνωση με πρόσκληση της επιστημονικής επιτροπής).
6. Ζ. Κοτιώνης, Ν. Μπελαβίλας, Κ. Μωραΐτης, Β. Τσοκόπουλος, Ε. Τζιρτζηλάκη, **"Πειραιάς, λιμάνι και πόλη"**, Δήμος Πειραιά και Κέντρο Αρχιτεκτονικής, Πειραιάς, Σιδηροδρομικός Σταθμός Πειραιά (συζήτηση στοργυλής τράπεζας με πρόσκληση), Ιούνιος 1993.
7. Α. Βρυχέα, Ν. Μπελαβίλας, Κ. Μωραΐτης, Σ. Χαραλαμπίδου, Θ. Φωτίου, κ.α., **"Εκπαιδευτική προσέγγιση των εγκαταστάσεων εργασίας και κατοικίας της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου"** στα "Σεμινάρια της Ερμούπολης", Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών /

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ερμούπολη, Ιούλιος 1994 (συλλογική ανακοίνωση με πρόσκληση της επιστημονικής επιτροπής).

8. Ν. Μπελαβίλας, **“Εποπτεία των θαλάσσιων δρόμων στο Αιγαίο της πειρατείας”**, Εταιρεία της Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας, Ε.Μ.Π., Αθήνα, Φεβρουάριος 1995 (ανακοίνωση με πρόσκληση της επιστημονικής επιτροπής).
9. Ν. Μπελαβίλας, **“Σωστικές επεμβάσεις στα κτίρια και τον εξοπλισμό της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου”**, στη 2η Επιστημονική Διημερίδα του Ε.Μ.Π. “Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου. Συνάντηση Ελληνικών Τεχνολογικών Πάρκων”, Γαλλική Εταιρεία Λαυρίου, Ιούλιος 1996 (ομιλία).
10. Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πεπονής, Π. Ψωμόπουλος, **“Σύγχρονη βιομηχανική αρχιτεκτονική”**, Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, Σ.Ε.Β. και Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Γκάτζι Αθήνας (ανακοίνωση και συζήτηση στοργυλής τράπεζας με πρόσκληση), Σεπτέμβριος 1997.
11. Ν. Μπελαβίλας, Π. Συναδινός, **“Στρατηγικές επιλογές για την οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων”**, στο Συνέδριο “Αθήνα 2004, Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες”, ΑΙΕSEC, Υπουργείο Εξωτερικών, Αθήνα (συζήτηση στοργυλής τράπεζας με πρόσκληση), Απρίλιος 1998.
12. Μ. Μαντουβάλου, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος, **“Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 - Εναλλακτικές προτάσεις χωροθέτησης”**, διημερίδα για την Ολυμπιάδα 2004, Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε, Ζάππειο Μέγαρο (παρουσίαση της πρότασης της ομάδας εργασίας Ε.Μ.Π.) Αθήνα, 22-23/1/1998.
13. Ν. Μπελαβίλας, **“Τεχνολογικό-Πολιτιστικό Πάρκο στο Λαύριο”**, Συνέδριο διάδοσης αποτελεσμάτων για τη δημιουργία και διαχείριση πάρκων πολιτιστικής κληρονομιάς, Θεσσαλονίκη, Ευρωπαϊκή Ένωση DGXVI, (ομιλία) 26-27/11/1998. (ομιλία με πρόσκληση της επιστημονικής επιτροπής του προγράμματος).
14. Ν. Μπελαβίλας, Μ. Ρεπούση (επιμέλεια), **“Πειραιάς, κοινωνία, πόλη και ιστορία”**, Κύκλος διαλέξεων στη Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά, Φεβρουάριος-Μάιος 2003.

Ο κύκλος περιέλαβε 4 ενότητες διαλέξεων στην οποία συμμετείχαν 28 επιστήμονες (αρχιτέκτονες, κοινωνιολόγοι, ιστορικοί, αρχαιολόγοι) οι οποίοι έχουν ασχοληθεί με τον Πειραιά μεταξύ των οποίων οι πανεπιστημιακοί Χ. Αγριαντώνη (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας), Μ. Κοτέα και Ε. Τουντασάκη (Πάντειο Πανεπιστήμιο), Μ. Σπουρδαλάκης και Τ. Τύμπας (Πανεπιστήμιο Αθηνών), Μ. Ρεπούση (ΑΠΘ), Τζ. Χαρλαύτη (Πανεπιστήμιο Πειραιά), ο αρχαιολόγος Γ. Σταϊνχάουερ, ο ιστορικός Β. Τσοκόπουλος κ.α.
15. Ν. Μπελαβίλας, **«Μεθοδολογία καταγραφής βιομηχανικών εγκαταστάσεων»** στο Επιστημονικό Σεμινάριο **«Καταγραφή και τεκμηρίωση της τεχνικής κληρονομιάς: Θεωρητικές προσεγγίσεις, μεθοδολογικά ζητήματα και πρακτικές εφαρμογές»**, Τμήμα Ιστορίας Ιόνιου Πανεπιστημίου, Κέρκυρα, (ομιλία με πρόσκληση της επιστημονικής επιτροπής) Νοέμβριος 2005.
16. Ν. Μπελαβίλας, **«Λαύριο και Ερμούπολη-Η ιστορική συνείδηση της κοινωνίας δύο βιομηχανικών πόλεων»**, στη Διεθνή Συνάντηση για τα Μουσεία Πόλεων, Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης, Βόλος, Απρίλιος 2006 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
17. Φ. Βαταβάλη, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Πολύζος, **«Τα στρατόπεδα ως πρόσκληση αναβάθμισης του πολεοδομικού ιστού της Αθήνας. Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα: ΕΑΤ/ΕΣΑ και Γουδί»** στην Ημερίδα **«Στρατόπεδα στην πόλη. Ανάδειξη και αξιοποίηση»**, ΤΕΕ/ΤΚΜ και Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης, Απρίλιος 2006 (ανακοίνωση με πρόσκληση)
18. Ν. Μπελαβίλας, **«Περί περιφερειακών ΑΕΙ και χωροθετήσεων»**, στη Συνάντηση **«Η υπεράσπιση του άρθρου 16 και η ακαδημαϊκή αναβάθμιση του δημόσιου**

πανεπιστημίου», Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς, Αθήνα Φεβρουάριος 2007 (ανακοίνωση με πρόσκληση).

19. Ν. Μπελαβίλας, «**Σημειώσεις για τη χωροθέτηση του Δημοτικού Θεάτρου στην πόλη του Πειραιά**», στο Ν. Αξαρλής, Κ. Μπρεντάνου, **Ο Πειραιάς και το Δημοτικό Θέατρο**, Πρακτικά της Διεθνούς Επιστημονικής Συνάντησης, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Απρίλιος 2003, Πειραιάς 2008 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
20. Ν. Μπελαβίλας, «**Το λιμάνι του Πειραιά και η σχέση του με την πόλη**» στην Ημερίδα «**Πάτρα-Λιμάνι και θαλάσσιο μέτωπο**», ΤΕΕ-Τμήμα Δυτ. Ελλάδας και ΣΑΝΑ-Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Αχαΐας, Πάτρα, Ιανουάριος 2008 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
21. Ν. Μπελαβίλας «**Μύθοι και πραγματικότητες για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού**» στη Διημερίδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού, Δήμοι Αλίμου, Γλυφάδας, Ελληνικού, Αργυρούπολης, Ελληνικό, Ιανουάριος 2008 (ανακοίνωση με πρόσκληση).

Το ερευνητικό πρόγραμμα για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού έχει παρουσιαστεί επίσης:

Στέφανος Μάνος, Νίκος Μπελαβίλας, Γιώργος Αράπης, Ιωάννης Βικέλας, συντονιστής Στέφανος Κασσιμάτης, "Ούτε ένα κυβικό τσιμέντου στο πάρκο (πρώην αεροδρόμιο) του Ελληνικού;" ΕΛΙΑΜΕΠ, Αίθουσα Χρηματιστηρίου Αθηνών, Απρίλιος 2011 (στρογγυλό τραπέζι-δημόσια συζήτηση).

Ν. Μπελαβίλας, «Βασικές αρχές σχεδιασμού Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου στο πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού», στην εκδήλωση «Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού. Μύθοι και πραγματικότητες για το μέλλον του μεγαλύτερου ελεύθερου χώρου της Αθήνας», ΕΜΠ. Οργάνωση: ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ. Μάιος 2011.

Ν. Μπελαβίλας, ομιλία στη Δημόσια Διαβούλευση για την εκποίηση του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού. Συμμετείχαν οι Χρ. Κορτζίδης Δήμαρχος Ελληνικού-Αργυρούπολης, Θ. Ορφανός Δήμαρχος Αλίμου, Κ. Κόκκορης Δήμαρχος Γλυφάδας, Χρ. Σπίρτζης Πρόεδρος ΤΕΕ, και εκπρόσωποι των φορέων, Βουλή των Ελλήνων, ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ, Οκτώβριος 2012.

Ν. Μπελαβίλας, «Το μέλλον του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού στις συνθήκες της κρίσης», στην ημερίδα «Ελληνικό: Αξιοποίηση για ποιον;», Ελληνικό. Οργάνωση: Δήμοι Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας, ΕΜΠ, ΤΕΕ, Επιτροπή Αγώνα για το Μητροπολιτικό Πάρκο στο Ελληνικό, Απρίλιος 2013.
22. Φ. Βαταβάλη, Ν. Μπελαβίλας, «**Ελεύθεροι και πράσινοι χώροι ως στοιχείο του περιβαλλοντικού σχεδιασμού των πόλεων**» στο Επιστημονικό Συμπόσιο «**Περιβαλλοντικός σχεδιασμός πόλεων και κτιρίων την εποχή της κλιματικής αλλαγής**», ΤΕΕ και Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αργοστόλι, Οκτώβριος 2008 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
23. Ν.Μπελαβίλας, "**Η ανακατοίκηση των ακτών. Επιπτώσεις της πειρατείας στη χωροθέτηση των οικισμών του Αιγαίου**", **Επιστήμης Κοινωνία, Ε' κύκλος ομιλιών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών**, Μάιος 2009 (ομιλία με πρόσκληση).
24. Νίκος Μπελαβίλας, Φερενίκη Βαταβάλη, "**Μητροπολιτικό Μέτωπο Σαρωνικού**", στην ημερίδα "**Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττική 2009. Κριτική Θεώρηση-προοπτικές**", Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ, Ιούνιος 2009.
25. Νίκος Μπελαβίλας, «**Πόλεις για ποιους(;) ή η ουτοπία της γειτονιάς στη σύγχρονη μητρόπολη**», στην ημερίδα «**Οικο-γειτονιές: Σχεδιάζοντας τις πόλεις του αύριο**», Δίκτυο Medsos με τη στήριξη της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚΝΑ) και του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, Ιούνιος 2010.

26. Ν. Μπελαβίλας, **"Επαναχρήσεις βιομηχανικών μνημείων στην Αττική"** στο Συνέδριο του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Επιτροπής για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς (TICCIH), ΤΕΕ Ν. Μαγνησίας και Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, "Βιομηχανική Κληρονομιά: Από την καταγραφή στην επανάχρηση", Βόλος Δεκέμβριος 2010 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
27. Ν. Μπελαβίλας, **"Αυθαίρετες τεκμηριώσεις και «χρήσεις» της Ιστορίας. Για την μεθοδολογία ανάγνωσης χωρικών ιστορικών ιχνών και πηγών στα μαθήματα Πολεοδομία Ι, ΙΙ και Αστικός Σχεδιασμός 9 της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ"**, στην Επιστημονική Διημερίδα "Αρχιτεκτονικές Σπουδές και Αρχιτεκτονική κληρονομιά", ΕΜΠ-ΑΠΘ, Αθήνα, Μάιος 2011 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
28. Ν. Μπελαβίλας, **"Βιομηχανική κληρονομιά στην Αττική. Η κατάσταση των πραγμάτων"** στην Ημερίδα «Στρατηγικές ανάδειξης θεμάτων βιομηχανικής κληρονομιάς» που οργάνωσαν οι Αρχιτεκτονικές Σχολές ΕΜΠ, ΑΠΘ, ΔΠΘ, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Πανεπιστημίου Πατρών και TICCIH-Ελληνικό Τμήμα. Αθήνα, Μάιος 2011 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
29. Ν. Μπελαβίλας, **"Οι πρώτοι οικισμοί εργατών στην Ελλάδα: Κυπριανός Λαυρίου, "Λιπάσματα" Δραπετσώνας, "Τιτάν" Ελευσίνας"** στην Ημερίδα «Εργάζομαι άρα κατοικώ: η περίπτωση του συγκροτήματος κατοικιών των μεταλλείων Μπάρλου στο Δίστομο Βοιωτίας, των Δ. & Σ. Αντωνακάκη», Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πάτρα, Μάρτιος 2012 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
30. Νίκος Μπελαβίλας, **«Αστική επέκταση στην Ελλάδα»**, στην ημερίδα **«Η Ελλάδα τότε & τώρα: Διαχρονική χαρτογράφηση των καλύψεων γης, 1987-2007»**, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, WWF Ελλάς, Φεβρουάριος 2013 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
31. Ν. Belavilas, **"Surveying the Greek Lighthouse network and its History"**, στο IALA (International Association of Lighthouse Authorities) Heritage Seminar – Preservation of Lighthouse Heritage, Aikaterini Laskaridis Foundation / Hellenic Maritime Museum, Athens June 2013 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
32. Ν. Belavilas, Session **"Ultra-neoliberal urban development"** International Workshop "Crisis regimes and emerging social movements in cities of Southern Europe", Encounter Athens, INURA Athens, The Institut de Govern i Polítiques Publiques, Department of Urban and Regional Planning NTUA, Regional Workshop Award- Antipode Foundation. Athens, February 2013 (σχολιαστής-συζητητής με πρόσκληση) .
33. Ν. Μπελαβίλας, **"Τα ίχνη του μεταλλευτικού πυρετού στο Αρχιπέλαγος. Η εμπειρία της καταγραφής, διάσωσης και επανάχρησης"**, Διεθνής Ημερίδα "Μεταλλευτικό Συγκρότημα Θάσου: Διερεύνηση δυνατοτήτων Προστασίας Ανάδειξης & Επανάχρησης", Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού, Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας Θράκης, Δήμος Θάσου, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ICOMOS, TICCIH, Λιμενάρια Θάσου, Μάιος 2013 (ανακοίνωση με πρόσκληση).
34. Θ. Βλαστός, Κ. Μουτζούρης, Β. Μιχαλολιάκος, Γ. Ανωμερίτης, Κ. Χλωμούδης, Ν. Μπελαβίλας, Γ. Μηλιώνης, Εσπερίδα "Πράσινα Λιμάνια: Πειραιάς 2013", Ecocity και Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Νοέμβριος 2013.
35. Ν. Μπελαβίλας, Μπ. Μπαμπάλου, Μ. Ηλιοπούλου κ.α. Επιστημονική ημερίδα παρουσίασης της έρευνας του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, για τους Παιδικούς Σταθμούς του Δήμου Αθηναίων, Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών και Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αμφιθέατρο του «ΑΘΗΝΑ 9,84», Τεχνόπολη, Φεβρουάριος 2014.

36. Ν. Μπελαβίλας, Π. Πρέντου, “Πειραιάς και μετανάστες”, Επιστημονική εκδήλωση “Η μετανάστευση και η Παλιά Κοκκινιά”, Οργάνωση: Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, Ανοιχτό Σχολείο Μεταναστών Πειραιά και 14ο Γυμνάσιο Πειραιά, Πειραιάς, Φεβρουάριος 2015.
37. Ν. Μπελαβίλας, “Το μεταλλευτικό και μεταλλουργικό Λαύριο των δύο εποχών. Επόμενα βήματα για την υποψηφιότητα ένταξης στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς”, στην επιστημονική ημερίδα “Το ICOMOS και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Πολιτιστικός διεθνισμός και ελληνική πολιτιστική πολιτική κατά τον 21ο αιώνα”. Αμφιθέατρο Υπουργείου Πολιτισμού, Αθήνα 2015 (ανακοίνωση)
38. Α. Ανδρούσου, Κ. Μιτοπούλου, Ν. Μπελαβίλας, Ημερίδα “Προσφυγικό - Η επόμενη μέρα”. Οργάνωση: Καλώς τους, Τεχνόπολη, Ιούνιος 2016.
39. Ν. Μπελαβίλας, “Ο δημόσιος χώρος του ιστορικού κέντρου ως πεδίο για την αναβάθμιση της πόλης”, Ημερίδα “Η συμβολή των έργων αποκατάστασης των νεώτερων μνημείων για την αναζωογόνηση του ιστορικού κέντρου της Αθήνας. Η κοινωνική διάσταση της προστασίας και διαχείρισης της μνημειακής κληρονομιάς.” Οργάνωση: Διεύθυνση Προστασίας & Αναστήλωσης Νεωτέρων & Συγχρόνων Μνημείων ΥΠΠΟΑ, Νοέμβριος 2016.
40. Ν. Μπελαβίλας, “Παλαιόκαστρο Σάμου. Σημειώσεις ιστορικής τοπογραφίας (15ος-19ος αι.)”, Γενικά Αρχεία του Κράτους Νομού Σάμου, Ιούνιος 2018.
41. Α. Κότιος, Ν. Μπελαβίλας, Π. Χαραλάμπους, “Συγγρού-Φαληρικός Όρμος-Πειραιώς”, Επιστημονικό Συνέδριο «Η αναπτυξιακή στρατηγική της περιοχής και ο πολιτιστικός άξονας της Συγγρού», Δίκτυο των εκπαιδευτικών και πολιτιστικών φορέων της λεωφόρου Συγγρού και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Νοέμβριος 2018.
42. Ν. Μπελαβίλας, “Μια κρίσιμη στιγμή στην εξέλιξη του Πειραιά - Η αντιφατική δυναμική σχέση της πόλης με το λιμάνι”, Επιστημονικό συμπόσιο “Πειραιάς. Το λιμάνι και η πόλη”, Οργάνωση: Εταιρεία Σπουδών Ιδρύματος Μωραΐτη, Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, Νοέμβριος 2018.
43. Ν. Μπελαβίλας, Στρογγυλό τραπέζι “Οικείες κληρονομίες: Η Αθήνα μέσα από τον φακό των προσφύγων”, Οργάνωση ΕΛΙΑΜΕΠ, Ωδείο Αθηνών, Νοέμβριος 2018.

6.3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Επίσης έλαβα μέρος ως μέλος της οργανωτικής γραμματείας στην 3η Ευρωπαϊκή Συνάντηση Προγραμμάτων “**Δράση στον αστικό ιστό**”, Ε.Ο.Κ στην Αθήνα το 1985 και στις τρεις Επιστημονικές Ημερίδες του Ε.Μ.Π., για το “**Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου**” τα έτη 1995, 1996, 1997 ως μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του. Το 2000 συμμετείχα στη διοργάνωση της 3^{ης} Επιστημονικής Συνάντησης του Ελληνικού ΤΙCCIH “**Διάσωση, διαχείριση και δικτύωση βιομηχανικών αρχείων**”, στην Ερμούπολη, ως αντιπρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής. Το 2003 συμμετείχα στη διοργάνωση του επιστημονικού συνεδρίου “**Ιστορικά Μεταλλεία στο Αιγαίο, 19^{ος}-20^{ος} αιώνας**”, στη Μήλο, ως πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής. Το 2007 συμμετείχα στη διοργάνωση της 5^{ης} Πανελλήνιας Επιστημονικής Συνάντησης ΤΙCCIH «**Το τέλος των γιγάντων. Βιομηχανική κληρονομιά και μετασχηματισμοί των πόλεων**», στον Βόλο, ως πρόεδρος της Επιστημονικής-Οργανωτικής Επιτροπής. Το 2009 συμμετείχα στη διοργάνωση του Επιστημονικού Συνεδρίου του ΕΜΠ «**170 χρόνια Πολυτεχνείο. Οι Μηχανικοί και η Τεχνολογία στην Ελλάδα**» ως μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής όπως και στην επιμέλεια των δύο τόμων των Πρακτικών (Θ. Τάσιος, Γ. Καλογήρου, Μ. Ασημακόπουλος, Ν. Μπελαβίλας). Το 2013 συμμετείχα στη διοργάνωση του Συνεδρίου “**Βιομηχανική Κληρονομιά: Αναβίωση και Βιωσιμότητα**” από το Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής και το ΤΙCCIH στο Μουσείο Μπενάκη ως μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής όπως

και στη διοργάνωση της Διεθνούς Ημερίδας **"Μεταλλευτικό Συγκρότημα Θάσου: Διερεύνηση δυνατοτήτων Προστασίας Ανάδειξης & Επανάχρησης"**, που διοργάνωσαν το Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού, η Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας Θράκης, ο Δήμος Θάσου, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το ICOMOS, το TICCIH ως αντιπρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής.

7. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

7.1. ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. Ν. Μπελαβίλας, *Λιμάνια και Οικισμοί στο Αρχιπέλαγος της Πειρατείας, 15ος-19ος αιώνες*, Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1997, 173 σελίδες.

Το βιβλίο βασίζεται στο υλικό της διδακτορικής διατριβής. Το υλικό έχει εμπλουτισθεί με επεξηγηματικά κεφάλαια. Συμπληρώθηκε με εικονογραφικό υλικό και με ορισμένα νέα στοιχεία τα οποία εντοπίστηκαν μετά την κρίση της διατριβής. Επίσης έχουν αφαιρεθεί ή απλοποιηθεί τα εκτεταμένα αναλυτικά τμήματα της αρχικής εργασίας, και έχουν ανασυγκροτηθεί οι σημειώσεις. Η διατριβή είναι αναρτημένη στο σύνολο της στο διαδίκτυο μέσω του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης στην ιστοσελίδα www.ekt.gr και του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ στην ιστοσελίδα www.arch.ntua.gr/envlab.

Παρουσιάσεις του βιβλίου "Λιμάνια και Οικισμοί στο Αρχιπέλαγος της Πειρατείας", έχουν γίνει σε εκδήλωση στη "Στοά του Βιβλίου" στην Αθήνα στις 14/10/1997 με ομιλητές τους καθηγητές Κ. Γαβρόγλου, Δ.Ν. Καρύδη και Β. Σφυρόερα. και στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, στις 3/2/1998 με ομιλητή τον ιστορικό Ι. Χατζημανωλάκη. Βιβλιοπαρουσίαση από τον καθηγητή Ν. Χολέβα, περιοδικό *Αρχαιολογία* τεύχος αρ.65, Δεκέμβριος 1997. Παρουσιάστηκε επίσης στις εφημερίδες *Το Βήμα* 12/10/1997, *Η Καθημερινή* 12/10/1997, *Τα Νέα* 13/10/1997, *Η Αυγή* 12/10/1997, και με συνέντευξη στον τηλεοπτικό σταθμό Seven X, 3/11/1997. Το βιβλίο αναφέρεται στην εθνική βιβλιογραφία μέσω του οδηγού «Ενδεικτική Βιβλιογραφία για τις Κυκλάδες» (επιμέλεια Λ. Μενδώνη, Δ. Δημητρόπουλος) Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. - Υπ. Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 1997 και στη διεθνή βιβλιογραφία. Αναφέρεται επίσης στο D. Dimitropoulos, "Le sociétés insulaires de la Mer Egée au temps de la domination ottomane", *The Historical Review/Le Revue Historique*, 2008.

2. Ν. Μπελαβίλας, *Παλαιόκαστρο Σάμου. Σημειώσεις Ιστορικής Τοπογραφίας*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα 2018 (υπό έκδοση)

Το βιβλίο περιλαμβάνει τα δεδομένα μίας πολυετούς έρευνας για το οικιστικό δίκτυο της ανατολικής Σάμου και την εξέλιξη του κατά τους αιώνες της "αφάνειας". Μία άγνωστη συνεχής κατοίκηση με αγροτικούς οικισμούς, μικρά οχυρά και αγκυροβόλια επέζησε σύμφωνα με τα νέα στοιχεία κατά τη διάρκεια της περιόδου που το νησί θεωρείτο ερημωμένο. Το δίκτυο αυτό, με κεντρικό πόλο τον οικισμό Παλαιοκάστρου αναπτύχθηκε στη συνέχεια, μετά τον 16ο αιώνα. Τα στοιχεία της έρευνας παρουσιάστηκαν σε διάλεξη στα ΓΑΚ-Ιστορικό Αρχείο Σάμου το 2018.

3. Ν. Μπελαβίλας, *Ιστορία της πόλης του Πειραιά, 1833-1974*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2018 (υπό έκδοση)

Πρόκειται για μία ανασκόπηση της πολεοδομικής εξέλιξης της νεώτερης πόλης του Πειραιά από την ίδρυσή της έως την είσοδο της στη σύγχρονη εποχή, το τέλος του 20ου αιώνα.

7.2. ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΟΚΙΜΙΩΝ

1. Ν. Μπελαβίλας, *Τόποι Ανθρώπων, σχόλια για τον χώρο και την πολιτική*, Εκδόσεις Η Αυγή-Ο Πολίτης, Αθήνα 2005, 205 σελίδες.

Συλλογή δοκιμίων που δημοσιεύθηκαν κυρίως στην επιφυλλίδα «Συναντήσεις» της εφημερίδας *Η Αυγή* και στην εφημερίδα *Η Εποχή*. Το επίμετρο είναι γραμμένο από τον διευθυντή του περιοδικού *Ο Πολίτης*, Άγγελο Ελεφάντη. Το βιβλίο περιλαμβάνει 38 κείμενα τα οποία αναφέρονται στην πολεοδομία και την αρχιτεκτονική. Ενδεικτικά αναφέρονται τα άρθρα «Ένας μώλος στο λιμάνι της Πάτρας», «Ο Άρης Κωνσταντινίδης και το Ξενία της Άνδρου», «Προσφυγικές πολυκατοικίες», «Πέτρινα πεζούλια στους αρχαιολογικούς χώρους», «Μητροπολιτικά πάρκα στο

Λεκανοπέδιο», «Περί πλατειών», «Περί κυκλοφοριακών ρυθμίσεων», «Περί τροchioδρόμων», «Ένα αεροδρόμιο στον κάμπο των Μεσογείων», «Περί γηπέδων».

7.3. ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. Ν. Μπελαβίλας, **“Πέραμα 1972-1992”**, στο **Συμμετοχικός Σχεδιασμός, Θεωρητικές διερευνήσεις, Ιστορία των Ιδεών και των Πρακτικών, Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις**, Α. Βρυχέα (επιστημονικός υπεύθυνος), Κλ. Λωράν (επιμέλεια), Έκδοση Τ.Ε.Ε./ Ε.Μ.Π. Αθήνα 1993, σελ. 123-124.

Το βιβλίο «Συμμετοχικός Σχεδιασμός» συγκεντρώνει τα υλικά του σεμιναρίου «Αστικές αναπλάσεις-τοπική ανάπτυξη-συμμετοχικός σχεδιασμός». Το συγκεκριμένο άρθρο συγκροτήθηκε με βάση τις διδακτικές σημειώσεις για την περίπτωση του Περάματος. Αναφέρεται στην εξέλιξη της πόλης του Περάματος με έμφαση στο φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης, το κίνημα στέγης από το 1972 και τις προσπάθειες «εναλλακτικού» πολεοδομικού σχεδιασμού για την ένταξη των αυθαιρέτων ζωνών και την αναβάθμιση της περιοχής κατοικίας.

3. Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Αρχείο Κατοικίας”**, στο βιβλίο **Συμμετοχικός Σχεδιασμός, Θεωρητικές διερευνήσεις, Ιστορία των Ιδεών και των Πρακτικών, Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις**, Αθήνα 1993, (ο.π.), σελ.125-129.

Στο ίδιο βιβλίο το άρθρο αυτό επιχειρεί μία αντιπροσωπευτική παρουσίαση του πιλοτικού υλικού καταγραφής το οποίο προέκυψε από το ερευνητικό πρόγραμμα «Αρχείο Κατοικίας» με πεδίο έρευνας τα αυθαίρετα Περάματος.

4. G. Burgel., Α. Βρυχέα, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, Θ. Φωτίου, **Πόμπια, Μελέτη ενός χωριού στην Κρήτη. Οικισμός και κατοικία / Ροβία, Etude d' un village cretois. Architectures**, 123 σελίδες, edit. Universite de Paris X, Laboratoire de Geographie Urbaine, Paris - Nanterre 1994.

Το βιβλίο παρουσιάζει το υλικό της έρευνας για τον οικισμό της Πόμπιας στην Κρήτη. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται τα δεδομένα τα οποία προέκυψαν από την πολεοδομική και αρχιτεκτονική καταγραφή.

5. **Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου, Μελέτες και Έργα 1994-1997**, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π., Αθήνα 1997.

Στο βιβλίο παρουσιάζεται το σύνολο των μελετών, έργων και παράλληλων δράσεων τα οποία πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της ανάπτυξης της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου και του μετασχηματισμού της σε Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο. Από κοινού με τους επικεφαλής των ερευνητικών ομάδων, συμμετείχα στη συλλογή, συγγραφή, επιλογή και επεξεργασία της ύλης. Την γενική επιμέλεια είχαν οι Γ. Πολύζος και Β. Τροβά.

6. Χ. Αγριαντώνη, Ν. Μπελαβίλας (επιμέλεια), **Ιστορικός Βιομηχανικός Εξοπλισμός στην Ελλάδα**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π./ Εκδόσεις Οδυσσεάς, Αθήνα 1998, 346 σελ. και "Σιωπηλές Μηχανές" video-ντοκιμαντέρ 72' σκηνοθεσίας Θανάση Ρεντζή.

Το λεύκωμα παρουσιάζει επανεπεξεργασμένο το τελικό προϊόν του ερευνητικού προγράμματος «Καταγραφή και αποτίμηση του ιστορικού βιομηχανικού εξοπλισμού σε επτά ελληνικές πόλεις». Το βιβλίο δημιουργήθηκε με την επιστημονική ευθύνη των Γ. Πολύζου και Β. Παναγιωτόπουλου. Από κοινού με την ιστορικό Χρ. Αγριαντώνη είχαμε την ευθύνη του γενικού συντονισμού, της οργάνωσης της έρευνας και της επιμέλειας του βιβλίου. Συμμετείχα επίσης στη συγγραφή των πιο κάτω κεφαλαίων:

- “Αναζητώντας τη Βιομηχανία στις Ελληνικές Πόλεις”, σελ.30-40.
- “Ηλεκτρικός Σταθμός Γ.Ε.Μ.Λαυρίου”, σελ.86-90.
- “Η Βιομηχανική Πόλη του Λαυρίου από τον 19ο αιώνα έως σήμερα”, σελ.97-102.

- “Η Επίπλευση της Γ.Ε.Μ. Λαυρίου”, σελ.121-122.
- «Το Μηχανουργείο της Γ.Ε.Μ. Λαυρίου», σελ.122-126.

7. Ν. Μπελαβίλας “**Το Δίκτυο Θαλασσιών Δρόμων και Λιμανιών κατά την Ενετοκρατία και Τουρκοκρατία στις Κυκλάδες**”, στο *Ιστορία του Τοπίου και Τοπικές Ιστορίες*, (επιμέλεια Λ. Μενδώνη), Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Υπουργείο Αιγαίου, Αθήνα 1998, σελ 343-360.

Το βιβλίο *Ιστορία του Τοπίου και Τοπικές Ιστορίες* εκδόθηκε με σκοπό να αποτελέσει βασικό βοήθημα για την επιμόρφωση των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης στον τομέα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Το συγκεκριμένο άρθρο επιχειρεί να δείξει τις συσχετίσεις των γεωφυσικών χαρακτηριστικών του Αιγαίου με την εξέλιξη της τεχνολογίας, των ναυτικών δρόμων, των λιμανιών και των οικιστικών συγκροτήσεων κοντά στη θάλασσα κατά τους νεότερους χρόνους. Για τη συγγραφή του άρθρου έχει χρησιμοποιηθεί υλικό από τη διδακτορική διατριβή εμπλουτισμένο με άλλο πρωτότυπο υλικό το οποίο αναφέρεται στις μικρές κλίμακας λιμενικές εγκαταστάσεις του Αιγαίου.

8. Ν. Μπελαβίλας, “**Η αστική μορφολογία και αγροτική μορφολογία στις περιηγητικές και χαρτογραφικές πηγές**” στο *Το Ελληνικό τοπίο. Μελέτες ιστορικής γεωγραφίας και πρόσληψης του τόπου*, (επιμέλεια Π. Δουκέλλης), Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2006, σελ. 163-186.

Το βιβλίο *Το Ελληνικό τοπίο* αποτελεί προϊόν του διαπανεπιστημιακού προγράμματος για τα πολιτιστικά τοπία. Στο άρθρο “Η αστική μορφολογία και αγροτική μορφολογία στις περιηγητικές και χαρτογραφικές πηγές” επιχειρείται μία πρωτότυπη ανασκόπηση των μορφών του αστικού και αγροτικού χώρου στην Ελλάδα όπως συναντώνται στις απεικονίσεις των χαρτογράφων και περιηγητών από τον 15ο μέχρι τον 19ο αιώνα. Μέσα από την ανασκόπηση των απεικονίσεων προκύπτει η διαφορετική θεώρηση και ανάδειξη του ανθρωπογενούς τοπίου ανάλογα με τις ιστορικές περιόδους.

9. Ν. Μπελαβίλας, “**Αστικές μάχες στον δυτικό Πειραιά**” στο *Athens-Absolute Realism*, (επιμέλεια Τ. Κουμπής, Θ. Μουτσόπουλος, R. Scoffier), 8η Διεθνής Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale, Βενετία 2002, ΥΠΠΟ-ΣΑΔΑΣ/ΠΕΑ, σελ.147-154.

Το άρθρο επιχειρεί να διερευνήσει τη σχέση του τόπου και της πολεοδομικής του εξέλιξης με την αστική ταυτότητα στις δυτικές συνοικίες του Πειραιά. Εντάσσεται στη συλλογική προσέγγιση της προολυμπιακής Αθήνας η οποία παρουσιάστηκε στη Βενετία.

10. Ν. Μπελαβίλας, “**Ανακατοίκηση των ακτών**”, στο *Η Ελλάδα της Θάλασσας*, Σπ. Ασδραχάς, Αν. Τζαμτζής, Τζ. Χαρλαύτη (επιμέλεια), εκδοτικός οίκος Μέλισσα, Αθήνα 2004, σελ. 131-138.

Δέκα χρόνια μετά την ολοκλήρωση της διατριβής μου για το Αιγαίο, επιχείρησα να προσεγγίσω ξανά μέσα από μία πιο ώριμη ερευνητική ματιά το φαινόμενο των μετακινήσεων και της ιδιόμορφης σχέσης των νησιωτικών οικισμών με τη θάλασσα στα πλαίσια μίας μεγάλης συλλογικής έκθεσης για τον πολιτισμό, την αρχαιολογία, την αρχιτεκτονική και την πολεοδομία του Αιγαίου και του Ιονίου πελάγους.

11. Nikos Belavilas, “**Τρεις ιστορίες για το Αιγαίο**», στο *The Dispersed Urbanity of the Aegean Archipelago*, (επιμέλεια Λ. Παπαδόπουλος, Η. Κωνσταντόπουλος) 10η Διεθνής Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale, Βενετία 2006, ΥΠΠΟ, σελ 326-352.

Η ελληνική συμμετοχή και ο κατάλογος της έκθεσης στη Βενετία το 2006, βασίστηκε σε ένα κείμενο του Σπύρου Ασδραχά με τίτλο «Αιγαίο, μία διάσπαρτη πόλη» δημοσιευμένο στο βιβλίο *Χάρτες και χαρτογράφοι του Αιγαίου πελάγους*. Αναφερόταν στο δίκτυο των οικισμών και τις συνδέσεις τους κατά τους νεώτερους χρόνους. Οι επιμελητές της έκθεσης με τη συμβολή του Άγγελου Ελεφάντη, συνέλαβαν την ιδέα της μεταφοράς του ιστορικού ερμηνευτικού σχήματος της διάσπαρτης πόλης στο σημερινό Αιγαίο. Το άρθρο μου «Τρεις ιστορίες για το Αιγαίο»

διερευνά τη διαχρονικότητα του φαινομένου από τη εποχή της πειρατικής ναυτιλίας, στην εποχή του ατμού, της βιομηχανίας μέχρι την εποχή του τουρισμού.

12. Μ. Αγγελίδης, Κλ. Γεράρδη, Δ. Γεωργουλής, Ειρ. Κλαμπατσέα, Μ. Μαντουβάλου, Ν. Μπελαβίλας, Α. Σαρηγιάννη, Γ. Σαρηγιάννης, Κ. Σερράος, **Πολεοδομικές επεμβάσεις στον αστικό ιστό. Διδακτικές σημειώσεις-Πολεοδομία II**. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2006.
13. Π. Τουρνικιώτης, Ν. Μπελαβίλας, Θ. Μουτσόπουλος, **Ιστορία και Θεωρία 6. Η σύγχρονη εποχή**. Διδακτικές σημειώσεις. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα 2007.
14. Ε. Μαίστρου, Δ. Μαυροκορδάτου, Γ. Μαχαίρας, Ν. Μπελαβίλας (επιμ.), Λ. Παπαστεφανάκη, Γ. Πολύζος, **Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων (1909-1993)**, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2007, 143 σελίδες.

Στο βιβλίο παρουσιάζεται το σύνολο της ιστορικής, αρχιτεκτονικής, τεχνικής και οικονομικής τεκμηρίωσης του ομώνυμου ερευνητικού προγράμματος. Πρόκειται για την ιστορία του μεγαλύτερου χημικού εργοστασίου της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα το οποίο κατεδαφίστηκε το 2003. Κεφάλαια των οποίων είμαι συγγραφέας αναφέρονται ειδικότερα στη σχέση του εργοστασίου με την ανάπτυξη της πόλης του Πειραιά και τον εργατικό οικισμό των Λιπασμάτων, έναν από τους τρεις πρώτους ιδιωτικούς βιομηχανικούς οικισμούς στην Ελλάδα.

15. Ν. Μπελαβίλας **“Το εργοτάξιο αποξήρανσης της Θεσσαλίας στα Τρίκαλα”**, στον *Τιμητικό Τόμο στον καθηγητή Διονύση Α. Ζήβα*, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ ΕΜΠ, Αθήνα, 2007, σελ. 408-418.

Το άρθρο αναφέρεται στην ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική και τεχνική τεκμηρίωση του εργοταξίου της Henry Boot & Sons Ltd το οποίο είχε αναλάβει την αποξήρανση της Θεσσαλίας από τον μεσοπόλεμο. Βασίζεται στο ομώνυμο ερευνητικό πρόγραμμα.

16. Ν. Μπελαβίλας, Λ. Παπαστεφανάκη (επιμέλεια), **Ορυχεία στο Αιγαίο**, Εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα 2009.

Το βιβλίο παρουσιάζει επανεπεξεργασμένο το συνολικό υλικό του ερευνητικού προγράμματος για τα ιστορικά ορυχεία και μεταλλεία στο Αιγαίο. Καλύπτει όλη την περιοχή του αρχιπελάγους σε σύνολο 130 περίπου μεταλλευτικών θέσεων και επιχειρήσεων του 19ου και 20ου αιώνα. Παρουσιάζεται η χωρική, οικονομική και τεχνική ανάπτυξη των ορυχείων και μεταλλείων.

17. Φ. Βαταβάλη, Ν. Μπελαβίλας, **Οδηγός για το περιβάλλον: Πράσινο & ελεύθεροι χώροι στην πόλη**, WWF Ελλάς, Αθήνα 2009.
18. Ν. Μπελαβίλας "Ο φάρος του Ακροταϊνάρου και το δίκτυο των ελληνικών φάρων" στο Κ. Χατζημιχάλης (επιμέλεια) **Σύγχρονα ελληνικά τοπία. Γεωγραφική περιήγηση από αέρος**. Εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα 2010, σελ. 258-261.
19. Β. Μελάς, Γ. Τόλιας, Ν. Μπελαβίλας, "Ο χώρος των νησιών και της θάλασσας" στο Β. Μελάς, Γ. Τόλιας (επιμέλεια) **Το Αιγαίο Πέλαγος. Χαρτογραφία και ιστορία, 15ος - 17ος αιώνες**, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα 2011, σελ. 19-27.
20. Ν. Μπελαβίλας, "Αστική επέκταση στην Ελλάδα", στο Κ. Λιαρίκος, Π. Μαραγκού, Θ. Παπαγιάννης (επιμέλεια), **Η Ελλάδα τότε και τώρα: Διαχρονική χαρτογράφηση των καλύψεων γης, 1987-2007**. WWF Ελλάς, Αθήνα 2012, σελ. 307-324, σελ. 307-324.
21. Ν. Μπελαβίλας, "Γέννηση του φαρικού δικτύου Ο φωτισμός των λιμανιών και των ακτών στις ελληνικές θάλασσες κατά τα νεότερα χρόνια", στο *Πετρόκτιστοι Φάροι: Ταίναρο και Μαλέας*, Ίδρυμα Αικατερίνη Λασκαρίδη, Πειραιάς, 2013. Aikaterini Laskaridi Foundation, Piraeus, 2013.

22. G.Karatzas, N.Belavilas, "**Economic Crisis and Reform - Consequences in Planning, Architectural Practice and Education**" in Design for a complex world, Libri Publishing, UK/USA, 2014, p 215-234.
23. Ν. Μπελαβίλας, "**Περί μνημείων και μνήμης. Οι υλικές πτυχές της Ιστορίας**" στο **Το παρελθόν στο παρόν. Μνήμη, ιστορία και αρχαιότητα στη σύγχρονη Ελλάδα**, Άρης Αναγνωστόπουλος / Νίκος Παπαδημητρίου (επιμ.), Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2017, σελ. 64-82.
24. Δ. Πέττας, πρόλογος Ν. Μπελαβίλας, **Δημόσιος Χώρος. Πόλη και εξουσία**, Οι εκδόσεις των συναδέλφων, Αθήνα 2018

7.4. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

1. Ν. Μπελαβίλας, "**Η χαρτογράφηση της Σάμου από τον Petr Schenk το 1700**", στο **“Η Σάμος από τα Βυζαντινά Χρόνια μέχρι σήμερα”** Πρακτικά Συνεδρίου, Πνευματικό Ίδρυμα Σάμου “Ν. Δημητρίου”, Αθήνα 1998, τόμος Α, σελ.173-180.

Στην ανακοίνωση αυτή επιχειρήθηκε η ανασυγκρότηση της εικόνας του οικιστικού δικτύου της Σάμου μέσω μιας αδημοσίευτης μέχρι τότε χαρτογράφησης του 1700, η οποία εντοπίστηκε στο Λονδίνο κατά τη διάρκεια της έρευνας για τη διατριβή. Αναφορά στη σχετική χαρτογράφηση έχει δημοσιευθεί και στη διατριβή.

2. Ν. Μπελαβίλας, "**Ιστορικό τοπίο της πόλης της Σάμου: η συγκρότηση του κατά τον 19ο και 20ο αιώνα ως προς το θαλάσσιο μέτωπο. Σύγχρονες αλλοιώσεις και μέτρα προστασίας**" στο **“Η πόλη της Σάμου. Φυσιογνωμία και εξέλιξη”**. Πρακτικά Συνεδρίου, Δήμος Σαμίων ΓΑΚ-Αρχαία Σάμου, Αθήνα 1998, σελ. 179-191.

Η ανακοίνωση αναφέρεται στην έρευνα για το Άνω Βαθύ και το Βαθύ Σάμου, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Π.Ε.Ν.Ε.Δ.΄ 95 “Διαδικασία συγκρότησης και μεθοδολογία ανάλυσης του Ιστορικού Τοπίου στους παράλιους οικισμούς του Αιγαίου”.

3. Ν. Belavilas, "**Aegean Sea islands and ports through the isolaria of 15th and 16th centuries**", στο **Eastern Mediterranean Cartographies**, (edited by Giorgos Tolia and Dimitris Loupis), NHRF, Athens 2004, pp.51-64, 18th International Conference on the History of Cartography, Abstracts, Athens, July 1999.

Το άρθρο αναφέρεται στην έρευνα για πέντε λιμάνια του Αιγαίου, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Π.Ε.Ν.Ε.Δ.΄ 91 “Χαρτογραφικές αποτυπώσεις του ελληνικού παράκτιου και ηπειρωτικού χώρου. Ιζολάρια 15ος-17ος αιώνας”.

4. Ν Belavilas, "**Evolution of the network of lights and lighthouses in the Aegean Sea**", στο **Maritime Technologies**, 10th International T.I.C.C.I.H. Conference Papers, Athens-London 2000, p.205-208.

Ν. Μπελαβίλας, "**Φάροι και φωτεινά σήματα για τη ναυτιλία στο Αιγαίο και το Ιόνιο Πέλαγος, 17^{ος}-19^{ος} αιώνες**", στο **Επικοινωνίες και μεταφορές στην προβιομηχανική περίοδο**, Πρακτικά ΙΑ΄ Συμποσίου Ιστορίας και Τέχνης, Μονεμβασιά 1998, Εκδόσεις ΠΤΙ ΕΤΒΑ, Αθήνα 2001, σελ. 65-70.

Και οι δύο πιο πάνω ανακοινώσεις βασίζονται στο υλικό της πρωτότυπης μεταδιδακτορικής έρευνας για την εξέλιξη του φαρικού δικτύου στις ελληνικές θάλασσες.

Το άρθρο επικαιροποιημένο με νέα ερευνητικά στοιχεία αναδημοσιεύτηκε ως εισαγωγικό κείμενο με τίτλο

Ν. Μπελαβίλας, "Γέννηση του φαρικού δικτύου. Ο φωτισμός των λιμανιών και των ακτών στις ελληνικές θάλασσες κατά τα νεότερα χρόνια" στο βιβλίο *Πετρόκτιστοι φάροι. Ταίναρο και Μαλέας*, Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη, Πειραιάς 2013, σελ. 19-22.

5. Ν. Μπελαβίλας, **"Ανασυνθέτοντας την ιστορία της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου στο εργοτάξιο του Ε.Μ.Π. -Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου"**, στο **Πρακτικά Η' Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α. Αττικής. Κερατέα Αττικής**, Νοέμβριος 1997, Εκδόσεις Χρυσή Τομή, Κερατέα 2001, σελ. 429-438.

Η δημοσίευση βασίζεται στην ομώνυμη διάλεξη και αποτελεί ένα πρωτότυπο χρονικό της επέμβασης του ΕΜΠ στο συγκρότημα της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου και του μετασχηματισμού του σε Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο.

6. Ν. Μπελαβίλας, **«Οικισμοί του Αρχιπελάγους και πειρατεία»**, στο Γ. Λάββας, Μ. Μαρμαράς, Σ. Τσιλένης, Β. Χαστάογλου (επιμ.), **Η πόλη στο καλειδοσκόπιο. Κείμενα για την ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας**, Αθήνα 2001, σελ. 115-126.

Πρόκειται για δημοσίευση βασισμένη σε διάλεξη που συμπυκνώνει τα συμπεράσματα της διδακτορικής διατριβής.

7. Ν. Μπελαβίλας, **"Αποδοχή και απαξίωση των μεταλλευτικών τοπίων του Αιγαίου"**, στο **Ιστορικά μεταλλεία στο Αιγαίο, 19^{ος}-20^{ος} αιώνες**, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, Μήλος 2003, Εκδόσεις ΠΙΟΠ, Αθήνα 2005, σελ. 315-328.

Διερευνάται η θετική εικόνα ευημερίας στην κοινή γνώμη που παράγεται από την ανάπτυξη της βιομηχανίας και η ανατροπή της κατά τη διάρκεια του 19ου και του 20ου αιώνα μέσω του παραδείγματος των αιγαιοπελαγίτικων μεταλλείων.

8. Ν. Μπελαβίλας **"Ιστορικές μεταλλευτικές εγκαταστάσεις στο Αιγαίο"**, στην Τιμητική έκδοση για τον καθηγητή Α. Ζ. Φραγκίσκο, ΕΜΠ, Αθήνα 2005, σελ. 261-278.

Το άρθρο συμπυκνώνει τα στοιχεία της Α φάσης έρευνας για τα ιστορικά μεταλλεία στο Αιγαίο.

9. Θ. Δρίτσας, Ν. Μπελαβίλας κ.α., (επιμέλεια), **Πόλη και Περιβάλλον, Πειραιάς, η πόλη μας**, Επιστημονική Ημερίδα 6/4/2002 στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιϊκό Δημοτικό Δίκτυο "Λιμάνι της Αγωνίας", Πειραιάς, Σεπτέμβριος 2002, 69 σελίδες.

Το τεύχος περιλαμβάνει τα πρακτικά αξιολογών ομιλιών σχετικών με τις πολεοδομικές εξελίξεις και τα περιβαλλοντικά προβλήματα της πόλης του Πειραιά. Συγγραφείς μεταξύ άλλων οι Θ.Βλαστός, Α.Βρυχέα, Ρ.Κλουτσινώτη, Γ.Πολύζος. Στην έκδοση συνέβαλα ως κύριος επιμελητής και ως συγγραφέας άρθρου για την ανάπλαση στα Λιπάσματα της Δραπετσώνας.

10. Ν. Μπελαβίλας, **"Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδί"**, στο **Ομιλίες 1996-2002**, Μουσείο Βούρου-Ευταξία της πόλεως των Αθηνών, Αθήνα 2006, σελ. 193-206.

Το άρθρο βασίζεται σε ομιλία με σχετικό θέμα και αναφέρεται στα βασικά στοιχεία του σχεδιασμού του πάρκου, στα πλαίσια του ομώνυμου ερευνητικού προγράμματος.

11. Ν. Μπελαβίλας, **«Το Τσιρίγο στη ρότα της Ανατολής»**, στο Χ. Καλλιγά, Α. Μάλλιαρης, (επιμ.), **Πελοπόννησος. Πόλεις και επικοινωνίες στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα**. Επιλογή ανακοινώσεων από τα Ε', Στ', Ζ' και Η' Συμπόσια του Μονεμβασιώτικου Ομίλου, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2006, σελ. 79-88.

Στοιχεία της διδακτορικής έρευνας.

12. V. Trova, N. Belavilas, **"Infrastructure as landscape regulator. Athens and the waterfront"** στο M. Bottero and Luca Maria Francesco Fabris (eds), **Blue + Verde: Water and green resources for the built environment**, Liberia Clup, Milano, 2006, pp 351-356.

Πρωτότυπο άρθρο διερευνά τα θετικά και αρνητικά του σχεδιασμού και της διαμόρφωσης του θαλασσίου μετώπου της πρωτεύουσας κατά τη διάρκεια των ολυμπιακών αγώνων και κατά τη μεταολυμπιακή περίοδο.

13. Ν. Μπελαβίλας, «**Περί περιφερειακών ΑΕΙ και χωροθετήσεων**», στο *Η υπεράσπιση του άρθρου 16 και η ακαδημαϊκή αναβάθμιση του δημόσιου πανεπιστημίου*. Πρακτικά Συνεδρίου Φεβρουάριος 2007, Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, Αθήνα 2007, σελ. 209-216.
- Πρωτότυπο άρθρο το οποίο διερευνά την ανάπτυξη των περιφερειακών κυρίως πανεπιστημιακών πόλων της χώρας και των προβλημάτων που προέκυψαν από την πολυδιάσπαση και τις ανεξέλεγκτες χωροθετήσεις των πανεπιστημιούπολεων.
14. Ν. Μπελαβίλας, «**Σημειώσεις για τη χωροθέτηση του Δημοτικού Θεάτρου στην πόλη του Πειραιά**», στο Ν. Αξαρχής, Κ. Μπρεντάνου, *Ο Πειραιάς και το Δημοτικό Θέατρο*, Πρακτικά της Διεθνούς Επιστημονικής Συνάντησης, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Απρίλιος 2003, Πειραιάς 2008, σελ. 70-73.
- Πρωτότυπο άρθρο για τη χωροθέτηση του πλέον σημαντικού μνημείου και πολιτιστικού πόλου της πόλης σε σχέση με τη σημερινή διαμόρφωση του αστικού κέντρου.
15. Ν. Μπελαβίλας, «**Η κατάργηση της δημόσιας πόλης, Μεταλλάξεις και συγκρούσεις στον Πειραιά του 2005**», *Γεωγραφίες της Μητρόπολης. Όψεις του φαινομένου στον Ελληνικό χώρο*. Πρακτικά Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη 2005, (υπό έκδοση).
- Πρωτότυπο άρθρο για τα πολεοδομικά δεδομένα του Πειραιά και τη νέα σχέση που διαμορφώθηκε μεταξύ της πολιτείας, της αυτοδιοίκησης, της κτηματαγοράς και των κινήσεων πολιτών σε σχέση με τη διαμόρφωση του μεταολυμπιακού αστικού τοπίου.
28. Ν. Μπελαβίλας, «**Αττικό Πράσινο**», Πρακτικά Ημερίδας Διευρυμένου Νομαρχιακού Συμβουλίου, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αθηνών-Πειραιώς, Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα, Μάρτιος 2005, σελ. 141-147.
- Απομαγνητοφωνημένα πρακτικά της ομιλίας στην Ημερίδα.
29. Ν. Μπελαβίλας, "**Η περιπέτεια της κατασκευής ενός σύγχρονου μεσογειακού λιμανιού. Η ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών του Πειραιά έως το 1949**" Πρακτικά του Επιστημονικού Συνεδρίου "170 χρόνια Πολυτεχνείου, οι Μηχανικοί και η Τεχνολογία στην Ελλάδα", ΕΜΠ Αθήνα 2012, τ. Α', σελ. 325-328.
- Πρωτότυπο άρθρο για την εξέλιξη του λιμανιού του Πειραιά κατά τον 19ο και 20ο αιώνα, μέσα από τους κύριους χωρικούς μετασχηματισμούς του και τα τεχνικά έργα. Μεταξύ αυτών δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά τα έργα της προβλήτας σιτηρών της δεκαετίας 1930, οι πολεμικές καταστροφές της περιόδου 1941-1944 και τα έργα της μεταπολεμικής ανασυγκρότησης του λιμανιού ως το 1949.
30. Ν. Μπελαβίλας, "**Οι πρώτοι οικισμοί εργατών στην Ελλάδα: Κυπριανός Λαυρίου, "Λιπάσματα" Δραπετσώνας, "Τιτάν" Ελευσίνας**" στην έκδοση για την Ημερίδα «Εργάζομαι άρα κατοικώ: η περίπτωση του συγκροτήματος κατοικιών των μεταλλείων Μπάρλου στο Δίστομο Βοιωτίας, των Δ. & Σ. Αντωνακάκη», Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πάτρα 2012, σελ. 25-31.
- Πρωτότυπο άρθρο το οποίο αναφέρεται στα πρώτα πειράματα δημιουργίας οικισμών οργανωμένης δόμησης για βιομηχανικούς εργάτες στο Λαύριο, τον Πειραιά και την Ελευσίνα. Το άρθρο αναθεωρημένο εμπλουτίστηκε με νεότερα στοιχεία και αναδημοσιεύθηκε επικαιροποιημένο στο διαδίκτυο.

http://courses.arch.ntua.gr/fsr/139896/Ergatikoi_Oikismoi_Dec_2012_N_Belavilas.pdf

7.5. ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. N. Belavilas, **“City and Social Groups, the case of Exarchia, Interpretation and Action in the City”**, 5th EASA, Bulletin, Athens, p.p. 20-23.

Το άρθρο σχολιάζει τις κοινωνικές αντιδράσεις οι οποίες είχαν προκύψει από την σχεδιαζόμενη το 1985 ανάπλαση της περιοχής Εξαρχείων σε συνδυασμό με τις κατασταλτικές αστυνομικές επεμβάσεις. Το άρθρο γράφτηκε με αφορμή το 5ο Συνέδριο Φοιτητών Αρχιτεκτονικής EASA στην Αθήνα.

2. N. Μπελαβίλας, **“Το ζήτημα της φοιτητικής στέγης στην Αθήνα και τις επαρχιακές πόλεις”**, περιοδικό Πανεπιστήμιο, Λόγος, Αντίλογος, τεύχος 4, Αθήνα, 1985, σελ.9.

Με αφορμή τις καταλήψεις κενών κατοικιών και το αίτημα για φοιτητική στέγη στην Ελλάδα το άρθρο σχολιάζει το σοβαρό πρόβλημα το οποίο είχε προκύψει στα Α.Ε.Ι. εκείνη την περίοδο.

3. N. Μπελαβίλας, **“Λαύριο, παρελθόν και μέλλον”**, περιοδικό Αρχιτέκτονες, 4/1995, σελ. 29 – 31.

Το άρθρο παρουσιάζει την «προϊστορία» της υπόθεσης Λαυρίου σε σχέση με το πρόβλημα της προστασίας της βιομηχανικής κληρονομιάς και τους βασικούς στόχους στον σχεδιασμό για τη δημιουργία του Τ.Π.Π.Λ. από το Ε.Μ.Π. Ο σχεδιασμός του Πάρκου στο Λαύριο βρισκόταν εκείνη την εποχή ακόμη στο στάδιο της διατύπωσης των βασικών πολεοδομικών και αρχιτεκτονικών αρχών ενώ παράλληλα προχωρούσαν οι καταγραφές και οι άμεσες σωστικές επεμβάσεις.

4. N. Μπελαβίλας, **“Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου”**, Δελτίο Ελληνικού Τμήματος Τ.Ι.Σ.Σ.Ι.Η. (Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς), τ. 4, Αθήνα Ιούλιος 1996 σελ. 14.

Δεν αποτελεί πρωτότυπο άρθρο και πρόκειται για μία σύντομη ενημερωτική καταγραφή των εν εξελίξει προγραμμάτων του Ε.Μ.Π. για το Τ.Π.Π.Λ.

5. N. Μπελαβίλας **“Για τη διάσωση του Αρχείου της Γαλλικής Εταιρείας” στο αφιέρωμα Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου”**, περιοδικό Σύγχρονα Θέματα τ.58/59, Αθήνα, Ιούνιος 1996, σελ. 126-130.

Είναι η πρώτη δημοσίευση σχετικά με το πρόγραμμα διάσωσης του αρχείου της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου και την πρώτη αξιολόγηση και καταλογοποίηση του υλικού. Σημειώνεται ότι το τεχνικό τμήμα του αρχείου αξιοποιήθηκε παράλληλα για την τεκμηρίωση των εγκαταστάσεων και τις μελέτες της επανάχρησης του χώρου.

6. N. Μπελαβίλας, **“Το Συγκρότημα Λιπασμάτων στη Βιομηχανική Ζώνη Πειραιά”**, περιοδικό The World of Buildings, τ.13, Αθήνα Ιούλιος 1997, σελ.120-126.

Η δημοσίευση για το εργοστάσιο Λιπασμάτων στη Δραπετσώνα επιχειρεί μία ανασκόπηση της συγκρότησης του χώρου σε συνάρτηση με την ευρύτερη λιμενοβιομηχανική ζώνη Πειραιά και τα προβλήματα από τους επικείμενους τότε σχεδιασμούς για την ανάπλαση της. Έχουν χρησιμοποιηθεί στοιχεία από το ερευνητικό πρόγραμμα «Καταγραφή και αποτίμηση ιστορικού βιομηχανικού εξοπλισμού σε επτά ελληνικές πόλεις».

7. N. Μπελαβίλας, **“Ανακαλύπτοντας την ιστορία στο εργοτάξιο του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου”**, περιοδικό Τεχνολογία, ΠΤΙ ΕΤΒΑ, 9/1999, σελ. 12-15.

Μετά από μία πενταετία εφαρμογής του σχεδιασμού και ενώ τα έργα για το Τ.Π.Π.Λ. είχαν φθάσει στο στάδιο της ολοκλήρωσης για τα πρώτα 12 κτίρια, το άρθρο αυτό επιχειρήσε μία αποτίμηση της μεθοδολογίας και της αποτελεσματικότητας του εγχειρήματος. Δεδομένου ότι πρόκειται για το μεγαλύτερο μέχρι σήμερα έργο ανάπλασης βιομηχανικού συγκροτήματος στην Ελλάδα η εμπειρία του Λαυρίου αποτελεί έναν σημαντικό σημείο αναφοράς για δεκάδες μικρότερα ανάλογα έργα.

8. Χρ. Αγγριαντώνη, Ν. Μπελαβίλας, **"Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού-Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης"**, περιοδικό Τεχνολογία, ΠΤΙ ΕΤΒΑ, 9/1999, σελ. 67-68.
- Ν. Μπελαβίλας, **"Ένα μουσείο γεννιέται στην Ερμούπολη"**, στο αφιέρωμα **Τεχνολογικά μουσεία στην Ελλάδα: Προβλήματα και στάδια εργασίας κατά τη δημιουργία τους**, περιοδικό Τεχνολογία, ΠΤΙ ΕΤΒΑ, 10-11/2001, σελ. 10-15.
- Τα δύο πιο πάνω άρθρα αναφέρονται στη βασική σύλληψη και τον σχεδιασμό για την υλοποίηση του Κέντρου Τεχνικού Πολιτισμού, σε ένα δίκτυο τεσσάρων ερειπωμένων εργοστασίων στην βιομηχανική ζώνη της Ερμούπολης.
9. Ν. Μπελαβίλας, Μ. Καλαντζοπούλου (επιμέλεια), **"Πολεοδομική και Περιβαλλοντική Διάσταση των Ολυμπιακών Αγώνων 2004"**, περιοδικό Ο Πολίτης, 1/3/1998.
- Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της ομάδας εργασίας Ε.Μ.Π. για τις εναλλακτικές προτάσεις χωροθέτησης των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 παρουσιάστηκαν μέσω του άρθρου κατά την περίοδο του δημόσιου διαλόγου για την οριστικοποίηση των χωροθετήσεων των ολυμπιακών έργων.
10. Ν. Belavilas, **"The Port of Piraeus from 1835 to 2004"** στο αφιέρωμα *Le destin du patrimoine industriel des grands ports mondiaux*, του Patrimoine de l'industrie, ressources, pratiques, cultures, edition TICCIH, ICOMOS, 7/2002, p. 75-82.
- Δεν αποτελεί πρωτότυπο άρθρο αλλά συνοπτική παρουσίαση της ιστορίας του λιμανιού και της πολεοδομικής εξέλιξης του ενώ βρίσκονταν σε εξέλιξη τα έργα των ολυμπιακών αγώνων.
11. Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **"Η διδασκαλία του σχεδιασμού της πόλης"**, περιοδικό Εν Βόλω, 6/2002, σελ. 86-91.
- Το άρθρο παρουσιάζει τη μεθοδολογία των νέων μαθημάτων πολεοδομίας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.
12. Ν. Belavilas, **"Patrimoine industriel en danger"**, Patrimoine de l'industrie, ressources, pratiques, cultures, edition TICCIH, ICOMOS, 11/2004.
- Δεν αποτελεί πρωτότυπο άρθρο αλλά καταγραφή και πρώτη διεθνή δημοσίευση των ελληνικών δεδομένων γύρω από τη βιομηχανική κληρονομιά στην Ελλάδα.
13. Ν. Μπελαβίλας, **"Καινοτομίες σε τεχνικές και υλικά. Σίδηρος και μπετόν-αρμέ"** στο αφιέρωμα **"Η τεχνολογία των νεότερων χρόνων στον ελλαδικό χώρο"**, περιοδικό Αρχαιολογία, 97/2005, σελ.31-38.
14. Ν. Μπελαβίλας, **"Η ενοχλητική πολεοδομική δημοκρατία"**, περιοδικό Αρχιτέκτονες, 54/2005, σελ. 72-74.
15. Ν. Belavilas, **"National Report for Greece"**, στο *National Reports presented on the occasion of XIIIth TICCIH Congress, Terni-Rome, September 2006*, στο Patrimoine de l' industrie, ressources, pratiques, cultures.15/2006, pp 133-138.
- Δεν αποτελεί πρωτότυπο άρθρο. Είναι η πρώτη διεθνής δημοσίευση/καταγραφή του συνολικού πλαισίου της έρευνας, διάσωσης και επανάχρησης των βιομηχανικών μνημείων στην Ελλάδα.
16. Ν. Μπελαβίλας, **"Η τεκμηρίωση της βιομηχανικής κληρονομιάς"**, περιοδικό Εν Βόλω, 23/2006, σελ. 74-79.
- Παρουσίαση του μητρώου ελληνικής βιομηχανικής κληρονομιάς.
17. Ν. Μπελαβίλας, **«Εικόνες λιμανιών στις χαρτογραφικές αποτυπώσεις του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα»** στο P. Doukelis (ed.), *Histoires du Paysage*, Rencontre Scientifique de Santorini, Septembre 1998, Université d' Athènes, Archaiognosia Supplement 7, Athènes 2007, pp. 99-108.

Άρθρο βασισμένο στο ερευνητικό πρόγραμμα ΠΕΝΕΔ για τα λιμάνια του Αιγαίου και τα «ισολάρια».

18. N. Belavilas, **"The Aegean Eldorado"**, Patrimoine de l'industrie, ressources, pratiques, cultures, edition TICCIH, ICOMOS, 19/2008, pp. 103-108.

Αποτελεί σύνοψη των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων της έρευνας για τα Ιστορικά Μεταλλεία στο Αιγαίο.
19. N. Μπελαβίλας, Π. Πρέντου, Ν. Σουρέλη, "Μητροπολιτικό Πάρκο Υψηλού Πρασίνου στο Ελληνικό", στο περιοδικό Ουτοπία, 2010, σελ. 193-202.

Ερευνητική ομάδα Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ, Μπελαβίλας Ν. (επιστ. υπεύθυνος) (2011). "Βασικές αρχές σχεδιασμού Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου στο πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού" στο περιοδικό Γεωγραφίες, 2011, σελ. 97-103.

Τα άρθρα παρουσιάζουν τα αποτελέσματα του ερευνητικού προγράμματος για το Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου στο πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού.
20. Ν.Μπελαβίλας, **"Τα μνημεία και οι εποχές τους"**, στο αφιέρωμα "Ανακατασκευή, επανάχρηση, αποκατάσταση", GRA Review by greekarchitects.gr 4/2012, σελ.10-17.
21. N. Belavilas, **"A road to Utopia"**, Places. A critical geographical blog by inpolis.com March 2013
<http://blog.inpolis.com/2013/03/05/guest-article-the-road-to-utopia>
22. N. Μπελαβίλας, **"Αιγαιοπελαγίτικα λιμάνια"**, στο περιοδικό Απόπλους, σαμιακών γραμμμάτων και τεχνών περιήγησις, 54-56/2012, σελ. 322-333.

Το άρθρο βασίζεται στην ομώνυμη ανακοίνωση στο Συνέδριο "Μνήμη Εύης Ολυμπίτου -Τοπικές κοινωνίες στον θαλάσσιο και ορεινό χώρο στα νότια Βαλκάνια, 18ος-19ος αι."Τμήμα Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.
23. N. Μπελαβίλας, Μ. Καλαντζοπούλου, Π. Πρέντου, Γ. Παπαθανασόπουλος, **"Ολοκληρωμένο σύστημα μέσων σταθερής τροχιάς στον Δήμο Πειραιά"**, στο περιοδικό Αειχώρος-Κείμενα πολεοδομίας, χωροταξίας, και ανάπτυξης, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (υπό έκδοση).

Πρωτότυπο άρθρο για τις επιπτώσεις από τις επεκτάσεις του συστήματος μέσων σταθερής τροχιάς στον Δήμο Πειραιά.
24. N. Μπελαβίλας, Μ. Καλαντζοπούλου, **"Από τη Ολυμπιάδα στο Μνημόνιο : Η εγκαθίδρυση «εκτάκτων συνθηκών» στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου"**, στο αφιέρωμα των **10 χρόνων από τους ολυμπιακούς αγώνες 2004 στην Αθήνα**, στο περιοδικό Γεωγραφίες, 23/2014.

Άρθρο γνώμης στο οποίο διατυπώνεται η θέση ότι το νέο θεσμικό καθεστώς στον σχεδιασμό του χώρου της περιόδου της κρίσης (2010-2013), πρωτοεμφανίστηκε στην Αθήνα με αφορμή του ολυμπιακούς αγώνες 2004 και επιχείρημα τις επείγουσες προτεραιότητες της τελευταίας διετίας καταργώντας το έως τότε διαμορφωμένο δημοκρατικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού.
25. N. Μπελαβίλας, **"The Myth of Greek Summer"**, στο Revue Méditerranée, 129/2017, σελ.65-72.

Επιστημονικό άρθρο για την ανάπτυξη του ηλιοτροπικού τουρισμού, τα πρότυπα και τα γεωγραφικά δεδομένα στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1960 έως σήμερα.

7.6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

1. Ντ. Βαίου, Αλ. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, Ν. Μπελαβίλας, **“Πολιτιστικό και Αθλητικό Κέντρο Θήβας”**, Αρχιτεκτονικά Θέματα, τ.21, Αθήνα, 1987, σελ.70-71.
 Παρουσίαση της βραβευμένης μελέτης στον πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για το Πολιτιστικό και Αθλητικό Κέντρο Θήβας.
2. Μ. Καλιοντζίδου, Δ. Μαλασπίνας, Α. Πολυχρονιάδης, Π. Τότσικας, Β. Τροβά, Τ. Κατερίνη, Β. Κοπαναράς, Ν. Μπελαβίλας, **“Αξιοποίηση Ιαματικών Πηγών Ικαρίας”**, Αρχιτεκτονικά Θέματα, τ.25, Αθήνα 1991, σελ. 194-95.
 Παρουσίαση της βραβευμένης μελέτης στον πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για την αξιοποίηση των Ιαματικών Πηγών Ικαρίας.
3. Belavilas, A. Nousia, V. Trova, **“Nikaia, Athens, Public Spaces and Social Mixity”**, στο **“Europan 2, Living in the City - Reinterpretation of Urban Sites, Europan Results”**, Pegirex, Paris, 1991, p.44.
 Παρουσίαση της βραβευμένης μελέτης για την «Ανάπλαση του Κέντρου της Νίκαιας» στη διεθνή έκδοση για τον ευρωπαϊκό πολεοδομικό διαγωνισμό Europan 2.
4. Ν. Μπελαβίλας, Α. Νούσια Β. Τροβά, **“Ανάπλαση του Κέντρου Νίκαιας στον Πειραιά”**, στο **“Europan 2”**, Εθνική Γραμματεία, Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., Αθήνα 1991, σελ. 34.
 Παρουσίαση της βραβευμένης μελέτης για την «Ανάπλαση του Κέντρου της Νίκαιας» στην ελληνική έκδοση για τον ευρωπαϊκό πολεοδομικό διαγωνισμό Europan 2.
5. **“Αθήνα, Σιδηροδρομικοί Σταθμοί. Ένας Νέος Πόλος Αναβάθμισης / Atene, Usare la Potenzialita Urbana delle Stazioni Ferroviarie”** στο βιβλίο **“Πρόγραμμα Ηρακλής, Δέκα Σχέδια για την Ελληνική Πόλη / Programma Heracles, Dieci Progetti per la Citta Greca”**, C. Macchi Cassia και Δ.Ν. Καρύδης (επιστημονική διεύθυνση), Αθήνα / Milano 1997, σελ. 14-21.
 Παρουσίαση του φακέλου έρευνας για την περιοχή των σιδηροδρομικών σταθμών της Αθήνας στον τόμο για το σύνολο του προγράμματος «Ηρακλής».
6. Τ. Κατερίνη, Ν. Μπελαβίλας, Β. Τροβά, **“Ανάπλαση του Αρχαιολογικού Χώρου της Οδού Ιασονίδου”** στον κατάλογο της έκθεσης **“Η Άγνωστη Πόλη. Διαμορφώσεις 10 Αρχαιολογικών Χώρων”**, Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης “Θεσσαλονίκη 1997” και ΥΠ.ΠΟ, Θεσσαλονίκη 1997, σελ 124-125.
 Παρουσίαση της μελέτης για την ανάπλαση της οδού Ιασονίδου στην έκδοση για τις 10 επιλεγμένες μελέτες διαμόρφωσης αρχαιολογικών χώρων στον αστικό ιστό της Θεσσαλονίκης.
7. Cr. Agriantoni, N. Belavilas, **“The Western Industrial Zone of Piraeus Port”**, edition for the 10th International T.I.C.C.I.H. Conference, Thessaloniki, June 1997.
 Πρόκειται για μία πρωτότυπη παρουσίαση της δυτικής λιμενοβιομηχανικής ζώνης Πειραιά την οποία συντάξαμε (από κοινού με την Χρ. Αγραντώνη) για τις ανάγκες του 10ου διεθνούς συνεδρίου του T.I.C.C.I.H. Το υλικό προέκυψε από έρευνα στα αρχεία του Ο.Λ.Π. και του Δήμου Πειραιά.
8. **“Χαρτογραφικές αποτυπώσεις του Ελληνικού Παράκτιου και Νησιωτικού Χώρου. Ιζολάρια 15ος - 17ος αι.”** στο Ενημερωτικό Δελτίο του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών /Ε.Ι.Ε. τ. 18, Οκτώβριος 1996, σελ. 64-65.
 Παρουσίαση του ομώνυμου ερευνητικού προγράμματος Π.Ε.Ν.Ε.Δ. '91.
9. **“Καταγραφή και Αποτίμηση Ιστορικού Βιομηχανικού Εξοπλισμού”** στο Ενημερωτικό Δελτίο του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών /Ε.Ι.Ε. τ. 18, Οκτώβριος 1996, σελ. 16-17. **“Research”**, T.I.C.C.I.H., National Reports, 1994-1997, Thessaloniki 1997, p.65. **«Ο καθρέπτης της ελληνικής βιομηχανίας»**, Ενημερωτικό Δελτίο Τ.Ε.Ε., τεύχος 2056, 21/6/1999.

Παρουσίαση του ερευνητικού προγράμματος «Καταγραφή και αποτίμηση ιστορικού βιομηχανικού εξοπλισμού σε επτά ελληνικές πόλεις».

10. **“Πολεοδομική και Περιβαλλοντική Διάσταση των Ολυμπιακών Αγώνων 2004”**,
Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, τ. 1994, 9/3/1998, σελ.102-107.

Παρουσίαση της έρευνας για τις χωροθετήσεις των εγκαταστάσεων των Ολυμπιακών Αγώνων 2004.

11. **“Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού: Έργο “ανάσας” για το Λεκανοπέδιο Αττικής”**,
Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, τ. 2593/19/7/2010, σελ. 22.

http://portal.tee.gr/portal/page/portal/press/ENHMEROTIKO_DELTIO/ED-YEAR-2010/ED2593

Παρουσίαση της έρευνας για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού.

12. Γ. Κίζης, Κ. Κίζης, Ν.Μπελαβίλας, Β.Τροβά, **“Πολιτιστική Ακτή Πειραιά-Silo Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων”**, Έκθεση και Κατάλογος βραβευμένων μελετών, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, ΟΛΠ, Περιφέρεια Αττικής, Πειραιάς 2013, σελ. 36-41.

Παρουσίαση και έκθεση των βραβευμένων μελετών του διεθνούς διαγωνισμού για την Πολιτιστική Ακτή Πειραιά 2013.

7.7. ΑΡΘΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΤΥΠΑ Μ.Μ.Ε.

Τα ολοκληρωμένα ερευνητικά προγράμματα του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος, οι επιστημονικές διατριβές όπως και τα επιστημονικά άρθρα των μελών του βρίσκονται αναρτημένα και προσβάσιμα χωρίς περιορισμούς για τους χρήστες του διαδικτύου στην ιστοσελίδα

<http://courses.arch.ntua.gr/urbanenvlab.html>

Είχα μόνιμη συνεργασία με τη σύνταξη του ένθετου της εφημερίδας **Η Καθημερινή -7 ημέρες** και έλαβα μέρος ως συντονιστής αφιερωμάτων ή αρθρογράφος στο **“Πειραιάς, Ναυτιλία και Βιομηχανία”**, 30/4/1995, **“Ελληνικοί Παραδοσιακοί Φάρoi”**, 13/8/1995, **“Λαύριο, Μεταλλεία, Βιομηχανία, Ανεργία”**, 7/1/1996, **«Σέριφος»**, 27/8/2000, **“Βιομηχανική Αρχαιολογία”**, 13/10/2002 και **“Οδός Πειραιώς”**, 13/10/2002.

Από το 2000, έχω μόνιμη συνεργασία με την εφημερίδα **Η Κυριακάτικη Αυγή**. Αρθρογραφώ στην πρωτοσέλιδη στήλη **Συναντήσεις**. Άρθρα και συνεντεύξεις, για ζητήματα πολεοδομίας και περιβάλλοντος έχουν δημοσιευθεί σε αθηναϊκές και πειραιϊκές εφημερίδες και σε ηλεκτρονικά περιοδικά όπως το www.greekarchitects.gr, www.monumenta.gr κ.α.

8. ΛΟΙΠΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

8.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Member of International Jury and National Organising & Scientific Committee for the International Architectural Competition **«Renewable energy sources and bioclimatic architecture for shells to shelter people affected by natural disasters»**, TEE-ARES/UIA, 2006-2008.

Μέλος της Κριτικής Επιτροπής της UIA για την επιλογή σπουδαστικών εργασιών για συμμετοχή στην ελληνική εκπροσώπηση στο 25ο Συνέδριο **“Architecture Otherwhere”**, UIA, Durban 1014.

Πρόεδρος της Κριτικής Επιτροπής του Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Ιδεών «Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός Ιδεών για την αξιοποίηση του “Καστρακίου”», Δήμος Κερατσινίου-Δραπετσώνας, 2016.

Επιστημονικός αξιολογητής της UNESCO-ICOMOS για τον φάκελο υποψηφιότητας ένταξης στο **World Heritage List (WHL)** της Unesco των μνημείων και τόπων:

1. Ορυχεία αργύρου και οικισμοί του **Iwami-Ginzan στην Ιαπωνία** (2007). Ο τόπος-μνημείο εντάχθηκε στη WHL το 2008.
2. Βιομηχανική πόλη και ορυχεία υδραργύρου της **Idrija στη Σλοβενία** (2009-2011). Η πόλη-μνημείο εντάχθηκε στη WHL το 2012.
3. Βιομηχανική πόλη και ορυχεία υδραργύρου του **Almaden στην Ισπανία** (2009-2011). Η πόλη-μνημείο εντάχθηκε στη WHL 2012.
4. Ιστορική πόλη και αυτοκρατορικό νομισματοκοπείο στο **Hall in Tirol** στην Αυστρία (2015).
5. Δίκτυο υδατόπυργων στο **Abraj Al Kuwait** του Κουβέιτ (2017).

8.2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Εταιρεία Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας (1994-), Μέλος του Δ.Σ. (2000-2004)

Ελληνικό Τμήμα του International Council for the Conservation of the Industrial Heritage T.I.C.C.I.H. (1994-), Πρόεδρος του Δ.Σ. και Μέλος της Εθνικής Επιτροπής.

Ελληνικό Τμήμα του International Council of Monuments and Sites I.C.O.M.O.S. (2005-)

Μέλος του Δ.Σ. του Τεχνολογικού-Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου (2014-)

Επιστημονικός Υπεύθυνος του έργου Μουσείου Μεταλλείας-Μεταλλουργίας Λαυρίου (2015-)

Αναπληρωματικό Μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού (2015-).

Μέλος της Επιτροπής Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία του Υπουργείου Παιδείας (2015)

Αναπλ. Συντονιστής της Επιστημονικής Επιτροπής για την Ένταξη των Παιδιών των Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας (2016-2018).

Συντονιστής της Ομάδας Εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος με τίτλο «Ανάκτηση των Ακινήτων του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας - Αξιοποίηση με όρους κοινωνικής ανταπόδοσης», Υπ. Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν. Αλληλεγγύης (2017-).

8.3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ

Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών, Σ.Α.Δ.Α.Σ. (1986-)

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Τ.Ε.Ε. (1986-), μέλος της Αντιπροσωπείας (1992 - 1993 και 2013-).

